

ÖRANGYAL.

VALLÁSI ALMANACH,

HONUNK

GYÖNGÉD HÖLGYEINEK

SZENTELVE.

1845.

SZERKESZTI:

SUJÁNSZKY ANTAL.

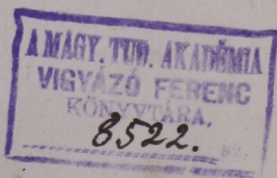

PESTEN,

KIADJA EMICH GUSZTÁV.

377.372

Perissaki met.

ÖRANGYAL.

ÖRANGYAL.

ORANGYAL

ÖRANGYALHOZ.

Ifjak , leányok , kikre hajnalával
Mosolygja a kor báját , örömet ;
S ti jámbor aggok , kiknek ősz fejét
A már haladt év meghinté havával ;

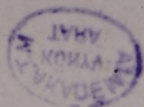
Minden korúak buzgó , szent imával
Jertek dicsérni az Úr nagy kegyét ,
Zengjétek a szív kedves énekét —
Ő nálatok van Ő rz ő A n g y a l á v a l !

A reg hasadván , vagy forrón lövelvén
A nap sugárit , és ha est leszen ,
S méhébe mindent éjsötét veszén :

Ő nálatok van ; s hévvel átölelvén
Szűt , lelket , — óvni készek karjai :
Fel , háladalra ! hívők ajkai.

C s á s z á r .

A KÉT SZOMSZÉD.

I.

Az esti harang zeng, a fák lombjain át csendes szellő sohajt, s a hold mint liliom arczu cherub tekint azur palotájából a szelid estvidékre.

Egyszerű gúnyhó elrejtve magos füzes árnyában emeli szerény födelét, kéményén kék füst gomolyg a magosba. Egy órával ezelőtt ajtójánál a helység öreg lelkesze állt, hófehér ingben fekete talárja fölött, s keskeny festetlen koporsó, mely e kisdéd laknak agg birtokosát foglalta néma hézagába, s nép mely térdre borult. — Ah! ti, kik fényes palotákban laktok, nem ismeritek egyszerű emberek fájdalmát, kik vérző szívvvel kísérik szeretteiket az utósó békelakig! — Ti márvány csarnokokban laktok, csemegékkel ülitek meg a tort, s bársony pamlagokon fogadjátok a sajnálkozók sergét, kik a gazdag örökséget irigylük tőletek, míg a halott érdemeit magasztalják.

Két fiatal ember ül ben a töménytelt szobában egyszerű fa lóczán, kün a természet álmodt sző a keskeny völgy fölé. Egy nő ez szegényes öltözetben, árca

szelid, s mély bánat vonta rá boruit; előtte egy ifju halvány és törött, összekulcsolt kezekkel, s két könyvtől fényes szemmel, mellyek ritka elegyével a boldogságnak s kínnak tekintenek a halkon zokogó nőre.

Ott ült a nyitott kemencze keskeny tűzhelyén eszténként, és a szentek életéből olvasott, szólt a nő az ifjura emelvén jámbor kék szemeit: ó Istenem! minő üres minden, nem fogom e gyötrelmet soha megszokni!

Ha segítséget szenvedtünk, ha betegség ért, tanácsa segélyt, részvéte vigaszt hozott: mond az ifju, — azután felkölt és a nő is felkölt s egymás karjai közé hulltak, és soká soká ölelve tartották egymást.

Katty! szólt végre az ifju gyengéden fűződven ki a hölgy karjai közül: Isten így akarta! nyugodjunk meg. — Nézd ott ama szögletben egy kis fiucska pihen keskeny bölcsőjében; atyád az égbe távozott és angyalok serge fogadta őt; mert jó volt, szelid és munkás, és az Istent félte s az embereket szerette. Lám ő végre is boldogabb mint e kis pára itt, ki előtt még annyi évek küzdelme van a jövő titkos leple alá rejtve. Neki több szüksége van egész életerőnkre, mint ama boldognak fájdmunkra, ki nekünk áldását hagyá s emlékezetét.

A hölgy a bölcsőhöz rohant, s csókjaival árasztotta el az ébredő kisdedit, ki szelid mosolylyal tekintett rá, s kezeckéit nyujtá felé. — Azután felkölt, férjét szorítá újra szívéhez és szólt: Igazad van, éljünk, s legyünk jámborok és jók, s az Isten velünk lesz!

II.

Két hosszú hold telt el a szomoru családi jelenet után: a liverpooli kikötőben egy karcsu corvett ereszté szélnek hosszú lobogóját; körül sok nép tolongott, túl rajta a mérhetlen tenger a nap pirjában éget a meszszi láthatárig. A királyi napnak csak keskeny éle hasította meg át a zölden kék tenger széleit, s legyezőként magosan felsugárzó világa a hajó körül sürgő nép arczát biborral öntötte el. — Messzi messzi kelle e' szép járműnek távozni — Éjszakamerikába, hová gyarmatosok siettek, kik az ó világban kifáradva küzdelmeikből arany reményeket vittek egy uj világba, hol még föld terült számukra, még tér szorgalmukra, s vendégszerető nép elfogadásukra.

Ó mennyi remény, mennyi elszántság, minő hév akarát a sorstól kiküzdeni a csekély élheterési osztalékot, mellyet az agg Europa megtagadott ezen ép, erőteljes, munkabíró kalandoroktól, kik mindent mertek, mindent kockára tettek!

Ott egy csoportozatban látjuk szegény Kattyt, gyermekét tartja ölében, s tekintete keletre van irányozva. Messzi a büszke palotákon s magos tornyokon túl, mint visszaóhajtott álom gyermek éveiből, rejtezett a kis lak, üresen és némán, egyedüli öröksége, mellytől örökre elválni — szükség s ezer nélkülözések kényszerítették. Azután egy tekintet, minő csak anyáknak adott, esett a kis szunyadó fiura, s szívében egy hang

emelkedett: Az Isten nem hagyja el őt! — — Férje előtte állt — s mintha a tekintet egész értelmét felfogná, szólt ama vándorok bátorságával s elszántságával: Erőt kedves Kattym! majd ha a szép jármű ott a vidor hullámok közepette lebeg, vissza fog térni bátorságod. Nem tudod-e kedves, kedves Kattym, mikép mindent megkisértettünk, munkát, fáradtságot, nélkülözést, és semmi sem használt! Végre is ott szint e szép dicső nap világít, s kinek Isten erőt adott s földet, hogy arcza verejtékében mivelhesse azt, nem hálás, ha csügged! s nekünk ott amaz új világban föld ígértetik és bér szorgalmunk után! — Egy út Amerikába, mi több! az öreg Angliától is bucsúznunk kellene egykor, miként szegény atyád bucsuzott, s messzebb útra jó Kattym! — Ne félj, nézd e' kemény karnak izmait, nézd minő domboru e mell, s arczomra a remény mikép térítette vissza az egészség színét. — Nem látod e fiatal mitshipmant ott, kinek lelke örömben repes; mert első útját teheti az új világba. Ő megy és jó; s mig reménye őt egy illy jármű kormányával kecsegteti száz út, száz vihar után, mi ama szabad földön pihenünk meg, gyermekünk más hont nem fog ismerni, s ott a remény földén fogják ajkai először a szép anyai nevet rebegni.

Ó William, szólt a nő: legyen Isten veled minden útaidban, mert erőd s bátorságod szívemet emeli s erőmet edzi meg; jer! mindnyájan a hajóra takarodnak. Nézd miként kanyarul előre a hosszú lobogó szalagja, hűs szellő emelkedik, egy óra mulva a tenger közepette leszünk.

III.

Beszélyünk színhelye megváltozott: Néma rengetegben, karcsu óriási fák alatt látjuk az ifju párt; William arcza megbarnult, állát sűrű szakál fűdi; a hölgy fa törzsökön ül, s ölében kisdede. Katty arczában nincs nyoma többé a csüggedésnek. — Az esti napnak világ derűje koszorut vont halantékai körül, gyermeke fiatal emlőin csüng, férje, a keskeny fejszét vetvén el magától, tüzet éleszt egy magos fának aljában. A vidék szomorú, néhány gunyhó nehéz sudarokból összeróva s mohával béllelve látszik a keskeny nyílás szélein, melyet itt szorgalom s kitűrés nyitott a járatlan erdőség közepette.

Holdak óta telepedett ide William s neje, s még néhányan az uj gyarmatosok közül, kiket sem a vidék vadonsága, sem az iszonyu munka melly itt rájuk várt, el nem ijesztett.

Mint sokan, kik Amerikában keresnek szerencsét, ő is nagyobb részt megcsalódott reményeiben. A földet szépnek, termékenynek irták le, s midőn végre iszonyu fáradoalmak után oda ért, egy sötét rengeteget lelt telve mocsárokkal, hol előre alig tudtak akkora helyet találni, hol biztosan néhány gunyhót építsenek. Willám szép nejét mondhatlanul szerette s egy volt azon vidám, erőteljes jellemek közül, kiket nehézségek el nem rémítettek.

Többen a szegény szerencsevadászok közül csüggedve tekintettek magok körül; mások a hely színére érkezve azonnal a visszatérésről gondolkoztak. Katty megszokta mindenben férje nézetét követni; nem volt olly vidám, olly elszánt mint ő, de hiven ragaszkodott hozzá, s nála állandó eszme volt férjét bár minő inségekben s nyomorban, nem gyáva panaszokkal s elcsüggedéssel megsibbasztani erejében, hanem vele tűrni, s őt hű ragaszkodással bátorítani.

Mindjárt az első napon William tüzet szitott, hogy a legyek s muszkitok seregét elűzze: valami emeltebb helyet választott ki, s fejszóját kiszedvén podgyászából, nejének egy kis födelet hevenyészet, mellynek nyitott oldalait takarokkal borította. Azután szegényes estebédet költöttek el, s miután rövid forró könyörgést küldöttek éghez, csendesesen pihentek. — Hajnalkor William már talpon volt, s mig neje csendesesen nyugodott, ő már jó részét a' vidéknek felkobozta. Midőn haza jött egy szép kövér madarat hozott vállán, mellyet nem messzi tanyájoktól lőtt, s e mellett jó hirrel lepte meg nejét. — Mondá mikép félóránnyira mostani állomasuktól, a rengeteg közepette, tágas gyönyörű nyílás van, a föld magosabb, szározabb; igen jó forrásra talált, s hogy közel oda egy kis patak csergedezik, mellynek vize szép és tiszta.

William mindezt elbeszélte szomszédjainak, kik még nem valának egészen elhatározva maradjanak-e vagy távozzanak. A hír mindnyájukra jó hatással volt, s már néhány nap mulva az erdő a fejszék csapásaitól

viszhangozott, s 'nem sokára néhány igen jól készült faház emelkedett ama szép erdő nyiláson.

IV.

Volt e gyarmatosok közt egy szép ifju, kinek arca magába zártságra 's mély bánatra gyanittatott. Egyedül jött ő, nem volt anyja, nem neje, ki vidám arccal várja munka után haza. Mikor a nap nagyobb részét gunyhója készítésével töltötte, a félig készült lak előtt egy törzsökön látták őt a' többiek ülni. Mindenkinek köszönt, s valahányszor olly baj adta elő magát, mellyen csak többek összes ereje segíthetett, ő volt az első ki elősietett, s minden a mihez fogott sikerült neki; de ritkán szólt és röviden, s a társalgást kerülte. — Mikor végre gunyhója készen volt egész napokon át nem látta senki. Hosszu fegyverével vállán az egész vidéket felkobozta s ritkán jött valami vad nélkül haza, mellynek bőrét kifeszítette s húzával szomszédjait kínálta meg. Neve ezen idegennek Walter volt, más nevét senki sem tudta, s e neven nevezte őt Williám is, ki különös előszeretetet érzett magában az ifju iránt.

William s Walter majdnem egykoruak voltak, s mivel mindketten üres idejüket vadászattal töltötték, gyakran megtörtént, hogy a rengeteg ernyői alatt találkoztak, s így lassanként szorosabb ismeretség szövődött köztük, mert Walternek kedélye hozzáférhetlen maradt.

William, ki vidám s közlő kedélylyel birt, nem egyszer akarta őt kikérdezni; de valahányszor beszéde olly fordulatot vett, melly Walterrel gyanittatá, mikép az közlésekre vezethetné, elhallgatott, s így bár naponként mind inkább közeledtek egymáshoz, tökéletes bizodalom nem létezett köztük.

Szembetűnő volt, mikép Walternek egész módja különbözött a Williám józan eszü, helyes ítéletü, de kisé nyers magaviseletétől. — Walter sokszor olly nyilatkozatokat hallatott, mellyek kétségtelenné tették, hogy gyermek korában szerencsés helyzetben volt, s csak a sors ismételt csapásai kényszeríték őt hazáját elhagyni, s egy más világ részében keresni munkát és vigaszt. — De mindezek talányok maradtak, s később William elhatározottan felhagyott minden fürkészettel, s emberét úgy vette a mint van.

Katty ellenállhatlan ellenszenvet érzett iránta, a nélkül hogy ennek helyes okát tudná adni. Ha Williám ollykor nevetve kérdé okát, Katty erősíté, hogy az idegennek tekintetében van valami, mi őt visszataszítja, s mikép nem hiheti, hogy ezen embernek nyugodt kedélye legyen. William sokkal egyszerűbb ember volt, egyébiránt az életet sokkal gyakorlatibb szempontból fogta fel, minthogy nevének észrevétele különös hatással lett volna rá. Végre is, gondolá magában, mi szükség van arra, hogy nőm valami nagy rokonszenvet érezzen más iránt, hála az égnek, hogy mióta együtt vagyunk, jó és balszerencsében egymást megértettük s hiven ragaszkodtunk egymáshoz.

Megtörtént néha bár igen ritkán, hogy William kevés pillanatra betért Walter gunyhójába s akkor a két férfiú a jövő nap terveiről tanácskozott. Ők az egész kis gyarmatban a' legszorgalmasabbak voltak, s míg másoknak alig jutott eszékbe, már ők egy nagy tágos helyet írtottak ki, többnyire tüzzel, mint az illy esetekben szokás.

V.

Az első év minden nevezetes esemény nélkül hanyatlott le. William s Walter közt halkal valami különös viszony szövődött, barátságnak nem merjük nevezni; mert e szép és nemes csatlakozás annyiszor szentségtelenített neve, bensőség s főleg a miveltségi fokozat hasonlósága híján, alig képzelhető. — Williamban sok bensőség volt, de kevés miveltség; kifáradhatlan tetterő s szenvedélyszerű hajlam gazdaságát mindig terjeszteni, jellemében valami állapotodtságot fejtett ki, melly a sokkal miveltebb, de hideg, s minden szorgalma mellett sorsával elégedetlen Walterben meg nem volt, s azért a legkevesebb érintkezési pontra talált a többi mivelőkkel. Észrevehető volt, hogy ezen ember valaminek híjával van, élveket nélkülöz, mellyek neki szükségesek, s hogy olykor szorakozást és kárpotlást keres, mellyet fel nem találhat. — A telep lakói közt ő volt az egyedüli, ki néhány könyvvel birt, s hírlapot jártatott, mi Éjszakamerika e részében néha egyszerű mivelőknél sem ritka dolog. — De e könyvek hamar ki valának olvasva,

a hirlapokat úgy szólván elnyelte, s azután olly unalmat, olly ürt érzett magában, melyet sem vadászat, sem anyagi foglalatosságok be nem töltöttek.

Mennyire William a hideg s mogorva szomszéd társaságát kereste, annyira látszott a közönösség a másikon, mellyel e közelítést fogadta; azonban ez az első év után szembetűnőleg változott. — Walter, mit az előtt ritkán cselekedett, gyakran megfordult Williámnál, s külső megjelenése is más színben tűnt fel mint letelepedésük első holdjaiban. — Öltözete csinosbult, társalgása a bensőség s csatlakozás árnyalatát kezdé magára vonni. Főleg Katty iránt alkalmazása szerény s szolgálatra kész lön. — Mind a mellett hogy Williám, mikép láttuk, ügyekező, kereső ember volt: tőkéje, melyet gazdaságába vert, sokkal csekélyebb volt, minthogy, főleg az első évben, a beruházások e sanyaru szakában, jövedelemről álmodhatnék. Igen jó számítónak kellete lennie, hogy a mindennapi szükségét kiteremtse, s neje, ki forrón csatlakozott hozzá, minden, egy fiatal nőnél olly természetes követelésekről önkényt lemondott. Egyszerű volt és munkás, mint férje, de épen ezen egyszerűség, melly renddel s tisztasággal párosult, melly mindenkor foglalatosságok közt edzé meg erejét s egészségét, okozá, hogy szépsége csudásan kifejtett. Lehetlen volt valami szebbet 's vonzóbbat képzelni, mint az Istennek e fölséges teremtését, midőn két éves fiacskájával ölében, a kis; tiszta és csinos laknak ajtója előtt ült, s kezei az esti imára voltak összekulcsolva, s szemeiben hit és szerelem égtek.

Ollykor Walter hosszasan tekintett rá s szive hangosan vert; mert Kattyban sok természetes ész volt, s mióta WALTERT inkább megszokta s vele többször társalgott, az ifju látta, mikép e nő majdnem az egyetlen az egész telepben, ki finomabb miveltség képességével bír. — Mind e mellett Katty bizonyos tekintetben közelíthetlen maradt, s Walter, bár óriási erőben érezte a szerelmet felgyuladni szívében, nem birt annyi bátorsággal e tiszta s hű nő előtt szenvedélyét elárulni. Látszott világosan, mikép minden ügyekezete oda megy, őt megnyerni, s azon idegenkedést, mellyet lehetlen volt észre nem yennie halkal megszüntetnie.

Egy napon a kis John Kattynak fiacskája igen rosszul érezte magát. Illy távolban minden várostól természetes volt Kattynak ijedelmé. — A telepben senki sem volt, kihez segélyért, tanácsért folyamodhatnék. William azt hitte, hogy az erős ép gyermekén a természet maga segíteni fog. Katty szegényes körülményeiket ismervén, nem merte férjét kérni, hogy egy fáradtságos utat tegyen egy meglehetősen távolban lévő telephez, hol mikép hallá, egy fiatal orvos lakott családjával, William, ki egész nap el volt gazdaságával foglalva s az üres időt, mint eddig is, vadászattal töltötte, látta ugyan hogy fiacskája, kit szerfelett szeretett, naponként roszabbul van, de mindig remélt, mikép az egyszerű emberek szoktak. Néha Kattynak ajkain lebegett a kérés, de William nem ismerte a könyvet, mellyet Isten az ember arczába írt, s nem tudta a homlok redőiből s az átszivárgó könyekből a gondolatokat kiolvasni.

Egy reggel Walter megszólította Kattyt:

Ön, kedves szomszédném szenved s bánkodik? szólt, olly bensőleg s részvéttel, melly ha tettett volt, meg kell vallanunk, nagy valóság színezetével birt. Szóljon, tevé bizodalmat előidéző hangon hozzá: ha valamit tehetek megnyugtatóására, parancsoljon, tudja mennyire csatlakozon önhöz s Williamhoz.

Katty kérdő, kétkedő tekintetet vetett rá, azután anyai érzete győzött, gyermekét szoritá szívéhez és szólt: Walter! ha ön legforróbb hálámat akarja megnyerni, segítsen, az ég irgalmára kérem, gyermekem egészségét helyreállítani. Williám mindent megtesz érettem, de ő férfiu, erőteljes, életvidám, mit tudja ő egy remegő anya félelmét, mikép hitessem el vele, mitől rettegek, hogy gyermekem betegsége veszedelmes s hogy valamit tennünk kell. —

Megálljon ön, szólt Walter a gyermeket hosszasan vizsgálva, én azt hiszem, a kisdéd lázban szenved s ha azt jókor meg nem fojtjuk, szükségkép felemészti erejét. — Egy kérdést mistris William: Van-e önnek bizodalma irántam?

Ó Walter! szólt Katty, megbocsásson, én félek gyermekem gyógyítását önre bízni, ki nem orvos, s ki a legjobb szándék mellett is talán még betegébbé tehetné gyermekemet, itt hol semmi orvosi szerek nincsenek.

Nem értett ön, szólt Walter szelíden: Igaza van, én gyermekét meg nem gyógyíthatom; de egyedül állok a világon s a mit William nem tehet, kinek neje s gyermeke van, kiknek élelméről gondoskodnia kell, azt

én megtehetem. — Ha önnek teljes bizodalma van bennem, adja át nekem gyermekét, — s én őt a közelebbi telepre viszem magammal s az orvossal fogok szólni.

Katty hirtelen ölelte át gyermekét, nem nem! szólt hévvel: elválni gyermekemtől? ezt nem tehetem, ha William megengedi, kész vagyok magam elmenni az orvoshoz, s mindent tenni; de gyermekemtől el nem tudok válni.

Jó tehát, szólt Walter, szemeit a szenvedély titkolhatlan kifejezésével függesztvén a szép nőre, ki fájdalomában bájosabbnak tetszett előtte mint valaha. — Legyen ön nyugodt! holnap az orvos itt leend. — Evvel Walter köszönt s be sem várván a nő feleletét, lakába sietett. Nehány percczel azután Katty, ki őt szemével kísérte, látta mikép lép ki gunyhójából fegyverével s vadász tarisznyájával vállán, s távozik. A nőnek úgy tetszett mintha álmodnék, ha megtehetné! gondolta magában, — azután alig hallhatólag rebegte: a jó ember! ó az Isten a legtávolabb magányban sem hagyja el azokat, kik benne bíznak. Evvel kezeit tette össze s rövid hév fohásszal kért szerencsét Walter lépteire, ki ezen órától óta barátja lön. — Katty erényes nő volt s benne ezen ébredő vonzalom tiszta és nemes. Anyai érzete hálát érzett azon férfiú iránt, ki csupa jó indulatból s szánakozásból gyermekeért többet tett mint annak atyja; ki egy rettegő anya félelmét kitalálta, ki szemeiben tudott olvasni, s nem szóval hanem tettel segített.

Az emberi gyarlóság legfeltűnőbb abban, mikép

ollykor a legnemesebb indulat vezethet törbe; ha szívünk nemessége nem párul okossággal és eszélylyel; ha nem tudjuk élesen kitüzni indulataink s hajlomaink határvonalait s ha nem bírunk elég tapintattal azonnal észrevenni, ha szívünk egyik indulat határiból a másikba lép át. Azon előnye van a vallási érzelemnek minden emberi eszély fölött, hogy épen azért, mivel lelkünket bizodalmatlanná teszi ön magunk iránt, s egy felsőbb mindenható valóság szellemi gyámságát elismeri; nem engedi olly könnyeden magát minden indulatrohamnak át. A vallásos ember előtt a' kötelesség érzete mindig inkább ki van fejtve, mint kinek szívében a hit nem ébresztette áldásteljes sarjait. Innen van, hogy érzelmeit gyakrabban szembesítvén kötelességeivel lelkiismerete éberebb és vigyázóbb.

Katty Walternek nemes ajánlatakor benső vonzalmat érzett ezen ember iránt szívében ébredni; de tökéletes öntudatával birt e vonzalom természetének. Annyira távol volt ez mindattól, mi szívében váddal párosulhatna, mikép nem hogy vádolná magát, sőt szemrehányás kelt keblében maga ellen, hogy illy jó és részvevő ember iránt igazságtalan volt s bizodalmatlan.

Más nap Walter egy derék fiatal orvos kíséretében érkezett meg; William eléje futott s őt szívéhez szorította. — Walter elhalványodott ezen ölelésre, de egy tekintet Kattyra, kinek szemei kimondhatlan bensőséggel függöttek rajta, őt magán kívül ragadta.

VI.

Egy év telt el az utóbbi jelenet óta. Azon hirtelenséggel, mellyel az amerikai telepek az őserdők s mocsáros nádasok hamvaiból kiemelkednek, vön az egykori mogorva vadonság eleven, vidám tekintet. A' leégett fatörzsökök helyén széles hosszú utca vonult végig, keskeny árkok közé szorítva, mellyeknek szegélyeit fiatal fásor diszesíté. A söppedékes föld az óta megkeményedett, ittott faboritékot kapott s bár mindezen lakok egyszerűek voltak s egyetlen emeletes épület sem vált ki a többi közül, az egésznek, fényes fehér meszelésével, s ittott szándékosan meghagyott óriási fák árnyában, — szintolly vidám mint tiszta s nem kis részben kényelmes otthonias tekintete volt.

William s Katty a legszebb egyetértésben fonták odább napjaikat, a kis John ép volt és egészséges; csak a figyelmesb vizsgáló vehete ollykor a még szebbé vált fiatal nőnek arczán egy komoly fellegecskét észre.

Walter, azon nevezetes nap óta mellyben az orvost hozta magával, s a kis Johnnak életét a derék tanár saját vallomása szerint azzal, hogy nem időzött, megmentette; mindennapi volt szomszédja lakában.

Katty egyenlően szives maradott ezen emberhez, kiben egyje azon nagy szenvedélyeknek fejlett ki, mellyek egy egész életet felszivnak, s annyira a képzelődés karikái közt gyuládnak fel, mikép minden kis árnyá-

ban a kedvezésnek táplálatot nyernek. — A fiatal nő magaviselete vádztalan volt, az érzés mellyet egyátaljánban nem ügyekezett s nem tudott megfojtani magában — nemes. — Ő Walterben fia megmentőjét becsülte, s a legfeketébb hálátlanságnak tartandá bár mit tenni, mivel őt elkésérithetné. — A bájos nő nagylelkűsége e részben annyira ment, hogy még akkor is, midőn rettegve kezdte észrevenni Walternek naponként inkább nyilvánuló szerelmét, nem tudott kemény, nem szigorú iránta lenni. De vallási érzelmében kifejlett kötelességérzete őt óvatosabbá tette mint valaha, s minél több rokonszenvet érzett magában Walter iránt, ki előtte mindig a' legszebb oldalról tudta magát mutatni; annál szilárdabban szólította fel egész lelki erejét-férje iránti kötelességéhez hű maradni. — Minden alkalmat került Walterrel egyedül lenni, de valahányszor férje jelenlétében együtt voltak, módjában a legszeretetre méltóbb nyájasság s bensőség tűnt ki.

Walter nem volt azon ember, ki ezen egyszerű, tiszta jellemet fel bírta volna fogni. Ő Kattynak nyájasságából reményt álmódott, s egykor egy magános órában, mikor William távol volt, nyíltan megvallotta szerelmét, megvallotta mikép Katty nélkül nem élhet, s kész mindent elkövétni, mindent kockára tenni! hogy a nők legbájosabbikának viszontszerelmét megnyerje.

Bár Katty e vallomásra némileg el volt készülve; annyiban legalább mennyiben attól minden pillanatban rettegett, mégis meglepte az. Mindedig sikerült neki Walternek nyelvét féken tartani, vallomását kikerülni,

bátorságát szelidség s nyíltság által kivetköztetni erejéből. — Merte volna bár ki más e vallomást tenni, Katty büszkén s hidegen korlátiba odázandá, de azon pillanatban, melyben nem egy kemény, sértő, de mindenesetre szigorú felelet lebegett ajkain, a kis John futott ki kertescskéjéből, anyját mellőzve Walter karjai közé vetette magát, s őt ártatlan kifejezésével gyermeki nyájasságának árasztá el. Walter a gyermeket ezer apró kedvezéssel tökéletesen meg tudta nyerni. Katty egy tekintetet vetett gyermekére, s azon angyali jóssággal, mely e szelíd teremtésnek fővonása volt, nyújtotta szép kezét a mogorva férfiúnak, ki azt hévvel ragadta ajkaihoz. Azután gyöngéden kifejtette azt a' szorongató kézből s szelíden szólt:

Megbocsájtok önnek Walter! — szeretem önt! de félre ne értsen — — önnek feledhetetlen tette midőn e gyermeknek életét megmentette, ki olly nagyon ragaszkodik önhöz, sokkal boldogítóbb egész életemre, minthogy önnel méltó neheztelésemet éreztethessem; — szeretem önt, ismétlem, mint legnagyobb jóltévőmet, mint legkedvesebb barátunkat; de éppen mivel e tiszta vonzalom becsüléssel jár, csak addig tarthat, míg önt becsülhetem, csak addig míg szívem e kedves érzetének vád nélkül engedhetem oda magamat! — Ó Walter ne háborítsuk azon szép, nyugalmas egyetértést, mely eddig közöttünk volt! Férjem is szereti s becsüli önt — — szabad-e valamit tennünk, mivel őt megsérthetnők, őt, ki ön iránt olly nyílt, olly egyenes barátsággal van, őt, ki éjet napot egygyé tesz, hogy én minden kénye-

lemmel élhessek, s kinek köszönhetem hogy nyugodtan nézhetek e kedves gyermek jövője elé, ki utánunk önnek köszönheti életét? — Hiheti-e Walter, hogy azon órától óta mellyben megszűnnék magamat becsülni, érdemes lehetnék-e oly férfiú szeretetére mint ön!

Katty mindent oly szelíden, oly bensőséggel monda, mikép Walter pillanatra elnémult: nem mintha mind annak helyességét s valóságát átlátná sívár kedélye, mellyet a szenvedélyek leghatalmasbika fogott körül, hanem mivel vannak nyilatkozatok, mellyekre felelni nem lehet. Rövid szünet után Walter csüggedő arczkifejezéssel mondá: értem önt mistris William, ön gyűlöl engemet, — — önnek szíve nem ismer szánakozást!

Walter! mond Katty: nincsenek-e kötelességeim, s gyűlöljük-e mind azt, kit nem szabad szeretnünk, s oly illőleges-e a szánakodás, mikép szabad irgalmatlaninak lennem William iránt, hogy szánakozó lehessek ön ránt? — Nem nem, fiam életének megmentője, legnagyobb joltévőm a világon, s kit örök hálámról biztosíthatok, nem lehet oly kegyetlen irántam, oly áldozatot kívánni, melly egész életem boldogságába kerülne.

És ön? kiált fel szenvedélylyel Walter, nem kívánja-e ugyan azt tőlem? Ah! bár elég erővel birtam volna hallgatni! — most tudja hogy örülésig szeretem, hogy egyedüli vigaszom az életben önt látni, önnek közelében lenni, tud mindent! szóljon, élhetek-e tovább, miután az egyedüli nő a világon, kit szeretni tudnék, kit bálványozok, szenvedélyem lázzadt hullámit a barátság egy olajcsöppjével akarja megfékezni.

Ön élni fog Walter! szólt Katty szeliden, és szeretni fog mindnyájunkat. Én pedig kezemet adom: hogy e párbeszéd titok marad, s hogy önre nem neheztelek.

Ön gyülöl. — —

Szeretem önt. — —

Ön, ha egyedül volnánk ketten a világon, szintolly idegen maradna irántam mint most?

Ez igazságtalan állítás Walter. — —

Ha William nem volna önnek férje, lenne-e ön azért kevesbé szigoru irántam? — Ne tagadja, önnek ellenszenve van azon ember iránt, ki minden pillanatban kész volna önért életét adni!

Miért e kérdések Walter? mond Katty egy színezetével a szemrehányásnak; mi okon vonakodhatnám önért élni, ki legnagyobb jóltévőm, ha William nem volna férjem, ha önt elébb ismertem volna mint őt!

Mihelyt a nő e vallomást kiejté ajkain, arczán a megszügyenyülés pirja vonult végig, azután mintegy helyre kívánván hozni a mit mondott, s minek talán Walter több értelmet adhata mint a mennyit ő maga abba helyezett, hirtelen tevé hozzá: de én szerelemből mentem Willámhoz, őt szeretem, becsülöm, s ő férjem.

Walternek vonásait ki e pillanatban figyelmesben vizsgálná, valami sötét elhatározás felvillanását vehetné azokban észre. Darabig csendesen nézett Kattyra, azután mintegy szándékoson kívánván a társalgásnak véget vetni, komolyan s mély bensőséggel szólt: Ah Katty! mikép tudnám önt szeretni! — életem minden pillanata az ön nyugalmanak s boldogságának volna szánva, ön

nem képzel, nincs sejtelve róla, mennyire ragaszkodom önhöz! — ah ne gyűlöljön, legyen béketűrő, ne kárhoztasson azért, hogy önt a világ minden hölgyei közt a szeretetre legméltóbbnak tartom. — Megjobbitom magamat! — néma leszek, mivel ön így akarja, mivel sorsa egy emberével van összekötve, ki a megbecsülhetlen kincset nem ismeri, melylyel az ég megajándékozta.

Ne tovább Walter! szólt Katty szigorú hangon, ne feledje ön hogy én Williamnak boldog neje vagyok s gyermekem az ő nevét viseli. —

Legyen nyugodt, mond Walter egy árnyalatával a sértettségnek — — néma leszek. —

VII.

Pár hét múlva e nevezetes nap után William vadászatra készült, mondá nejének hogy csak este felé tér haza, s ha késik ne nyugtalankodjék. — Walter egy vadásztól hallá, hogy nagy csoport bufalo tartózkodik néhány órányira az új teleptől, hol a prairiek kezdődnek. — Igen jó kedve volt, egész este töltéseket készített, s e munkára WALTER-t is elhitta, ki KATTY-nak utóbbi nyilatkozata óta — ritkábban fordult meg házánál. — Walter, mikép erősíté — nem volt egészséges — s másnap reggel azon ifjú orvoshoz készült — kit már ismerünk, szembetűnő volt, mennyire boszongodik hogy Williamot nem kísérheti; ki maga is igen óhajtotta, Wal-

ternek, mint gyakorlott és szerencsés vadásznak társaságát. Azonban ez többször is történvén fel nem tűnt.

Katty maga előtt is fejthetlen nyugtalanságot érzett: úgy jött neki, mintha tartóztatnia kellene férjét: de hiszen akár hányszor ment férje egyedül vadászni, s félt, hogy aggodalmával kineveti.

A bufalo vadászat ritkán jár veszélylyel, kivéven ha heves üldőzésben a vadász meredek szirtfalakhoz ér, s lovát meg nem tudja tartóztatni. William gyalog ment, mindeddig nem volt módjában alkalmas paripát szerezni magának.

Katty még csendesesen pihent, midőn William fegyverét s vadász tarisznyáját vállára vetve útnak indult. — — Léptei őt magos hegyláncz felé vezették. Gyönyörű reggel volt. A magos gerinczeken kéken derült fel a hajnal első szürkülete, s az őserdők óriási fáin nehéz csöppekben függött a harmat. Williamnak meglehetősen gyakorlata volt e rengetegek ösvényein, mellyek néha szédítő mélységek, máskor alig járható sűrűségek közt vezettek, hol igen vigyázva kellett előre haladni. Mikor nem kis fáradsággal a hegytetőre ért, úgy tetszett neki mintha nem igen távol állásától szikla üregben egy nő alakot látna ülve s olly helyzetben, hol az erdő nyíláson át a szem leláthatott a telep egyszerü épületeire, mellyek fölött e pillanatban lenge kékes párázat huzódott végig, mint átlátszó fátyol, melly alol a telep ujon épült egyházának tornya emelte ki karcsu, hegyes födelét. Nem sokára a hajnali harang kondult meg, s a hang ezüst verése fölcsendült a magosig, hol William egy

fa tövéhez ereszkedett le. — Indian nő volt ez, azon egyszerű gyolcs és gyapju szövetbe öltözve, melly a missioknál szokásban van. — Szép ruganyos karjai majdnem egészen szabadon voltak, s kötényén sajátságos ékítések tűntek ki üveg gyöngyökből, melyekről a most kimerülő nap első sugárai szikráztak vissza. — A nő néhány perczig csendesesen ült, azután felemelkedve térdeire ereszkedett, s kezeit tette össze. Szép, érélyteljes s mégis szelid vonások voltak ezek, melyeken át most valami szende ihletség sugárzott. — Williamot észre nem vette, de ez figyelmesben tekintvén a gyöngéd alakra, ki imája után felkölt s az üregből kilépve feléje fordult, felkiáltott: — Konondah! — te vagy az?

E' felkiáltásra a nő egy sikoltásával az örömmek sietett Williamhoz, s térdeihez borult, ki őt azonnal fel-emelte. Kanondah az, — massa William! szólt a nő: jókor elhagyta ágyát, hogy fehér testvére Wigvámját lássa, s az Istentől szerencsét kérjen vadászatára.

Jó lélek! mond William: szólj miként van kis leányom, rég nem láttam őt?

Ó jól massa William, igen jól, a kedves Manuela az öregeknél van, s minden reggel, mikor a nagy csillag a Wigvám nyílásába süt, kis kezét teszi össze és imát mond, hogy massa William éljen soká és legyen szerencsés minden vadászatában.

William oldalzsebében keresgélt, azután egy sor igen szépen metszett üveggyöngyöt vont ki s a nőnek

nyújtá: Vidd ezt leányomnak, s csókold meg homlokát helyettem!

Ó massa William! szólt a nő a férfin kezét vonván ajkaihoz. A jó atyák Klára nevet adtak nekem, folytatá Kanondah — s mondták hogy az egy jó és szent hölgy volt, kit az Isten szeret s ki ott lakik, hová a jó emberek jönnek, ha életök lefolyt és nyugodni viszik őket a sírba. Ó! massa William is oda megy, mert jó, és becsüli a veres embert, s ebédjét osztja meg vele.

Igen Kanondah, igen Klára, a jó emberek, kik egymást szeretik és segítik oda mennek, mert az Isten maga körül gyűjti a' jókat. S most Isten veled! Ismétlem — szólnod nem szabad?

Ah miért nem massa William, miért nem szabad szólni Kanondáhnak? hiszen — —

Jusson eszedbe Kanondah, hogy ezt nekem megígérted. Nem tudod-e, hogy a jó tettel nem szabad dicsekedni? — mert felét veszi az érdeméből, s a mit én tettem csak kötelesség volt.

Igy mondják a szent atyák, szólt a nő, s szemeiben könnyek fénylettek; de Kanondah úgy hiszi, hogy sok ember van, ki kötelességét nem teljesíti, s hogy a legkevesebb teszi azt, ha életveszéllyel jár. Ó massa William! Kanondah jól tudja, hogy mindent a jó massának köszönhet itt, és ott hol a fehér angyalok laknak, s a jó veres emberek.

William kezét nyújtott a nőnek, s távozni akart.

Hová megy massa William? kérde a nő kezét ragadván meg.

Vadászni Konondah, oda a prairiek felé, hallom sok bufalo van.

Van, szólt a nő, igen sok és fiatalok. Massa Williamnak szerencsés vadászata leend.

William még egyszer a nőre tekintett, kinek szép, szelíd arcza a legforróbb, mondanánk szenvedélyes hála kifejezésével kísérte őt szemeivel mennyire láthatta. Azután egyenesen arra vette útját, merre neki barátja Walter azt kijelelte.

A nap lehanyatlott, az élénk gyarmat lakói házaikba vonultak vissza, s az egyház harangja kondult meg. Ott ült a szép Katty virító kedves gyermekével, kezei össze valónak téve, s ajkai az esti imát mondák el, míg a kisdéd fiucska nehezen ejtve ki a szavakat, rebegte azt utána. — Szokatlan aggodalmat érzett; — William gyakran későbbben tért vissza vadászataiból, s mégis úgy tetszett neki, mintha félelme perczenként növekednék. Nem volt nyugta, néha a lakba tért vissza s az egyszerű estebéd készítéséhez fogott, vagy valami munkát vett elé — — hasztalan! az idő lomhán haladt odább s nagy fa órájának mutatója olly lassan mozgott, mikép néha azt hitte: hogy megállott. Egy hosszú óra telt el; Katty széles szalmakalapját illesztette fejére, s a telep hosszú utcáján haladott végig. Egy dombocska emelkedett itt, mellyről gyönyörű kilátás nyílt a terjedt erdővidékre, melly itt magos völgykatlant képezett. — A hold a hegygerinczek fölé szötte gyöngéd olvadó sugárit, s a másik égkaraj pompás csillagképletei kezd-

tek halkkal előtűnni. Szeme meredten kémelt a magas hegyhátok felé, de siker nélkül; William nem jött; a kis fiucska, ki anyját kísérte, lábainál aludt el, s Katty meg nem tudott a dombtól válni: — Végre a rémülés minden hurkai körülgyűrűzték, s keblén mázsányi terhet érzett. Hát ha, — gondolá magában: William más úton tért vissza? Katty felragadta gyermekét, s gyors léptekkel sietett házához, hol minden üres, minden néma volt.

Ki írja le a hosszú irtózatosságot, melyet e nő mindenkorai várakozásban könyök s ima közt töltött el. Minden rezgésre oda hagyta alvó gyermekét, s mindig növekedő kétségbeeséssel tért vissza. — Végre térdeire ereszkedett, s forrón kérte az Istent: hogy kínjainak veszen végét. — Az ima után egy vigasztaló gondolat emelkedett keblében, mikép talán férje elkésett, valahol a rengetegben hál s reggel jókor otthon lesz.

Ébren találta őt a hajnal első derüje; de a fájdalom tagjait törte meg. Mihelyt a vidék némileg világosodott, szomszédjait futotta fel. Kattyt mindenki szerette a telepben, mert szelid volt, jámbor s minden szolgálatra, minden segélyre kész. Walter még nem jött haza, de többen ajánlkoztak William felkeresésére. — Négyen a férfiak közül, kiknek Katty férje kimaradását elbeszélte, fegyvereiket vették kezökbe s követték őt. — A magas hegyek felé siettek, s Katty gyermekét szomszédnőjénél hagyta. — Mikor mintegy félóránnyira haladtak, a férfiak mindenkorai vigasztalásai s bátorításai köz-

ben, WALTER-t találták. KATTY már távolról megismerte őt s feléje sietett.

Ah WALTER! kiáltott fel: Nem látta-e férjemet? gondolom ezen az úton kellett neki jőni, bizonyosan erre ment: nekem monda, hogy a prairiekbe szándékozik, s ez a legrövidebb út oda.

Hogyan, hát ma is vadászni ment? — kérde WALTER élénken.

Nem ma, szólt fuldokolva KATTY, látván, hogy WALTER semmit sem tud férjéről, még tegnap hajnalban távozott innen, hiszen önnek ezt tudni kell. —

Igen mistress WILLIAM, szólt WALTER nyugtatólag; tudom s bámulok, hogy még nincs itthon, de azért meg ne rettenjen ön! én igen jól tudom mellyik úton ment, menjen ön haza, én az orvostól jövök s kissé fáradt vagyok, de ez nem tartóztat, ezen urakkal majd felkeresünk!

A többiek is mondák, hogy térjen vissza, mert ők WILLIAMOT bizonyosan megtalálják.

Ah köszönöm! szólt KATTY, de én is megyek, el nem maradok önöktől, jőjön WALTER, nem egyszer járt férjemmel vadászni, ön bizonyosan nyomára talál.

WALTER a legnagyobb készséggel követte KATTY-t s társait, minden zugot felkoboztak, de siker nélkül. Késő este tértek vissza, KATTY magán kívül volt; reggel eszméletét veszítette el, s félre kezdett beszélni. A forró láz minden jelenségei mutatkoztak túlfeszült idegein; s WALTER szomszédjaira bízván őt elsietett, más nap késő este az orvost hozta el; kinek több napok múlva sikerült

Kattyt annyira helyre állítani, mikép veszélyen kívülnek nyilváníthatá. — Walter szembetűnő nyájas részvétellel töltött néha egész órákat barátja nejénél, s a fiucskáról atyailag gondoskodott. Midőn a nő kissé lábbadozott, a legszelídebb szavakkal vigasztalta őt; gyermekére mutatott, kiért kötelesség hogy éljen, s ki miután atyját vesztette el, kétszeres joggal számíthat anyai szeretetére. —

A rendőrség részéről minden megtörtént, mi illy esetekben történni szokott; végre sikerült egy borzasztó mélységben vérnyomot s egy darab szövetet William öltözetéből feltalálni. — Walter volt a legélénkebb a keresők közt.

Két hét telt el az iszonyu esemény után, s végre a rendőrség részéről is felhagytak a fürkészettel. A közvélemény oda nyilatkozott, — mikép bizonyosan a meredekről hullott a mélységbe, s csak kevesen, kik őt jobban ismerték, bámultak, hogy ezen utat választotta, holott neki, ki e rengetegekben olly jártas volt, tudni kellett, mikép a prairiekhez könnyebb s rövidebb út vezet. De hová tűnt el teste és fegyvere, az talány maradt. Mihelyt Katty jobban lett, valamennyire visszavonult Waltertől. Meglehet, hogy ezt nem egyedül igaz színletlen fájdalom okozta, hanem az illő érzete is; sőt Katty-nak az is ellenére volt, hogy Walter veszélyes betegsége alatt mindig közelében láttatott. Mindamellettt többen hitték, mikép a vigasztalhatlan özvegyből s hű barátból nem sokára egy pár leend.

VIII.

Egy este Katty egyedül ült háza előtt. Walter keves órával az előtt von néhány napra bucsut tőle s New-Yorkba ment, hová őt valami sürgető ügy szólítá, melyről azonban nem szólt részletesebben. Kattynak egy terve volt, melyet Walterrel sem közölt; mivel ennek naponként inkább nyilatkozó szenvedélye őt tartózkodóvá tette. Földjeit akarta bérbe adni, s a közeli missioba, mely az indianok mindig kevesbülő maradékai egyik tanyájában telepedett le, akart vonulni, s ott haszonbérből élve, gyermekét neveltetni. —

Walter iránt soha sem érzett egyebet hálánál s barátságánál. E nő egy volt azon egyszerű nemes teremtesek közül, kikben a szerelem egyszer bír csak egy életben teljes hatályával. — Egyébiránt Walter jellemében sok volt, mi őt minden baráti vonzalma mellett bizodalmatlanná tette iránta.

Épen e tervével volt elfoglalva, midőn egyszerre egy meglepő szépségű, sajátságosan öltözött nő állt előtte, kinek egész tartásából látszott, mikép titkolni akarta mások előtt látogatását. — Figyelemmel tekintett körül, azután hirtelen s majdnem suttogva szólt. *Missris William*, egy fontos titkot akar *Konondah* önnek felfedezni.

Konondah? kérdé Katty, fürkésző tekintetet vetvén a nőre.

Igen Konondah, szólt az indian nő közelebb lépve:

ön nem ismeri Klárát, mikép őt a jó atyák a missióban nevezik, massa William ismerte őt. Egykor midőn az ég zengett, és tűz hullott a fellegekből, a kis Manuelita az erdőben bolyongott s egy magos szikláról esett a borzasztó mélységbe — — Manuelita az én gyermekem mistris William. — A magos szikla repedéseiben bokrok s indák fonódtak össze: s az Isten, kit massa William és a szent atyák a missióban ismertettek meg Konondah-val vagy Klárával, mikép őt most a víz keresztsége után nevezik: nem akarta, hogy a kis Manuelita elveszzen. Ott függött az iszonyu mélység fölött a gyermek. Két veres ember, Konondah fivérei nézték őt, és segíteni nem mertek. Akkor egy fehér ember jött, a gyermek sírását hallotta, s látta a Konondah kétségbeesését. Nem kérdezte mi baj? hanem leereszkedett, mint az okos kígyó az indák bogain, a gyermeket ragadta meg karjánál, kuszott fel a meredek szikla falon és tette azt Konondah ölébe. Ó mistris William e fehér ember önnek férje volt!

William! — s ezt soha sem említette előttem! Ó szólj! arra az Istenre kérlek, ki nem akarta, hogy gyermeked meghaljon, mit tudsz róla?

Konondah tudja: hogy meggyilkoltatott!

Hah gyanításom! szólt halálsápadttá válva Katty: mondd, ki a gyilkos?

Egy magos barna férfit, szólt Konondah: kit ön jól ismer, neve Walter! ekkor a nő hirtelen körültekintett és suttogva folytatá: Ha ön massa Williamhoz hű, menjen tüstént és adja fel őt!

Walter? mit mondasz? — lehetlen, Walter férjemnek legjobb barátja volt. — —

Ugyanazon szikla tetejéről taszította őt a mélységbe, mellynek indái közt a kis Manuelita függött. Ön fel fogja őt adni, Konondah a missioban lakik, és tanu leendő! evvel a nő körültekintett s két ültetőt látván közeledni, hirtelen a lak mögé vonult s eltűnt.

Talán itt helye visszatekintenünk azon emlékezetes napra, mellyen Kattynak férje olly csudálatosan tűnt el.

Alig haladott William egy negyedóráig, azután hogy Konondahtól bucsut vett, midőn egyszerre egy sűrűségből barátja Walter lépett ki. Vállán fegyver volt, s vadász tarisznya mint neki, s arczában valami elegye a nyugtalanságnak s rejtett örömeknek. — Ugy-e, szólt elég derült kedvvel: barátom William megleptelek? — Éjjel csendesén aludtam, s mikor reggel fölédtem jobban érezvén magamat, gondoltam, hogy orvos nélkül ellehetek s azonnal elindultam, hogy meglepjelek.

Okosan barátom Walter, szólt William meglepetve és vidáman: egy kis mozgás majd még inkább helyre állítja egészségedet, jó úton jöttem-e? de gondolom igen, mert találkoztunk.

Szándékosan vártalak itt be, azon indian, ki nekem a bufalok közellétéről a hírt hozta, megígérte, hogy maga is eljő, s téged kísérni fog, ha én nem jöhetnék. Ah nézz oda, látom szavát tartotta. Várjuk be, addig itt kissé pihenhetünk.

William agg fához támasztotta fegyverét, azután

egyszerű reggelijét szedte ki tarisznájából, s miután Walter helyet foglalt mellette, vidám beszélgetések közt falatoztak.

Nem sokára egy magos indián érkezett hozzájuk, azon mogorva büszke fiai közül a rengetegnek, kik szivőkben gyűlölve a fehéreket, nem mellőzik el hasznót huzni közellétökből. Bőreit New-Yorkba vitte eladni, s némileg a köztársaság szolgálatában s következőleg törvényei alatt is volt. — William ezen embert többször látta a telepben, hová vadászatának hozomását vitte néha égett borért, az indianok e kedvelt italáért cserébe; de vele soha sem szólt. Vállán hosszú angol fegyver lógott, s oldalán egy rövid jatagán. Tekintete fenyegető volt és vad, mit még az arczára kent színek, s a tatuirozott czikornyák nyitott mellén s idegtelt karjain neveltek.

Nem sokára megindultak. Az indián előlment, néhol az összeszőtt venigéket s indákat háritotta vagy tépte el kezeivel, máshol a jatagán segítségével metszette el azokat, s mindig mélyebben hatott az ittott majdnem járatlan szakadásokba s keskeny szorulatokba; olykor szikla falak oldalából kirugó párkányzatokon haladva, hol egyetlen elhibázott lépés életbe kerülhete. Mintegy fél-óraig haladtak így, míg végre egy keskeny nyíláshoz értek.

Nekem úgy tetszik, szólt William, mintha nem a legrövidebb utat választottuk volna. A prairiekhez ama gerinczen jobbra hamarább érheténk, mit gondolsz Walter?

Igazad lehet, de ezen ember legjobban tudja hol

találunk a bufalo csordára, mindenesetre nem lehetünk messze a prairiektől.

Ha massa a bufalokat látni akarja szólt az indian megállva, ide lépjen, de vigyázva, alatt meredek szírt van, erre jobbra ösvény vezet, egy negyed óra alatt le-érkezünk a prairiek közelébe.

Hol? kérdé Walter az indianhoz közeledve. —

Itt massa e fa mellett.

Walter oda sietett s William követte őt. A tekintet, melly itt a három vadász előtt egyszerre kitágult, nagyszerű volt. Állásuk egy mellé esett azon óriási fák közül, mellyekről Európában alig van képzetünk. Több ölnyi magosra emelkedett a roppant sudar, s karcsu bálványán ezer inadékbán vonult fel ama ledér növények egyike, mellyek sokszor előlik terhökkel a növény-óriásokat. Koronája magosra terjedett fejök felett, mint egy torony tetejétől kiszárnyaló sátor, s alant a szem mérhetlen rétség felületére mélyedett. Hosszu nádszerű fűkalászkok borították azt, mint valami durva, gyapjas szőnyeg, mellynek félig elaszott s hullámozó fektei közt néhol tágas mocsárok, s egy egy eltorzult fa mutatkoztak. E roppant téren lehetett a bufalok, az új világ e belényeinek fekete hátaikat a magos füből kidomborulni látni, s néhol a füvet harapdáló állatoknak fejét kiemelkedni rövid szarvaikkal és sörénylepte nyakaikkal. Ittott csomókban heverték a mocsárok s vízlápok szélén, más-hol hosszú sorban, mint oda vetett sötét ív szaladtak körbe s egyes bődülésök hangzott fel a mélységből.

William a szenvedélyes vadász örömittasságával tekintett a gazdag martalékra, melly rá várt.

Merre fogunk lemenni? kérdé az indiánhoz fordulva, ki e pillanatban az iszonyu mélység szélén állt hosszú fegyverére támaszkodva.

Lépjen ide mellém massa, szólt az indián kezét a tágas prairiek felé nyujtva, mellyek fölött most egy nehéz, majdnem fekete felhő tömeg lebegett mint óriási baldachin, s széleire a kelő nap éles ezüst szegélyt hímzett.

William az indián mellé lépett s Walter követé őt karjába fogódzva. — Mikor épen a szirt párkányán álltak Walter eleresztette karját: Ott az út, az örök évalóságba! kiáltott: evvel Williómot letaszította az iszonyu mélységbe.

IX.

Katty nemes és tiszta lelke visszaborzadt azon gondolattól, egy előtte egészen ismeretlen nőnek szavai után, olly embert vádolni gyilkossággal, ki fiának életét mentette meg, s ki férje s iránta mindig a legbensőbb részvétet mutatta. Az egész hosszú éjet átvirasztotta a nélkül hogy reggel tisztában lenne magával mit kellessen tenni. — Sok apró körülmény jutott eszébe, melly Walter előtte gyanussá teheté. Mindenek előtt szerelme — ollykori czélzásai; — de mégis véteknek gondolta, egy eddig minden illy vádtól ment embert nyilvánosan meg-

becsteleníteni. E mellett a nő rejtélyes magaviselete, s hirtelen távozása, talányok voltak. Hihetlennak látszott előtte, hogy férje soha sem említse Konondaht. Mindez összevéve őt arra bírta, hallgatni, míg Walter vissza nem tér; akkor őt óvatosan kifürkészni és szemmel tartani. — Azt is hitte, hogy Konondah, ha állítása igaz, meg fog ujra jelenni előtte.

Néhány nap telt el így a legkínosabb habozás és kétség közt; míg végre egy reggel sajátságos zaj tette őt figyelmetessé: ajtójához sietett, s midőn az utcára lépett, nagy néptolongást látott; nem sokára a rendőrség fegyver közt vitte WALTERT, kinek kevéssel ez előtt kellett megérkezni. Nincs toll, melly KATTYNAK meglepetését le tudná írni.

WALTERT New-Yorkba kísérték, hol börtönbe záratott. — KATTY azonnal maga is fiával New-Yorkba sietett.

Néhány nap múlva a kíváncsi sokaságtól ellepett teremben a bűnpör megkezdett.

A bíró Konondaht kérdezte ki legelőbb, s ez a mit már tudunk, elbeszélte; azután hozzá tévé, hogy leánya, ki még akkor nem volt keresztény azon a napon, mellyen őt William a haláltól megmentette, feltette magában, minden évben ama szikla párkányon, mellyről lehullott, hálát adni az Istennek s minden áldást kérni WILLIAMRA: hogy leánya épen azon reggel arra felé vette útját, látta a mi történt, rémületében hangja elállt s egy fa tövében rogyott össze, hol őt Konondah találta, s tőle mindent megtudott.

A rendőrségnek sikerült azon indiánt is befogni, ki

Walternek bűntársa és segédje volt; de a ki mikép Manuelita erősíté, a tett után Walterrel együtt sietve távozott, mert egy csapat indián közeledett azon helyhez, honnan William a mélységbe zuhant.

Konondah vallomása folytában előadá tovább, hogy azonnal lesietett azon mélységbe, hol Williamot iszonyuan összezúzva s eszmélet nélkül találta, s később két bátyja segedelmével egyiknek közülök gunyhójába vitte. Végre mondá, mikép azon a helyen hol a gyilkosság történt, zsebkendőt találtak, melyet előmutatván, azon egy W. betű volt.

Az indiánra kerülván a vallatás, az mindent tagadott, erősítvén: hogy az nap nem is látta Waltert, sőt be tudja bizonyítani, mikép épen azon időtájban egészen más részében a prairieknak vadászott.

Bár minő élénk volt az indián nő előadása, a benyomás, — melyet az tett, félsikerü maradt. Waltert, mikép az ügyvéd be tudta bizonyítani a telepben mindenki szorgalmatos csendes embernek ismerte, s midőn a kendő előmutattatott, bár sokan élénkebb figyelemmel hallgatták a vádat, az még mind kevés erővel birt.

Most Walter maga lépett elő, ki azon véleményben volt, hogy Katty a vádló. — Azon himzett, érzékeny kitérésekkel s czifra szavakkal, melyek az ujjabb kor legszonyabb gonosztevőinek, ugynevezett védelmüket annyira undorítóvá s rémletessé teszik, s mindent kikerülve, mivel Kattyt sérthetné, mondá: hogy gyermekének ő tartotta meg életét, Kattyt saját betegségében ápolta, s hogy annyi vadászatában követője s kísézője

lévén Williamnak, ha szívéhez illy borzasztó büntett férne, azt ezerszer elkövetendheté; előmutatta minden bizonyítványait, melyekből majdnem világosan kitetszett, mikép ideje sem volt a gyilkosságot elkövetni.

Előadásának tetszőleg kimélő volta, melyben ő maga szólt védelmezőleg Katty mellett s mentette férje iránti vonzalmával maga iránti ingerültségét és igazságtalanságát, a hallgatókat tökéletesen megnyerte; kik fájdalom, mint most mindenütt, elferdült részvétellel kísérték e nagy gonosztévő védelmét. Walter nem tagadta, hogy Kattyt szereti, s hogy épen azon nemes erények s azon ritka hűség, melyekkel derék férje életét boldogította, ki neki is barátja volt, hódították meg szívét. — Kinyilatkoztatá, mikép gyanuját megbocsátja, s csak az esik neki nehezen, hogy a nő, kit minden élők közt e földön leginkább tisztel és szeret, illy iszonyu büntettet képes róla feltenni. — A zsebkendőt azonnal magáénak ismerte — de tagadta hogy az ama sziklatetőn találtatott.

E pillanatban egy súlyos kéz nehezkedett vállára, s midőn meglepetvetekintett hátra — előtte állt William, halványon mint a halál, egy hosszú veres forradással magos homlokán s egy arczczal, mely többet mondott minden vádnál, minden tanunál. Katty az öröm s meglepetés egy sikoltásával vetette magát férje karjai közé, ki őt szívéhez szoritotta.

Most William mindent a mit már Konondah már elmondott ismételte s hozzá tévé, mikép csak annak köszönheti életét, hogy a bokrokba megakadva esése nem

rögtöni volt, de hetek teltek el míg magához térhetett; mondá, hogy az indiannő gonddal kötözte sebeit, ápolta betegségében s nehányszor a telepben is volt, hogy Kattyval szólhasson, de Walter mindig közel volt, kit leánya leírásából megismert. Végre azzal fejezte be előadását, hogy eszméletét visszanyervén ő maga küldötte Konondaht újra nejéhez szigoruan megtiltván neki, hogy életét fel ne fődözze, így egyedül remélhetvén, mikép Walter meg nem szökik érdemlett büntetése elől.

Walter megrettenését az egész egybengyült sokaság látta, s bár makacsul tagadta, min már alig kétkedt valaki, egy más tanu megjelenése a dolgot kétségtelenné tette. Ez azon fiatal orvos volt, ki Kattyt gyógyította, s most mint tanu lépett fel: állítván, mikép tőle a vád előtt néhány nappal Walter bizonyítványt kért, mellyik órában volt légyen nála, mit nem tehete, ha lelkét vád nem terheli.

Nem akarjuk itt az egész hosszas vizsgálatot s a különböző tanuk vallomásait ismételni: legyen elég mondanunk, hogy Walter a pillanat hatalmától megragadtatva feleleteit összezavarta, s minden világosságra jött.

Néhány nappal azután Walter 15 — az Indian 10 évi börtönre ítéltettek.

William s neje ezen idő óta háborítlan boldogságban éltek: a kis Manuelitát magokhoz vették — s gondosan neveltették. A csudás szépségben felviruló Manu-

elita azon híres indiannő, ki most Philadelphiában — mint Sir Robert Walterland neje, köz tisztelet és hódolat tárgya.

Williamnak neve pedig — mint roppant vagyonú kereskedőé — egy a legjobb hangzatuak közül New-Yorkban.

Jósika Miklós.

Nach Haase.

Hit, remény és szeretet.

HIT, RENÉNY ÉS SZERETET.

Téged hiszünk, nagy Isten!
Mindenható király,
Ki földön és az égen
Örökké vagy s valál,
Ki térben és időben
Megfoghatatlanul,
Mult és jelen s jövőndön
Áldásként átvonul.

Benned remélünk, Isten!
Ki hűn hangoztatád:
Hogy úgy imádkhatunk mint
Kegyes, szelíd atyát,
Ki szent gondviseléssel
Fejünk felett viraszt,
S a tévedőknek is nyújt
Szelíd, kegyes vigaszt.

Téged merünk szeretni
Fiadnak általa,
Ki szent, dicső tanával,
Melly szeretet vala,

Az Isten és ember közt
Szent híd gyanánt felállt,
S ki által így az ég s föld
Egy szép egészsze vált.

Téged hiszünk, nagy Isten,
Ég s föld dicső ura;
Benned remélünk, Isten,
Kegyes, szelíd atya;
Téged merünk szeretni
Fiadnak általa,
Mert te vagy a szeretet
Legtisztább hajnala!

Garay János.

A SZ. HÁROMSÁG TITKA.

Legenda.

Kimérte Isten a
 Tudás határait,
 S embertül elfödé
 Fönséges titkait;
 A megadás szelíd nyomán
 Kel a valódi tudomány....

A főváros zajából
 Sötét romok között
 Egy férfi lángeszével
 A tengerpartra jött,
 S mi mély gondolkodásra von —
 Körötte néma csend vagyon.

De szívben nincs nyugalma ,
 Nagy lelke háborog ,
 És átható eszében
 Egy gondolat forog :
 A mellybe — mert az isteni —
 Ember nem tud tekinteni.

Kevély önérzetében
 Nem tűr határt az ész ;
 A férfi elbizottan
 A déli napba néz.
 „Hogyan lehetne — így beszél —
 Egy Istenben három személy?...”

De gyenge volt kiállni
 A nap tekintetét ,
 És földre szegzi rögtön
 A vakmerő szemét.
 S alig tekint le — hirtelen
 Egy kedves gyermek ott terem.

Szép arczain mosolygó,
 Szelid minden vonás ;
 Csigával a fővényben
 Kicsinyke gödröt ás ;
 És majd a tengerpartra lejt ,
 S merít, míg a gödör betelt.

„Fiam, fogsz hagyni tán a
 Tengerben is vizet,
 A kis gödörbe által
 Mind úgy-e nem viszed?“
 Így szól a férfi s felvidül,
 Jó kedv mosolyg le ajkirúl.

„„És hogyha mind kihordom,
 Mi az mi ellenáll?
 De fogd fel a nagy eszmét
 Miről gondolkodál;
 Kettőnk közül két tengeren
 Győző ki lesz a versenyen?““

Szól a fiú mosolygva,
 S játékát folytatá;
 De a beszéd a férfit
 Lelkében áthatá.
 Bánkodva sápad, földre hull,
 S könyűk peregnek arczirul.

Felnéz, — a gyermek eltűnt,
 És rá a tiszta ég,
 S Isten mosolyg le abból
 Mert már nem kétkedék.
 A férfi Ágoston vala,
 A gyermek a hit angyala. ....

Kimérte Isten a
Tudás határait,
S embertül elfödé
Fönséges titkait;
A megadás szelíd nyomán
Kel a valódi tudomány.

Tárkányi Béla.

UR NAPJÁN.

Jezus! dicső lakodbul földre szállva ,
 Szenvedni kint, olly édes volt neked ;
 S hogy üdv derülne fel a bünvilágra ,
 A gyászkeresztben végzed életed ;
 S patakban ömlött drága véred árja ,
 Nektünk az élet ajtaját kitarja.

Széttörve már a bün nehéz bilinese ,
 Melly annyi század óta átkarolt ;
 Szemünkrül a köny árja felszivatva ,
 Melly arczaink virágin dulva folyt.
 Legyőzve a pokol kevély hatalma ;
 Remény s hitünknek fönt virul jutalma.

Függvén keresztfán Isten egyszülötte ,
 Te lől miértünk a véráldozat ;
 S határt még itt sem lelven szűd szerelme ,
 Nektünk te étkül nyujtod ön magad.
 És fátyolában bor s kenyér színének ,
 Mint Isten-embert zengve áld az ének.

És merre nép lakik földünk határin ,
 És merre ajk zeng hálaéneket ,
 A hívek serge e nagy , égi szentség
 Magas titkában térdet hajt neked.
 S könyörg : mit látni nem szabad szemünknek ,
 Pótolja lángja szirtszilárd hitünknek .

A harcban itt szokott erőt keresni ,
 Hogy győzni tudjon a bűn ostromán ;
 És győzve a pokol vad cselszövényin ,
 Érény füzér viruljon homlokán .
 És véve tested — ő , ha sírba szálla ,
 Örök dicsőület legyen halála .

Sujánszky Antal.

ISTEN HÁZÁBAN.

Hő kebelrel járulék lakodba,
 Szent atyám! mint hálás gyermeked;
 Lelkem édes, tiszta gerjedelműt
 Elrebegni térden itt neked.

Itt kerestem enyhet bánátomban,
 S szent fiad keresztje nyujta írt;
 Nézletén megédesült a könny is,
 Mellyet égő gyötreme kisírt.

Szende kéjmalaszt ha boldogított,
 Itt lelém föl azt a szent helyet,
 Hol leszűrten minden földsalaktól
 Angyalédes volt az élelet.

Mit kívántam, megnyerém kegyedből,
 Szerfölötti vágy nem izgatott;
 Bajveszélyben hozzád fölkönyörgtem,
 És felém nyult ótalom karod.

A világ és test ha ingereltek,
 A gonosz szellem ha bűnre csalt,
 Térdre hulltam szent lakod körében,
 S győzve végezém a viadalt.

Most pedig porig borulva kérlek :
 „Holtomiglan adj erős hitet,
 Hinnem add az üdvezítő szent tant,
 Mellyet Jezus Krisztus hirdetett.

Jelszavam legyen fiad keresztje,
 Szentegyháza édes, jó anyám,
 Mert tudom: te is csak így leendesz
 Mindörökké áldó jó atyám.

Add, hogy egyszülötted drága vére,
 Hófehérre mossa lelkemet;
 És ha végezem pályám futását
 Karjaidba végy föl engemet.“

Szabó Imre.

ANYAI KINCS.

Jön iskolából a fiu,
 S kiált: „ma leczkém tudtam ám,
 Hibátlan, mint a vízfolyás,
 Mi lesz jutalmam, jó anyám?“

„Mit adjak? — édes, kis fiam,
 Szivem szerelmes magzata,
 Szegény vagyok — s megcsókolá,
 Jutalmul mást nem adhata.

„Hisz azt mondtad, dús vagy, szülém,
 A legnagyobb kincs a tied,
 Mégis — pedig, hidd, fáj nekem —
 Mindenkor olyan bús szived!“

„Igen fiam, gazdag vagyok:
 Mert gyermekem jó s jól tanul,
 S a földön legfőbb kincs enyim;
 Mert téged birlak angyalul.“

„Ugy hát ne félj, örülj, anyám!
 A míg élsz, nem leszesz szegény,
 Mert jól tanul mindig fiad,
 S lesz kinssed így mindenkor — én.“

Jámbor Pál.

A C H O R V Ö L G Y E.

SZENTTÖRTÉNETI BESZÉLY.

I.

VALLOMÁSOK.

— Oh hallgasd meg esengésemet, Achan szép leánya! Hallgasd meg, és vissznozd szerelmemet! Oh mert ki fog száradni e forró szív: mint kiszáradt a Jordán mély ágya, midőn népét az Úr rajta keresztülvezette, és nem lesz, ki meg hozza neki az éltető nedűt, melly szerelmed forrásából serkedne csak! Oh hallgasd meg szavamat, melly sovárral szakad le meleg ajkaimról, és én boldog leszek, mint népe az úrnak, ha majd legyőzte Chanaan királyit, s felütendette sátrait a Hebron mosolygó völgyében, és a tengert árnyékozó hegyeknek tövében.

Igy szólt, így esdekelt egy férfiú — Zadoch egy bátor levente Ruben utódi közől, ajtajában Achan sátorának, hol Bethania ült, könnyű zsámolyon. Bethania, Achan leánya, ki legszebbnek tartatott Juda nemzetségeinek hölgyei közt. S az ifju leboritva köpenyét a sátor e-

lőtti gazdag gyepeszetre, odasímult a leány mellé, ki öccsei egyikét ringatva ölében, nem látszék figyelni az esengő szavaira.

— Te nem hallod szavaimat, szép Bethania! sohajta ismét, forró ajkaihoz emelve bársonypuha jobbját a szép leánynak. — Lehetséges-e, hogy kemény legyen a szív, melly e gyöngéd testben lakik, miként Hor sziklái? Avagy csak én leszek-e a szerencsétlen, kinek nem nyílnak meg az érzés forrási e mellben, melly fejérből Szetim lilominál?... Oh Bethania!... S most elbocsátva a mozdulatlan jobbot, feltüzesedten folytatá: o Bethania! ne hagyj kétségbeesnem szerelmed iránt!... Akkor jobb volt volna nem születni nekem, neked és azoknak, kik téged nemzettek: mert boszúm rettenetesen pusztítna el mindnyájunkat a föld színéről....

— Az égre! mi átkozatos szavakra nyílnak meg ajkaid, Zadoch? szólt felrémülve a leány.... Zadoch, te rettenetes vagy! S ezt mondva elfordítá szép szemeit az előtte térdelő ifjuról, s öccsét szorítá mellére, mint ha vértől fedezné vele keblét az ostromló vitéz ellen.

— Ha rettenetes volnék, szép Bethania, csak te fognál azzá tenni. Bárány vagy tigris váljék-e belőlem? csak tőled függ....

— Tőlem?... kérdé megütközve a szép leány, miközben kis öccsét térdei előtt földre eresztve, két kezével annak két teli karjait tartá, mintegy állni tanítván a kisdedet.

— Igen, tőled! lőn Zadoch válasza. Elmondám szerelmemet, s te nem figyeltél szavaimra; elhozám ér-

zésim ajándékait, a Jordán keleti völgyeinek legszebb, legharmatosb virágait, és te nem vevéd kedvesen azokat. Elhagyám nemzetségem földjét, bár Josue engedelmeivel agg apámmal s beteg anyámmal hon maradhaték nyugatlomban, és kísértem apádnak sátorát, mint árnyék a magas fát, és hadba fogok szállani, hogy, küzdjek a földért, melyet az úr ígért testvérinknek, s különösen azért, hol Achan fog megszállani, hogy megérdemeljem szerelmét és kezét szép leányának, és te nem vetted érdemül cselekedeteimet, nem lőn és nincs mind mai napig egy mosolyod, melly vigasztalja a kebelt, melly komor és sötét, mint a felleg, melly Horebet lépé el az atyák pártütésének napjain; nincsen egy könyöd, melly enyhítse szenvedésimet, mint a koránynak harmata a tikkadó virágot, szánakozván fájdalmimon; nincsen egy szavad, melly mondaná: légy boldog fia Rubennek, Zadoch! megnyílt szívem szerelmed előtt, s befogadja szép szavaidat, be édes ígéidet; és boldogok leszünk érzésink örömtengerében, mint az angyalok, kik udvarolnak az úrnak, az ő szent szekrénye előtt!....

Itt elhallgatott. Feje mellére konyult, szemével a földet kereste.

Csend lőn; míg végre a szép szűz így kezdé szavait az ifjuhoz.

— Az ég ne adja, Ruben hős magzata, hogy bú szálljon szivedre Achan leánya miatt. Van Izraelben sok szűz, szebbek, mint a' völgyek lilioma, kiknél szolgáló lehetne Achan leánya, menj, és nézz körül a halmak és völgyek sátraiban, s ha lesz, ki megérti szivednek nyel-

vét, hozz hirt, és én örülni fogok lelkemnek mélyiből választásodon. De mondd a pataknak, hogy ne vigye habjait alá a tenger felé, hanem hajtsa vissza hol serkedének, a forrás mélyibe; és mondd a rózsafának, ha elközelge az enyészet korszaka, őrizze meg pirját leveleinek, s tartsa meg virágát bájos boglárban sárgult gombja körül, hogy virítson még és illatozzék keresztül a télen, és fog-e hajolni szavadra?... Hagyj, hagyj engem, fia Rubennek. E szív nem érti szivedet, s ha szálni fognálak, vajjon boldogabb lennél-e szánakozásom mellett? Menj, feledj engem, és keress magadnak érdemesbet Izrael leányai közt....

— Tehát nincs remény számomra nálad, Bethania? Kebled kemény, mint a bérczek sziklái, és bezárulva esengésim előtt, mint valának az ég kapúi az urat elhagyott atyáinknak előtte?

Ezt mondva, elnémula Zadoch, a szerető ifju; szavait elfojtá a kín, s szemeit vad lánggal jártatá a szép Bethanián, mint kétségbeesett, az üdvezülhetési remény szétenyésző szálain.

— Bethania! kiálta aztán, felugorva helyéből, s görcsösen ragadva meg a megijedt leányzó karját, — Bethania! ha te mást szeretnél?!... Mondd, mondd meg nekem, o leány! nem érinté-e még szivedet a vágy: tetszeni Izrael ifjai valamelyikének?

A szűz orczáit e szavakra karminpirosság futá el, vére elhagyá szívét, melly hangosan dobogott, s arczvonalmain olvasható lőn a válasz. Azonban ez csak pillanatig tarta így. Meggyőzé magát: a szenvedélytusa

megszűnt, s képen a megsértett szüziesség méltósága vőn helyet a feltolakodó ifjú ellenében. Fölkelt zsámolyáról és nemes megilletődéssel szólt:

— Nem hittem vitéz, hogy ennyire meheszen vakmerőséged; de engedelkenységem, mellyel szerelmes szavaidat hallgatám, mikép is teremhetett volna nálad szebb gyümölcsöt? Ki tett kémme, ki bíróvá szívem felett? Az úr a magasban, és szüléim egyedül azok, kiknek feleljek érzésimért; de téged nem jogosít fel kába szenvedélyed lelkem kutatására. Jó leszen, Zadoch, többé nem találkozunk.

S ezt mondva ölébe emelte kis öccsét; megfordult, és a legközelebbi perczben a sátor függönyei közt tűnnek el.

Zadoch mintegy megkövesülve állott Achan sátra előtt.

Bethania szavaiban volt hideg méltóság, melly leverte a legbüszkébb, legmerészebb férfiút is. És Zadoch, mintegy helyére szegezve nézett az előtte eltűnő szüz után, mint nézhetett Ádám a mögötte bezárult kapura, melly a földi paradicsom boldogságát rekeszté el örökre szeme elől.

— Ő nem szeret, nem szerethet engem! csikorga lázas szenvedélylyel a hővérű ifju. . . . Tán mást szeret? . . . Oh ha ugy, Bethania? elvesztelek, s elvesztem őt, kit lelked boldogít, el! habár vesznem kellene enmagamnak is az örvényben, mellyet elöttetek nyitni fogok. . .

Igy szólva sebesen távozott Bethania köréből, s nemsokára a völgy nyugatibb ölén felütött sátrak között tűnt el.

Zadoch magas, daliás termetű ifju volt. Korra alig haladta meg a harminczadik évet; arczát, mellyet a pusztai út, és a Jordánon tuli csaták izzó napjai barnára égették, két fekete szem tüze élénkíté, gazdagfürtözetű hajak árnyékozáka be, s piros ajkai körül és kétélű állán gyöngö csigákban omlott le a puha szakál; s mindehhez a magasan emelkedő homlok, s az orr konyúlata is járula úgy, hogy az ifjú külseje szabályosan szépnek mondathatnék; de volt mindezen egyes részek összegében valami, az öszhangzat hiányát éreztető; talán a nagy fekete szemek merengése, azok merész, hogy ne mondjuk vad forgása, mi valamint általában Zadoch tekintetének harczias vadságot kölcsönzött: úgy más részről tulheves, szenvedélyesen bős, boszúra hajlandó lelkületének kifejezését idézte fel. S mindez a szelid, szerény Bethaniára nézve az ifjú jelenlétét mindenkor kellemetlenné, sőt rettegetté tevé. Volt e szerint Zadoch külsejében valami visszataszító, mi a szelid leányt kifejezhetlen idegenkedéssel tölté el az ifjú iránt, ki szivét már több hó óta ostromlá szerelmével. Bethania nem tudá megmagyarázni okát ez idegenségnek: de érzé, hogy e férfiútól őrizkednie kell. Van, oh van titkos húr a lélekben, melly valamelly ember látására önkénytelenül pendül meg, s hallhatólag hangoztatja fülünkbe: „Kerüld ez embert:” Az Isten hangja az, melly a büntől s annak gyászkövetkezményeitől int vissza bennünket. Vajha mindig volna erőnk követni e benső intést, e benső sugalmat!....

Bethania azonban bár rettegé, de nem kerülé mégis a gyűlöletes ifjút! Szokott szelidséggel fogadá Zadochat,

ha sátorukba jött, nehogy okot adjon haragjára annak, kit visszautasítani nem mert. Ugy tőn Zadochchal, mint galamb, ha karvaly csap közelébe. Hogy a vészt kerülje, ez fája árnyas galyai közé vonja magát, s Bethania őn erénye, a szelidség lefegyverző igézete alá menekült. — Avagy talán a szép hölgy hiúsága volt az, mi a fenebbi jelenetig még kerülni nem engedé Zadochot? Vagy túlbizott erényébe? Az ég vizsgálja a veséket; mi csak gyanithatunk. — Bethania vigyázz utaidon, ah! nem mindig ment az erény, bár kerülje a bűnt, ennek vészhozó ármánytól.

II.

AZ ATYA ÁLDÁSA.

Midőn Zadoch Bethaniától távozott, a nap, melly pompásan terité el lángsugárait Izrael sátrainak hosszú sora felett, nyugvásra hajolt; s nemsokára a jerichoi halmak mögé vonulva, messze tolá ki ezeknek csipkézetes árnyékát a Jordán vizei fölé.

A hőség enyhülni kezdett. A folyó felől gyöngye esti szellők jövének, s szendén lengeték a vizpartok terebes platánainak, s a hegyek pálmáinak galyait, a völgyek virági közt könnyedén száguldoztak keresztül a lágy fuvalatok, illatot vive kedves szárnyaikon, hogy növeljék kellemét a természetnek, melly ünnepies csendét ülő Izrael nyugvó fiaival.

Azon halmak között, melyek Jerichótól keletre e város és a Jordán folyó hosszában majd könnyű emelkedéssel domborulnak, majd ismét kopasz gránitoszlopokkal meredeznek fel a bujatenyészetű völgyek s dombok öléből — azon halmak között, egy bájos völgyben volt felülve, több másokéval együtt, Achan sátra is.

Minél zordabb vala tekintete a kopár sziklafalaknak, melyek óriás tömegökben tornyosodtak az ég felé: annál bájosabb, annál gyönyörtelibb volt a völgy, melly azok tövében nyílt, s mellyen dús tenyészetben pompázott a százados pálma messzekinyuló széles leveleivel, a nagy levelű platán és a magas keleti tölgy gazdag lombozatu ágaikkal.

A hely nemzetségek szerint vala felosztva úgy, hogy minden nemzedék sátrai külön egy csoportban állának, de nem szorosan egymáshoz ütve: mert tágas vala a tér, mellyet Josue a folyón átkelve, hadai számára elfoglala.

Achan Juda nemzetségéhez tartozott, s Juda fiainak táborhelyül a Jerichohoz legközelebb eső halmak és völgyek jeleltettek ki.

Achan sátora is e völgyek egyik legkiesbikében vala felülve: tövében egy magas keleti tölgynek, mellynek galyai kedves árnyékot öntének el a sátor felett a nap forróbb részein át.

Egyszerű volt a sátor tekintete. Közepén egy lánccsaalakú sugár fa állott szilárdul ütve le a földbe; a lánccsa nyakába karika szorittatott, mellynek lyukaiban futottak össze a póznák, melyek gerendácul szolgálván,

másik végök ismét egy szálzába eresztetett, melly rézsut volt a földbe leverve. Ezekre boríttatott a ponyva, melly a karika felett a közép láncsa csucsánál összehuzatva, bokraival rózsát képezett; s onnan alá a szegélyző láncsák közti keresztpóznákon át a földig lefutott. — A bejárásnál ketté vágatott a lecsüggő ponyvaszelet, hogy a be- s kimenet könnyíttessék.

Illyen volt külseje Izrael tábori sátrának; s illyen Achané is, mellyen, mint már emlitém, kívülről semmi fény, semmi pompa nem mutatkozott.

Belül rendszerint három részre osztatott e sátor. Egy része a bejárásnál szabadon hagyatva, ezen tul keresztben függöny folyt alá, szabadon mozgatható; s ettől ismét egy másik a közép láncsaig s azon túl a sátor hátuláig vonult el: két osztályra hasítván a sátort, melyek egyike a hölgyek, másika a férfiak számára szolgálna.

Ha szegényen egyszerű vala a sátrak külseje: annál nagyobb pompát lehet látni azok többjeinek belsejében; mert gazdag arany és ezüstedényeket, kárpitokat és szőnyeget, részint Aegyptomból hozának magokkal a Jordánon átkeltek apjaik, részint maga szerze már az új nemzedék a Jordánon tuli népekkel küzdött csatáiban.

Achan sátorának belseje fényes és pompás vala. Achan szerette a fényt, s Achan bátor harczos vala, ki nem rettent vissza véstől, nem az ellen fegyverétől, hol prédagyűjtésre nyílt alkalom.

A sátortól nem messze léczezetes kerítésben, köz-

ben fahéjból gyúrt kötelekkel felfüggesztett póznák által elkülönözve, szállásolt a család marhája.

Napalkonyat után, ha könyörgéseit végezte, kijött gyakorta Achan övéivel a szabadba, s kiült a sziklák tövében gyöngé mohval s puha pázsittal borított hantokra, s elmondá az apáktól hallott történetét Izrael népének; elmondá, mint sanyargattatott az Aegyptonban, s mint bolygott negyven évig a pusztában: mert sokszor elpártola Istenétől, ki pedig kedvéért elleneivel karja hatalmát olly erősen érezteté.

S illy esti családünnepek alkalmával gyakran megszozott Achannál jelenni Joziás is, egy szép, kellemes külseű, nemes lelkületű levente, szinte Juda nemzetségéből, s az ifju szent áhitattal hallgatá Achan ajkairól az igét, melly a pusztában hamvadó apáknak mondá el viselt dolgaikat.

És Joziást szereté Achan, mert kedves, nyájas és szerény ifju vala hon, és bátor, harczszerető a csatában, mindenek felett pedig figyelő az öregek szavaira; és többszer, midőn szent regéjét végezvén, Joziás őket elhagyá, öntetszőleg kíséré szemével a távozót és monda: „Az Úr adjon kegyelmet ez ifjú szívének, hogy hajoljon leányom, Bethania szívéhez, s ezé megértse annak érzéseit.”

S midőn így szólt Achan, meghatották Bethania fület az ő igéi, s a leány örült: mert szűz kebelében viszonyszerette már az őt szerető Joziást, a deli leventét, a legdelibbet Juda vitézei között. És a két ifjú szívének érzelme, mikép Achan ohajtá azt imáiban, összeforrt

zsenge gyermekkoruk óta, mint a gyöngé borostyán a serdülő tölgyzállal.

Nemsokára Zadoch távozása után megtért Achan sátorába.

Látta Bethania arczain a halvány rózsákat, melyeket Zadoch viselete tüze azokra, látá a bánatos felleget, melly leánya szemein ült, s tudakolni kezdé okát a szenvedésnek, mellynek nyoma olly észrevehetőleg tükröződék a szüz tekintetén.

A leány hallgatott. — Tagadni a történetet nem meré, az bűn volt volna; és felfedezni Zadoch méltatlan feltolakodását és fenyegetőzéseit nem akará: félvén, nehogy haragot gerjeszsen iránta apjában, s így ennek pillanatait is megkeserítse.

— Holnap, vagy később, kedves jó atyám; felelt Bethania a kérdező szülének, arra van idő; s talán e pillanatban nem is bírnám azt megindulásom miatt elmondani; majd nyugottabb kedélylyel....

S ezt mondva nyájosan füzé gyöngéd hófejér karjait apja nyaka köré, ki gazdag halványarany fűrtjeit szétbontva, örömmosolygó ajkkal nyomott egy csókot leánya márványhomlokára.

— Ezt kár tenned leányom; de ha késedelmed, hited szerint, csak jót okoz, ám legyen; mond az apa, megnyugodva leánya szavain.

És Zadoch tettéről többé nem lőn emlékezet a családban.

O Bethania, miért titkolni el az átkozódó Zadoch boszúszavait szerető atyád előtt? Nem sejted-e, mint

gyül össze a vihar Zadoch mellében, hogy rászakadjon ártatlan fejedre s atyádéra? Oh szólj; ne késsél, leány! tárd fel gyermeki szüz kebledet, hadd ismerje őt apád, őt, ki vesztet esküdött mindnyájatoknak; hadd tudja: mint kelljen ovakodnia a kigyótól, a kísértet óráiban!...

Mértékletes estebéd követé e szelid szóváltást, s a szokott estima után kimentek egy halomra, mely a kopár gránitfalak alatt terjeszté ki smaragdszinű gyepezetét, épen a tölgy felett, mely a sátrat árnyékozá.

Az est csöndes vala, a hold magasan állott a Jordán felett, és sugárainak ragyogása ezerszeresen csillogott vissza a fényoszlopokban, mellyeket azok a folyó nyugodt hulláminak tükörén vontak volt.

Alig értek fel a sátor mögötti halomra, nyomukban terme legott Joziás is.

— Légy üdvez közöttünk, Joziás, e szép esten; mond Achan, jobbját nyujtva a jövő leventének.

— Köszönet üdvezlő szavadért. Achan! — A nap legédesb perczei nekem, Achan, mellyeket köztetek tölthetek, azért sieték hozzátok, ha nincs nehezedre, Achan. Az úr velünk! S így szólva, kéjes pillanatot vete Bethaniára, kinek orczáin a szeretett ifju jöttére felpirult a szüzi szemérem s tiszta örömmek érzete: mint a fejér lotusz kinyílt kelyhének levelein a kelő nap bibora.

Feledve lőn Bethania részéről a vadtekintetű Zadoch, s feledve, mit ő okozott, a nap egész baja. Ő láthatá szíve kedvesét, s e kívül ő másra most nem gondolt, nem gondolhatott.

— Ül le, Joziás, mond Achan.

S Joziás közel Bethaniához foglalt helyet a zomán-
czos gyepen.

Achan kérdést tön: nem akarnák-e hallani a csatát,
mellyet őseik küzdöttek a Madianitákkal, kiket — a szü-
zeket kivéve — kipusztított az úr a földről.

A felelet kérelem lön: hallatná az úr csodáit, hogy
megtanulják ők is, és hirdethessék egykor magzataiknak.

S Achan elmondá a Madianiták elleni harczt, el a
szörnyű öldökléseket, miket az úr parancsolt vala e nép
ellen méltó haragjában, s mikép hozattak a táborba a
Madianita-szüzek, kiket egyedül volt szabad életben hagy-
ni a zsidó fegyvereknek. És szólt soká Achan, hogy a
hold már a sziklák felé hajolt, mellyek felett Jericho bász-
tyái borongtak a nyugoti homályban.

Achan elhallgatott. A hold és csillagok forgásának
szemlélésébe merüle; s Joziás fölkele, hogy távozzék.

Fölkelvén, szeme Bethaniaéval találkozott, s Joziás
ellenállhatlanul érezvén lelkét a gyönyörű szűzhez von-
zatni, felsohajta:

— O Juda szép leánya, aranyhaju Bethania, te,
kinek szemeiben a szelid ég azurja mosolyog, tudod,
mint szeretlek téged. Hadd szóljak atyádnak szerelmünk-
ről, s kérjük őt: áldja meg az érzést, melly kegyelmet
talált az úr előtt.

Ezt mondva átölelé Bethaniát két karjával; s a le-
ány eltelve a legédesb kéjjel, oda engedé hanyatlani
gyönyörű fejét az ifjunak hön dobogó mellére, s angya-
li pillantással néze fel az örömittasnak szemébe, ajkán

mint aeolhárfa bűvös zengzete lebbenvén el e szavak: Joziás, szeretlek!

— Jer, Achan, monda e helyzetben Joziás, tedd kezeidet fejünkre, s legyen az atyai áldás felidézője ránk az ég áldásának.

Achan örömmel bontakozott ki merengésiből, s fölkelvén a gyermekekhez ment, s teljesíté Joziás kérelmét. Titkos ohajtása volt ez régóta.

Mindhárman olly boldogok valának!

A mint Achan gyermekei fejére az áldást kimondá, a hold fényét sötét test fogá el, melly oszlopalakban nyult el hosszan a boldog csoportozat három egyéne felett, s majd egy óriási kéz árnyéka ingott el fenyegetőzöleg felettök, mi közben tompán s rémesen hatott alá egy hang a sziklákról.

— Átokká válják minden szava áldásodnak!

Bethania és Joziás mindezt nem vevék észre; de Achan felrettenve nézett a sziklacsucsokra, honnan a fenyegető árnyék jött, s az ijesztő szózatot hallá tompa morajként alázúgni.

A mint felpillantá, egy magas alakot látott visszafordulni a gránitfalak mögé s eltűnni a hegy tulsó oldalán. — Ugy tetszett neki, mintha egy sziklaoszlop, különválva a többitől, mozdult volna el helyéből.... A mint az alak megfordult, a hold sugárai mint valamelly fényes testben megtűződve felcsillámlottak. — Fényes sisak vagy vont aczél lehetett az.

Még egy pillanat, a tünemény teljesen megszűnék.

Joziás bucsúzott, mint boldog vőlegény; s a gyönyörű Bethaniának, ki írja le örömeztetéseit?

III.

A SZENVEDÉLY.

Mint már fölebb mondám, a Jordán keleti partjain, a folyam és Jericho halmai közt terült el messze Izrael népének tábora.

Mozes elköltözött apjaihoz, s az úr eltemetteté őt, tul a Jordánon: mert neki sem engedtetett meg, az ígért földére belépni. Sirjához nem vándorolhatott a nép, melyet szolgaságából az ur hatalmas karja segélyével kiementett; az angyal elrejté azt a nép előtt.

Utána Josue lőn vezérré Izrael felett. Bátor, hadszokott férfiú, kit az úr választá főnökké: mert szerette az ő utait. És Josue erőben és igazságban vezérlette a népet.

A mint Izrael tábora a folyón átkelt vala, Josue ünnepet parancsolt, mielőtt tovább indulnának Jericho ostromára, honnan küldött kémek már visszatértenek. Az úr diadalt ígére Josue fegyverének: s Jericho védfalai össze fogtak omlani Izrael tárogatóinak harsogására.

Josue hallá az úr szavát, s összegyűjté fegyvereit, és szóla hozzájuk:

— Halljátok, fiai Izraelnek, az úr szavát. Erőt és győzelmet adott az úr fegyvereteknek; Jericho kezetekre

kerül. Kő nem fog maradni kő felett bástyáin, és a város és népe meg fog hajolni, el fog enyészni a ti karjaitok előtt. De átok legyen mindenem, mi a városban van, és átok lesz fején annak, ki zsákmányra nyújtja ki kezét Jerichóban, hogy kincseket gyűjtsön magának: mert az úr önmagának tart fen minden prédát; és vész fejére annak, ki megfertőzteti magát a zsákmánynyal.

A nép, bizva az úr hatalmas karjába, mely kiszáritá előtte a folyónak medrét, előérzetében fegyverei diadalának, örömmel oszlék szét, s várta a parancsot, mely őt Jericho falai alá szólítandja.

Ki az, ki külön válva a csoporttól, sietve tart a Jordán partjai felé?

Egy magas, daliás termetű ifjú vitéz. Kezei, melén keresztbe vetve, széles öltönyének szorítják össze felső csúcsait. Szemei földre szegezve vad tűzben lobognak, ajkai összeszorítva, homlokán szokatlan s ifjúnál meglepő barázdák mozognak, lehelete majd elszorúl, majd ismét nagy erővel rohan ki ajkain. — Hatalmas, rettenetes szenvedély forrhat lelkében!

Zadoch! — A szerencsétlen vitéz, kinek szerelmét Achan szép leánya nem visszonzhatja.

Látta az est kedves hűvösében, mint ölelé keblére a szép szüzet Joziás, Juda erő- s kellemteli leventéje; látta, mint simult reá a szép leány, s az apa mint áldotta meg a szent érzésben szőtt frigyét. Látta, és a féltékenység vad érzetével, a boszúé párosult Zadoch lelkében!

Mert Zadoch volt az, ki a völgy felett, hol Achan

sátra állt, a sziklákat járta a hold szende fényében, midőn Achan leányát s Joziást megáldta. . . .

— Elvesztem őket, el! csikorgá ismét maga elé, a sebesen haladó ifjú.

Ott állt már a folyó partjain. Kék habjai ünnepélyesen hömpölygtek ismét a mederben, mintegy ünnepelve az úr hatalmát, melly kevés napok előtt folyásukat ketté szegé. Nagy lombozatu pálmák, és sötét levelű platánok terjesztették ki árnyékukat a part hosszában, s több helyütt gyönyörű égszin kelyhű lotuszok pompáztak a víz sekélyein.

Minden ünnepély volt az ifjú vitéz körül, csöndes minden és nyugott, mint illett a naphoz, mellyen az úr ujra hallatá szózatát Izrael népével.

De Zadoch keble nem ismert csöndet, nem nyugalmat. Ő feledte, hogy száraz lábbal lépdelte át a hatalmas folyó mélyeit, mint hajdan apjai a veres tenger örvényeit; feledte, hogy midőn az úr nagy tetteit, melyek Izrael megtartásában nyilvánultak, az egész természet ünneplé: akkor neki bosszúterveket forralni, mellyek embertársát vezessék vészre, kárhozatra, kétszeresen iszonyú bűn! Ő mindent feledett, csak nem megvetett szerelmét, megsértett hiúságát, kinzó féltékenysége érzetét és bosszuját, melly édesen nyiladozott a lelkét körülfogó szenvedély örvényében!

Igy állt, háttal egy pálmafához dőlve, s szemeit a folyam rohanó hullámin hordozva, sokáig, öntudatlanul; azon egyet tudva, hogy megboszúlja magát.

De miként és mikor?

Még ez nem volt világos agyában, hol éj, s rémítő zavar honolt: mint villámterhes fellebben. Gondolat gondolatra forrt, mint cikázó mennykövek egymásra s egymáson keresztül; de nem állapodhaték meg egy pontnál sem?

Boldogtalan ifjú! És nem tudod-e, mint hoz veszélyt a bosszúnak édes érzete a bosszulóra magára? Ne kínozd kebledet e pokoli szenvedélylyel, mely csak addig édes, míg czélját elérte, s ha látja véráldozatát többnyire utána roskad önmaga is az örvénybe, hová bosszúja tárgyát hurczolá!

— Te itt s illy magánosan, Zadoch?

E kérdéssel riasztja fel őt dühös merengésiből hangja egy agg férfiúnak, kit többen környezének.

Végtelen nagy ellentét a megszólító aggnak nyugott hangja, s a felriasztott ifjúnak hullámzó szenvedélye között....

— Josue?!... Üdvöz légy! felelé akadozó hangon a váratlan megszólításra szörnyű rémgondolatokból magához térő ifjú.

Az érkező aggastyán csakugyan Josue volt, ki a táborban széttekintvén, elment a Jordánhoz, megnézni a tizenkét követ, melyet az úr parancsából állíttatott emlékül annak partjain.

— A közel ütközetek erős tetteit forgatod-e elmédben, hős ifjú, vagy a folyón tul hagyott agg szüléidet keresik szemeid, gondolataid? szép mindkettő. Edzd szivedet a csatára. Az úr velünk lesz, de küzdenünk kell a diadalért, hogy nevét dicsőítsük.

— Azt tevém ; oh vezér ! monda tisztelettel meghajolva a már egészen öntudatra jött ifjú, a tettetésnek alázatos kigyószavával. Végbucsút jövék inteni agg anyámnak azon esetre, ha a csatában apáimhoz fognék szállani.

— Tettet szép és szent ! Őrizd az úrnak parancsát, melyet Mózes hozott alá Sinai hegyéről. — És ne feledd, mit ajkaim által hirdetett ma az úr, ha Jerichoba fogunk rontani. Átok és vész ül mindenben, mi a városban van — Rahábon és övéin kívül ; átok lakóin és minden kincseiken. Ezt ne feledd. — Az úr veled !

S így szólva tovább ment a sátorok felé ; és a férfiak, kik vele jöttek, többen a nép öregei közül, és néhányan Levi nemzetségéből, követék őt.

Zadoch utánok néze, jobb keze egyik ujjával homloka közepét támasztva meg, mintha egy gondolatot akarna azzal oda szegezni, hogy el ne szalaszsa azt.

„Átok és vész ül mindenben, mi a városban van — Rahábon és övéin kívül ; átok lakóin és minden kincseiken?...“ nemde így szóltál Josue ? mond önmagában Zadoch.

És mint fia a nyomornak, ha szorongattatása közben szeme nagy kincset lát, melynek nem várt birtokába juttatá őt a játszi sors : úgy vidúla fel lelke Zadochnak e szavakra.

Világos lőn agyában a gondolat : mint és mikor teljesítse boszuját, mely édesen fonódott szive minden érére, s erősen, mint izmos venyigeszál a serdülő jegye köré.

— Elvesztem őt, kiírtom egész családját, minden vagyonával, apjától le, utolsó öszvéreig. Megboszúlom megvetett szerelmemet, s boszúm irtózatossá lesz! Nem fogod színi mézes csókjait a szerelmes ifjúnak, kiért lán-god ég, s nem fogsz mosolygni soha anyamosolyt sze-relmetek édes gyümölcsére. Erezzétek a keserűség kely-hét, kelyhét a kín és fájdalomnak, melyet rám hozá-tok!.... El, elvesztelek mindnyájotokat!....

S ezt szólva, rémes kaczagással rohant el a fo-lyam partjaitól, be a tábor felé.

IV.

A KISÉRTŐ.

Jericho vérsnapja elközelgett. — Fölkelt Josue e-gész seregével, s miként az úr megparancsolá, a hete-dik napon körüljárván hétszer az egész sereg a várost, a megfútt tárogattók harsogására s a nép diadalzajára le-omlottak annak falai, s berohanván Izrael, elpusztította azt és lakóit — Rahábot kivéve, ki megmentette Josue kémeit, s kik neki azért védelmet esküttek.

Achan is ott vala az öldöklők között. Szent harag forrt lelkében a bűnös nép ellen, és nem kegyelmezett senkinek, ki fegyvere elé jött.

A király palotáját rohaná meg a csapat, melyhez Achan is tartozott; s a mint a palota pazarfényű szobáit járná meg dulva és öldökölve, ím, eléje áll egy erős vi-

téz Ruben fiaiból — Zadoch, és megközelítve Achant, így szóla hozzá:

— Kemény a vezér parancsa, Achan! Ölni és pusztítani minden élő, s az úrnak tartani fen minden drága érczet. Hát azért küzdünk-e mi, s azért veszélyeztetjük-e csatázva napjainkat, hogy így porrá tegyük a drága zsákmányt, mi gazdagokká tehetné magzatinkat és unokáinkat.

Achan ismeré Zadochot látogatásiból, s hallván most ez ígét, mintegy megdöbbenve állt meg, de nem fordult el azoktól, sem nem korholá meg a vitét, ki azokat szólá, hanem hallgatta tovább annak szavait.

Zadoch pedig ismeré Achannak lelkét, mellyben a kincsek és drágaságok szomja élt, a bünök nemzője — a rút fősvénység! S midőn látná, hogy Achan nem irtóznék az ígétől, mellyet szóla neki, folytatá kísértését.

— Jer, Achan! Én körüljártam már a királyi palota teremeit, felkutattam rejtekeit, és találtam azokban tömérdek kincset arany- és ezüstben, gyöngyök- és ruhákban. Jer, kövess! A sereg már visszavonul, mert vérben és üszkökben párolog a város és lakói, és min-dent, mit találtak arany, ezüst, vas és egyéb érczvedrek és poharakban, elvittek áldozatul az úrnak Josue parancsa szerint. Jer; szabadon és látatlanul vihetünk kincset magunknak...

S így szólva karján fogá Achant, és elvezeté a királyi palota keleti tornyába, s ott leszállván annak földalatti üregébe, megmutatá Achannak a királyi kincset,

melly oda rejtetett. És Achan bámula annak sokasága felett.

— Nem, Zadoch! fertőzet van ez érczeken; nem hallottad-e Josue tilalmát?

— S ki látja, hogy mit teszesz? Avagy árulástól félsz-e? Jer, csak egymagam vagyok veled, s én osztom a kincsekben, együtt segítem azokat eltakarítani. S ezt mondva megtölté zsebeit Zadoch, s oda nyujta egy marok aranyat Achannak, hogy tenné el.

— Nem, Zadoch! ne legyen soha — mond Achan, az arannyal teli kezét magától eltolva; ne legyen soha, hogy átkot vonjak fejemre s halált enyéimre. Jer, távozzunk innen....

S Achan valóban menni akart; de Zadoch miután ennyire vitte a dolgot, nem akarván felhagyni átkozott tervével, megragadá öltönyét, s feltartoztatva őt, fenyegetőzve szóla:

— Azt hiszed-e, hogy élve távozni fogsz e helyről, mellyen engem fertőztetve láttál? Nem többé! Vagy osztózzál bünömben, hogy félnem ne kelljen tőled a nép előtt; vagy apáidhoz küldöm lelkedet, hogy nyelved árulómmá ne lehessen. Válaszsz. Itt kincs, mit csak ketten tudunk; vagy halál, melly a meggyilkolt király testőreinek valamelyikétől is szállhatott fejedre....

Már vont fegyver villogott Achan kezében, midőn Zadoch ajkai ujra megnyilván, így folytatta szavait.

— Valóban szép, a diadal, napján, Izrael vitézi egymásra vonják fegyveröket! Én jót akarék veled és unokáiddal, hogy gazdagok legyenek, és ne lássanak

szükséget a késő nemzedékig, és te fegyverrel kezeden állsz ellenem, mert jó tanácsot adék.

— Tanácsod gonosz, mint magad; mond nem minden harag nélkül Achan; mi közben szemei egy drágakövekkel gazdagon kirakott biborpaláston akadtak meg.

És megpillantva azt, szavai megakadtak, haragja lecsillapult, s monda önmagában: „Mi szép, milly pompás!.. és itt nem lát senki....“

Erre számola Zadoch — a ravasz, ki, nem akarván fegyverét Achan vérével bemocskolni, nagyobb, messzebb ható bosszút főze ki agyában, melly Achant egész családjával elveszítse.

A mint Achan szemeit a drága paláston megakadni látá: oda ugrék s fölemelve azt, kitára egész pompájában Bethania apja előtt; magasztalván annak fényességét és gazdagságát.

— Vedd, legalább ez öltönyt, Achan; folytatá tovább kérlelő s rábeszélő hangon szavait, s rejtsd ruháid alá. Én majd arannyal tömöm meg zsebeimet. Az idő alkonyodni kezd, s nem látva juthatunk vissza sátorainkba.

Achanban, ki Zadochnál semmi rosszat nem gyaníta, s unszolásait szinte kincsvágyának tulajdonítá csak, feltámadt a kincsszomj ördöge; fel, s hatalmasabban, semhogy azt le tudta volna küzdeni. Egy palást — gondolá magában — s nem látja senki!

És Achan öltönye alá rejté a biborpalástot.

Szerencsétlen! feledte, hogy volt tanúja bűnös tet-

tének: Az úrnak mindenható szeme ott vala velök a vártorony mély üregében!

Zadoch is megtömé zsebeit arannyal és ezüsttel, s így zsákmányt gyűjtve visszatértek sátoraikba.

Az est leszállt nemsokára sötétlő szárnyaival Izrael táborára, s mielőtt a hold fölkelne s megvilágítaná ezüst sugárral a halmakat és völgyeket, Achan már sátora egyik osztályában, nem láttatva senkitől, elásta az orzott biborpalástot, — míg azalatt Zadoch elvitte a magával hozott drága érczet Josue asztalára, hogy bemutattassék az úrnak, a mint megparancsoltatott.

Sajátsága a törékeny ember természetének, hogy ha már bűn köszöbére tette egyik lábát: ritkán bir annyi erővel, hogy azt onnan visszavonni tudja. Van valami édesen szédítő a bűn kezdetében, mi ellenállhatlanul ösztönzi a kezdőt rossz lépte folytatására. Jaj annak, kit illy alkalommal az úr jósága nem segít, hanem szabad akaratára hagyatva, tovább rohan a bűnpályán, míg az édes fölű helynek keserét is felhajtva, átkozatot iszik s a bűnfertelem örvényébe roskad!

Igy vala Achan is.

Az úr eltávozott tőle: mert vétkes kincsszomjában elhagyá magát vakittatni a pazarfényű s értékű palást által, s kezét már megfertőzteté a megátkozott kincs elorzásával.

Alig temette föld alá lopott kincsét Achan, márt banni kezdé — azt talán, hogy vétkezett? o nem! az sajnálja ő, hogy nem követé tanácsát Zadochnak, s nem tölté meg ő is zsebeit arannyal s ezüsttel.

— De még nem késő talán? így kérdezé magát önbiztatólag.

S e gondolattal kilépett sátorából, s a helyett hogy a szokott halmon ülő gyermekeihez menne fel, vissza indult a lerombolt Jericho omladványi közé.

Utjában Zadochchal találkozik, ki gyanítván Achan gondolatát, társul ajánlkozik a kincs rejtekéhez.

S fölmenének a királyi palota tornyába, s a hold ezüst világánál megtölték mindketten zsebeiket.

Zadoch zsákmányát ismét Josue elé vivé; Achan pedig leásá azt is sátora földjébe.

A bűn elkövetetett.

Zadoch boszúja megkezdett; — teljesedését a bűn maga sietteté. —

V.

AZ ÚR HARAGJA.

Botor, ki azt hiszi, hogy bűne az úr előtt titok maradhasson. Bejegyeztetve az szinte, mint jó tetteink legparányabbika az úr örök könyvébe; s miként ez jutalmát: úgy amaz ostorát az égnek kikerülhetni hiába reméli. —

Jericho bevétele után, Hain városa ostromára küldte fegyvereseket Josue.

A vár csekély vala, a nép már rémületben Jericho

gyászesetének hallására, s így egypár ezer fegyveres elégségesnek tartatott annak megvételére.

Josue nem számított az úr haragjára.

A Hain ellen kiküldött csapat a megtámadt város vitézeitől futásra verettetett.

S Josue porba borúlt az úr előtt, kérve őt: vonná el e gyalázatot Izrael népe fölül, mellynek ígéretet tőn, hogy bevezetendi Chanaan téjjelmézzel folyó földre. S ha így engedné meggyőzetni Izraelt, elvonván tőle ereje hatalmat: nemsokára felbátorodván, csatára fogna kelni ellene minden nép, melly a Jordántól kezdve birja Chanaant a tengerig, s visszaverné azt a pusztába, hol apjai nyugosznak.

Josue imája nem lőn sikertlen. —

És szóla az úr:

— Elvonám korom hatalmát Izrael fegyverétől haragomban, s ő megveretett: mert találkozott, ki megszegé a tilalmat, s kincset gyűjtven Jericho falai között, átkot kamatoztatott önfejére s fertőzetet hozott az egész népre. Érje büntetés a vétkezőt, s a győzelem meg fog térni Izrael fegyvereihez.

Josue hallván az úr ígét korán reggel összehivatá az egész népet, és sorsot vettetett a nemzetségekre, s miután a sors Judát érte volna, a családokra ment, s itt Zare családjában Achanra esvén, ez a vezér szavára kivallá bűnét, — mit már Zadoch is tudatott Juda öregeivel.

A büntetés kimondatott: a vétkes megköveztetik s megégettetik minden jószágával, — egész családjával!

S Josue megparancsolá: szedessék fel Achan sá-tora, s rakassék halomra minden marhájával egyik félre eső szirtes szögletében Achor völgyének, s maga Achan és neje, fiai és leányaival vitessenek oda a kijelölt hely-re, hogy megköveztessenek!

VI.

A BÜNTETÉS.

Hallá a mint kimondatott Achan fejére a szörnyű büntetés, Zadoch, és pokoli örömmel telt meg kebele: képzelvén a kint, mellyet tűrni fog az ártatlan leány, s tűrni szerelmese — a szép Joziás!

Látá őt Achan ott állani az öregek megett, s szó-la önmagában: ime ott áll, ki bűnre csábítá lelkemet.

És hallá a büntetés kihirdetését Joziás is, és leir-hatlan fájdalom szorítá össze görcsösen a szerető ifjunak szívét. Ő nem mehetett bucsúzni szeretett Bethaniájához. Ezt apja átkos fertőzete lepé el, s közeledni hozzá neki, a tisztának, ha önmaga is gyalázatos halált halni nem akarna, nem volt szabad.

— Atyám, atyám! az Istenért, igaz-e, mit mon-dának a fegyveresek, kik halomra dönték sátorunkat s tova hurczolának abból minket magzatidat? Atyám szólj igaz-e...

Igy kiálta a kétségbeesetten siető Bethania, s e fel-sikoltással odarogyott apjának görcsösen átkarolt lábaihoz.

Achan nem szólt. Látva Bethaniát, és látva többi magzatait, kínosan szoritá ökölbe jobbját, s kétségbeesve emelé azt homlokára, sohajtva:

— Ah, Zadoch! átkozott legyen a pillanat, melyben először láttak szemeim....

— Zadoch? kiálta Bethania rögtön felegyenesedve. Zadochot említéd atyám, nemde? Ah, ő boszút esküdött fejünkre....

S e pillanatban a halvány szűz gyönyörű égszemei Zadochéival találkoztak, melyekben ördögi kacajjal feküdt e gondolat:

— Hah! megboszúltam megvetett szerelmemet! Elpusztultok mind, mind!...

— Zadoch, atyám!... kiálta Bethania. Én én vagyok oka vesztünknek. Ő vészt esküdt fejünkre, s én, vétkezve a gyermeki őszinteség és bizodalom ellen elmulasztám, felfedezni azt előtted. Atyám, bocsánat! én vesztettelek el téged s mindnyájunkat. —

— Ah Bethania! rebegé egy sohaj közel a szerencsétlen csoportozathoz.

S Bethania megfordulván, Joziást látá ott, ki láncsájára támaszkodva, szemét palástjával fedte el.

— Joziás, az úr veled! szöla Bethania reszketeg hangon. Némán néze a két ifjú egymásra, s pillantásukban végtelen; leirhatlan kín tükrözödött.

Josue intett, és intésére közápor özönlött Achan szerencsétlen családjára. —

Egyik fegyveres kanócczal kezében a sátorba ve-

tett üszköt, s a tűz nemsokára elhamvasztá Achant és övéit.

Az Achanra s övéire szánt kövek egyike, az ott közel álló s boszúja teljesedésében gyönyörködő Zadochot éré halántékban, s néhány fegyveres nemsokára lelketlenül vivé őt sátorába.

Joziás a legközelebbi harcban vitézül küzdve esett el Hain városa ostromában, s elvitte boldogtalan szerelme lángját a szép, de szerencsétlen Bethaniához.

A völgyben, hol Achan övéivel kiirtatott, emlékére az iszonyú büntetésnek, az elhamvadottak porai felett magas kőhalmazt emelt a nép; s a völgy Achor völgyének neveztetett.

Császár Ferencz.

ŐRANGYAL.

1.

Csendes álom karjain
Nyájas-édesen ,
Szűz szemérme bájiban
Kisdéd-lány pihen.

Arczán rózsza , homlokán
Líliom virul ,
Angyalok zenéje foly
Édes ajkirul.

Nincs szívében semmi vágy ,
Nincs egy érzelem ,
Melly csapongó szárnyain
Átkos bűnt terem.

Mást nem ismer szent erény
S Istenen kívül ,
Benne minden gondolat
Ég felé röpül.

S míg felette boldogan
 Anyja elmereng,
 S hálaihlett ajkain
 Hő imája zeng. —

Fekhelyén ő r a n g y a l a
 Védni készen áll
 Őt, ha rá baj és keserv
 Vészborúja száll.

II.

A lányka felvirágzott,
 És szíve tükörén
 Sugárzva fénydiszében
 Leng még a szűz erény.

És vágyak nem dagasztják
 Magasra a kebelt,
 Fohászt — gyönyört keresve —
 Csak ég felé emelt.

S habár az arcz varázsa,
 A csillogó szemek
 Tüzére annyi ifjak
 Körüle lejtének ;

És annyi csába szó zeng ,
 És annyi szem beszél
 Álnok szerelmet , ő csak
 Szent Istenének él.

S ha bűnös gondolat jő ;
 Rebegve mond imát :
 „O! hadd tovább vezérül
 Eged védangyalát.

Az ő sugalma adjon
 Nekem varázserőt ,
 Szilárdan visszaintni
 A kába vakmerőt.“ —

S a lány felett kibontva
 Az a n g y a l szárnyait ,
 E p a i z s alatt megőrzi
 Erény-virágait.

III.

Szerelmi eskü cseng egy ifju
 Szinmézes ajkain ,
 Vad szenvedély tüzes fulánkja
 Ég szemsugárain.

S a lány az eskü csábszavára
 Hajolni, hinni kész,
 Felette bár nehéz borúnak
 Éjszárnyin leng a vész.

Az égi nemtő védsugalma
 Elhal zajos szivén;
 Magas trónjárul majd ledöntve
 Az égből szállt erény.

Mert térden esd bűnös szerelmért
 Az álnok esküvő,
 S a lánynak kéjt, gyönyört özönben
 Igér hizelgve ő.

És szól: „hűségem rendületlen,
 Nem ismer az határt;
 E lángoló kebel hevének
 Idő és tér nem árt.

És nincs erő, nincs, melly eloltsa,
 E sziv tüézertit!“ —
 S az égi nemtő zeng szomorgva;
 „Leányka, o! ne hidd.“

De eltiporva mámorában
 A szüzi érzeményt,
 Mulandó kéjekért feláldoz
 Ő Istent és erényt.

Örömrepesve a könyörgő
 Kitárt karjára dül ;
 És rá az angyal tünt reménynyel
 Egébe felrepül.

IV.

A csalt leányka szétzuzott kebelével
 Gyászos kereszt tövénél mond imát ;
 És gondredőzött arczait könyekben
 Fürösztve, búsán tépi hajzatát.
 És nagy szívének felriadt türelme,
 Hogy szállna rá az ég magas kegyelme.

És esd : „ki véred ontád a kereszten ,
 Te üdvezítő Isten ! légy kegyes ;
 S hervadva bár a szűz erény virága ,
 Szivem bocsánatot csak itt keres.
 Csak itt talál irt vérező sebére ;
 Itt fényderűt az élet éjjelére.“

„Te voltál mindenem , te hő szerelmem ;
 S én percnyi kéjekért elhagytalak ;
 Feledve szent tökélyid fényvarázsát ,
 Volt szűmnek édesebb a sár-alak ,
 O ! add , kegyelmed egy csöppét remélnem ,
 S ha nem , ne hagyj tovább e földön élnem !“

Igy esdekelt a gyász kereszt tövénél
 Az álnok ifjútól megcsalt leány;
 S a lelki kin borúja éjsötéten
 Boronga vészborított homlokán.
 S keservkönyűje megfagyott szemében,
 Előszer öntve azt bús érzetében. —

S az ur, kinek szívében fogyhatatlan
 Az áldás és könyör nagy tengere,
 Az esdő lányra szent kegyét mosolygva,
 Lön bánatában üdvös enyhszere.
 Szívében szent erény kezdett vírulni,
 Hervadva melly többé nem fog lehullni.

S hogy a kisértet vészes ostromában
 A bűn ne fűdje el kegy-hajnalát,
 Erőt lehelve, újra oldalánál
 Lebegni érzi ő r z ő a n g y a l á t;
 Ki őt, míg él, fogadva védölébe,
 Szárnyin viendi Isten szent egébe.

Sujánszky Antal.

Dávid 33-dik Zsoltára.

Áldom Istent , ajkamon lesz
 Szüntelen dicsérete ;
 Lelkem büszkesége ő lesz
 S életemnek élete.

Halljátok meg ezt , ti árvák ,
 És örüljön szívetek ,
 És velem magas nevének
 Háladalt zenegjétek.

Kértem őt és megsegíte ,
 Távozott a félelem ;
 Nem pirul meg , a ki téged
 Hí segédül , Istenem !

Szólt az árva kin s nyomor közt ,
 A szó égbe szállt vala :
 Jött hamar s körötte tábor
 Vert az Isten angyala.

Lássátok tapasztalásból

Milly felette jó ar úr ;

Boldog az , ki benne bízik

Tántorithatatlanúl.

A dúsgazdag elszegényül ;

De kik Istent tisztelik ,

A szegénységet , nyomort , kint

Csak nevérül ismerik.

Jer fiam , tanulj , az Isten

Félelmére intelek ,

Szép óráid életedben

Hogy mikép lehessenek :

Nyelveden szived beszéljen ,

Légy igaz , nemes , szelid ;

Tedd a jót , kerüld a rosszat ,

Ennyi az , mi üdvezit.

Isten a jót hűn megőrzi ,

A gonoszt kiirtja ő ,

És nem fogja gaz nevét a

Sirhalmon jelelni kö.

Bánkodó szivhez közel van

Isten és hamar segít ,

Perczre ott terem , ha ollykor

Tán baj éri híveit.

Minden tagjokat megőrzi,
Megsérülni egy se fog;
Míg előtte mind lehullnak
A rosz lelkű álnokok.

A ki hűn szolgálja Istent,
Sérthetetlenül marad;
A ki mindig benne bízik,
Boldog mindig és szabad.

Tárkányi Béla.

INSÉGBEN.

Atyám! kemény csapást
 Mért rám kegyes kezed,
 Ah! adj malaszterőt,
 Imádni szent neved.

Ha szűmnek kínja fáj,
 Ha gyáván port sirat,
 Azt vétekül ne vedd:
 „Mi por — porhoz tapad.“

Hiszen sajátodat
 Vevéd csak tőlem el,
 Mért megszűnék szívem
 Egedbe vágyini fel.

Tiéd, o szent atyám!
 Tiéd volt mindenem;
 Tiéd még többem is — —
 Büntherhelt életem.

Hogy forrón áldjalak,
 Te adj erőt, segélyt;
 Ha áldást öntsz reám,
 Vagy küldsz halálveszélyt.

Csajághy.

BUCSURA TÉRŐ ANYÁMHOZ.

Eltávozol, tehát eltávozol?

Lelkemnek édes boldogsága te!

Irányt utadnak szent hited mutat,

S hitednek üdvezít vezérlete.

Imádkozásban töltöd napjaid,

Mig én hiven te rólad gondolok;

Imádkozásod hódító leend,

Hogy vissza zengnek rá az angyalok.

O bár mehetnék én is el veled —

Kitárnám ottan feldult lelkemet,

S letérdepelve a hit oszlopán

Ki esdekelném üdvességemet.

Kiesdekelném a dicső jövőt,
 Mellyben örökre egyesítene,
 Egy árva népet s árva nemzetet
 Az édes hitnek áldott Istene.

De engem a sors most lekötve tart;
 Veled csak sóhajtásim szállanak,
 Olly hű tanúi távolomban is
 E vérező szív lángcsatáinak. —

Pályád szelid lesz, mint a mennyvilág,
 S e pályán lelked kéje isteni;
 O! mond, ez égi élv szent karjain
 Nem fegsz-e engem elfelejteni?

Emelsz-e értem egy szelíd imát?
 Hogy e szívet, melly éretted remeg,
 Melly mondhatatlanul tisztelni tud —
 Hitében a jó Isten áldja meg!....

Mit kérdem azt?... emelj e nemzetért
 S emelj e népért... o, mert vétkezett,
 Midőn az égről s önmagául is
 Vad mámorában megfeledkezett. —

Erénytelen hon nem lehet szabad,
 S hit nélkül, nemzet hol virágozott?
 Illy nemzet önmagának átka csak,
 Illy nemzet sorsa mindig átkozott....

.... Imádkozzál : legyen virágzó

A szűz erény iránti tisztelet ;

És hit malasztja árnyékolja őt,

Hit nélkül nemzet boldog nem lehet !

Szelestey László.

RELIGIO.

Éj, a legsötétebb éj vala,
 Fáklya nélkül járt az ész maga;
 S mert gyakorta bűnbe süllyedett,
 Sírt a gyászos elbukás felett.

Látta Isten mint bolyong az ész
 Míg a szörnyű bűnözönbe vész;
 Látta, és magas kegyelmivel
 Halmozá a föld lakóit el:

Küldte szent fiát világ gyanánt,
 A ki fölnyitá az üdvkorányt,
 És eloszlott a nagy észhomály,
 Mint az éj a nap sugárinál. — —

S már az ész nem is bolyong vakon,
 Nem kell járni kétes úton,
 Itt az égi fáklya! itt lebeg,
 Jézus onnan égve hozta meg.

S most az ész a fáklya fényinél ,
Fölvidúlva bizton útra kél ,
És utjában egyre zeng e szó :
Hála néked szent Religio !!

B e n ő f y   S o m a .

ESTÉLI HARANGOZÁSKOR.

Búsan szól a kis harang;
 Estimára cseng a hang —
     Hogy kik már elmentenek,
     Üdvet s nyugtot nyerjenek.

Volt elég, ki szenvedett
 Még e földön eleget —
     Kérjük hát az ég urát;
     Nyugtassa a holt porát,

És ha lelke felmegyen,
 Hogy a testtől ment legyen,
     Üdvöztse szent kegye,
     S országába bévegye.

Búsan szól a kis harang,
 Estimára cseng a hang,
     Hogy, kik már elmentenek —
     Nyugtot, üdvet nyerjenek.

Lauka Gusztáv.

ANGYALKA NAPLÓJA.

ANGYALNA NAPLOLA

I.

NŐI ERÉNY.

Hiuság minden, a mulandó idő szárnyain elenyésző hiúság — monda intő barátom — csak női erény maradandó gyöngye s éke nemünknek.

Nagyszerű szózat, értelemteljes kifejezés! — De hát ha mégis üres boríték, mellyet ámitására gondolt ki a szenteskedők agya, vagy talán irigy kajánság koholmánya? S mert ők nem élvezhetik a földi éden örömeit, másokat is visszaijesztenek! Ugy lesz bizonyára! Sokkal bölcsebben énekli költőnk:

Minden órának leszakaszd virágát,

És az időnek sivatag homályát

Bizd a jövőre.

A pillanat addig miénk míg használjuk, ha elrepent, örömpoharából a multnak meritni nem lehet. —

Mindenfelé rózsákat hintett el a természet áldásdús keze, a rengeteg erdők sötét árnyéklatába virágot ültetett, a völgyek mélységibe nefelejtsek s ibolyákat szórt pazar bőséggel. A pázsit zöld szőnyegét ezerféle színekkel zománczozá. Gyönyörünk nevelésére még énekkart is adott a magasan csicsergő madarkákban! — A kelő nap hajnalbitorzata, egünk kék azurja, a mező fűszálain rezgő harmattükör, napunk arany sugárai, oh! mindez értünk van, s felvidítésunkra ajándékozta a jótékony természet.

II.

Gyarlóságunk egyik árnyoldala: hogy értelmünk is oda hajlik, hova a sziv vonzódik! Édes kéjelgés, muló örömekből gyöngy-koszorut fűzni! Kedves hiuságunknak, ha bókokkal udvarolnak, ha naponta sokasodik tömjenezőink száma, s mint hadvezér büszkélkedik nagy seregében, úgy emelkedik a női kebel kegyelteinek közepette. — Mi jól esik kitűnni csinos öltözetben; tudva mi drága szövet földi sugár termetünk, maga tagjárásunk méltóságosabb. Oh! az, ki nem érzette magasabban dobogni szívét, midőn tánczvigalom vagy fényesb körben minden szemek sovárgva bámulták, az a nő magasztos hivatását nem ismeri! — Így elmélkedém tegnap még esti íróasztalomnál midőn látogató barátom szózata komolyabbá tön. — Kimentem távozta után élvezni az esti hűs szellőt az igen tiszta holdfénynél, s a néma kertligetben átengedém magam mélázásomnak.

III.

Mi hervatag a földi szépség, lám e rózsabokor, mellyen kényesen hajlongott a virágkirályné patyolat öltönyében, most fonyadt töviskóró, mellytől távoznom kell, nehogy felszaggassák tövisei uszályomat; s a pille, megcsipve az ősz derétől, élet nélkül enyészik, melly e tágos kert virágkelyheiből kedve szerint töltözött. Pedig arczaink rózsái néha hamarabb elhalványulnak, mintsem ennek lehullának levelei. Az élet tavasz szakán hányszor nem menünk illy hervatag bokor mellett el, s ki egy tizenhatodik évre nyíló hajadont figyelmeztetne: hogy mint a rózsza lehull tövises szirmáról, olly hamar enyészik a lányka fakadó szépsége, s hogy csak a sziv gyöngyei, a tiszta s erényes kebel mélyéből felmerült gyöngyök nem félhetik az idő hatalmát; oh! az ilyen-től hányadik nem fordulna boszúval el. Az életerő teljes érzetében, a tüzes képzelődés édent ígérő tündérvilágában kikaczagja a mulandóságot, s hinni nem tudja, hogy majd felőle is elmondják, mit most az Isten szabad ege alatt e rózsza bokorról elmondék: „be szépen virágzott egykor!” S vajha a multnak bánatos emléke élesebben ne szurdalja keblét e rózsza töviseinél!

Eme elhullt lepkének parányi tetemei, hány csapodárnak szolgálhatnának üdvös intésül. Hamar, felette hamar futja le élte pályáját ez állatka, élvez, igaz, töméntelen sokat élvez. A legkiesb kertek mulató helyein

szebbnél szebb rózsákra, bájosnál bájosb ibolyákra repked, s alig tovább egy percznél izleli meg azoknak aranyporát, s már megunva azt, másutt csapodárkodik; ha néha néha tovább kéjelg egy virágocskán, az nem a hűség sem a megnemunás, hanem az elfáradás jele. Hova a szellő viszi, elbágyadván szünteleni lepkeségében, oda száll pihenni, erőt nyerni újabb csapodásrágra. Így megizlel igen sokat, de nem élvezhet semmit tartósan, sőt a nagy élvezetben maga az élet kora hamar elfogy és elhal.

Az agg csernek lombjai alá siettem, terebélyessége mutatja — nem mai ültetvény. Amott a bokor a rövid lét, ez agg fa a fentartás s hosszú élet jelképe. — Ki a külszin hiuságain andalog, az kora kimúlásra siet, a természetesb, igénytelenebb hosszabb életet ígér. Magasztos földi pályánk, ha szépet és jót egyesíteni tudnánk; oh! de mi a hiuság tömkelegéből kibontakozni nem bírunk.

Szemeim a menny boltozata felé emelkedtek; ezer-nyi csillag ragyogla azon rezgő fényivel s közöttük a hold siető futásában. Mint fér meg millionyi világözön egy más mellett?! Szép a Venus, szép Jupiter s a többiek mind. És mi földiek nem tűrhetünk erényt erény közelében. Oh! bár ide vezethetném a föld valamennyi kajánait, hogy megmutathatnám az ég nagy boritékját, s látnák, mint állhat világ világ mellett, szép szépnek szomszédságában a nélkül, hogy egyiknek fénye elhomályosítná a másikat. — Ha ritka erényű nő tűnik fel romlott körünkben, mardosó nyelvünk fulánkja gyanu-

homályt támaszt körötte, mintha rejtélyes titok fedné a külszint. Majd öltözetében keresünk gáncsot, majd szerény illedelmét nevetlenségnek mondjuk. Szóval, mi egymást rágalmazni meg nem szününk, s miért? — mert hiuságunk más erénynek közelében kicsinynek véli magát, s egyedül szeretne feltűnni. — Nem török vakmerő kézzel kárhozat-pálczát nemünk felett, nem halt még ki a női erény, s hiszem élend, míg világunk tart. De naponta gyérül az önmehtagadás, az irigytelen szeretet s alázatos szerénység. — Irigység hozta földünkre a bűnt, s a paradicsom boldogságát nem tűrhető kigyótósanyánkhoz fordult, s a felébresztett hiuság sikamlós ösvényin vezette őt be s általa millio utódjait az eredendő bűn örvényébe! Avagy nem hiuságához szólt-e első anyáknak az álnok s kaján kigyó, midőn azt igérete: „hogya ennének az almából, olyanok lesznek mint Isten!“ A földi éden s bájkert közepette, örömeívzetben olytak le boldog napjaik, s a női hiuság még itt sem birt ellentállani a hízélgés és kitűnni vágyás csábingereinek. — Nagy, felette nagy tanítás nemünknek, s minél gyarlóbbak vagyunk bukása után az első párnak, annál ovatosabbaknak kell lennünk, ha a bűn és boldogtalanság örvényébe sikamlani nem kívánunk. Igen, a bűn és boldogtalanság örvényébe — mert bűn s boldogtalanság karöltve járnak; s ha tüstént nyomban nem érezzük is a bűn után boldogtalanságunkat, mig t. i. a kedves szenvedély mámorában szendergünk; de a lelkiismeret tövisai azon perczben csiráznak, mellyben a bűn elkövette-tett.

Azonban a férfi nemről itt ez uttal szólnom a szé-
 rénység tilt; hibájukat s hiúságukat felfedezni nem aka-
 rom. Annyi bizonyos, hogy hiúságunknak ők nagy rész-
 ben okai, kik tömjénezéseik által kísértik gyarlóságun-
 kat, s mégis ők fakadnak legkeserűbb panaszra ellenünk.
 — De ne feledjék: „hogy ki bujtorjánt vet,
 rózsát nem szedhet; s a bűnből erény nem
 fakadhat.“

IV.

Nagyszerű a természet temploma, s az éj sötét
 sátorában szintén olly imádandó a hatalmas Isten, mint
 a nap tiszta fényinél. Nyugalomra alkotta ő az alkonya-
 tot, igaz; de nem egyedül a kifáradt s lankadt tagok
 nyugvására ruganyos pamlagokon — oh! nem, a lélek
 magába szállására is. Hogy kik a nap tikkasztó munkája,
 vagy élvezések közt a zsibongó környezet miatt belsőnk
 vizsgálására, természetünk nemesbitésére rá érni nem
 tudunk, legalább a nap áldásai után, a csend és nyu-
 galom ölében szenteljünk néhány percet magasb valónk-
 nak; s az áhitatos elmélkedés szellemszárnyain emelked-
 jünk fel e por s mulandóság felett ama szentebb hazába,
 hol az öröklét karja fogad be, még pedig a boldog ö-
 röklété, ha szent erény emelt oda fel.

Már maga az alkonyat enyészetre int, s ha napi
 mulatozás elfelejtette velünk mulandóságunkat, emlékez-
 tet az áldozó nap: hogy fényt sötétség, éltet halál kö-

vet; s ki megemlékezik erre, annak elmélkedésre szüksége van. — A zaj tompit; de midőn az éj csendje terült el, oszlik a nimbus, a szenvedély fellegei mögül kibujik az emlékezet, felébreszti a lelkiismeretet, melly bírószeke elibe idézi cselekvéseinket, itél, kárhóztat vagy jutalmaz a bűn kinzó vagy az erény boldogító öntudatával. Bár az emberek minél előbb lelki csendet ohajtanának birni keblükben, s néhány pillanatnyi időt szentelének épületes elmélkedésre, szoros bírálatot tartva napi éltük felett; bizonyára javulna e kor, s az erény ismét meghonosodnék számtalanok szívében, kik azért sülyednek mélyebb és mélyebben a romlottság fertőjében, mert tetteik s erkölcsi éltükről önmagoktól számot nem kértek, s a lélek emelésére nem fordítottak parányi időt is. — Én érzem ez igazságot, s itt kulcsa annak, mért nem sietek nyugalomra, s inkább a szabadban bolygok egyedül. A földiekben elmerült azt hiszi, hogy a tiszta holdfény s a csillagok rezgő félhomálya csak a szerelmes kalandorok számára szokott a láthatár felett derengeni. Feledi, hogy a léleknek ajtatos merengései édesek s izletesbek még a szerelmesek lázas szenvedélyinél is. Nem foghatja meg ama jámbor, szent férfiak és nők örömeit, kik lemondva mulékony éleletekről, egészen csak az erénynek szentelék ajtatos éltüket. Nem foghatja meg, mert a testi ember nem érti a lelkieket. — Izleld meg csak egyszer az ajtatos érzelmek bájos gyönyöreit, emelkedjél fel Istenedhez, s nem fogod csudálni, hogy míg mások az álom karjain szenderegnek, én még min-

dig itt a természet sötét templomában imádom teremtőm,
s szent andalgásban merengek!

V.

A kert közepében szomoru füzek környeznek egy nyári hajlékot, mely az ős hajdan nevezetesb történeteiből szedett festvényekkel diszeskedik. Álmom előtt betekinték egy kissé, ott a szép rajzolatok magas jelentőségéről elmélkedendő. — Főleg két kép ébresztette fel s kötötte le mint máskor ugy most is figyelmem. — Lucretia és Cleopatra. Távol voltak korra, de még távolabb erényre. Amaz bibor s korona nélkül házi körében elvultan s foglalkozva ábrázoltatott, midőn a buja kívánságra gerjedt Tarquinius büszkén lépett be lakába, s az égtudja hogyan, homlokzatához valamelly varázs hatalom olly koszorut fon, mely drágább Cleopatra minden kincsénél. — Emez éppen Antonius üdvére üríti ki felolvasztott nagy értékű gyöngyeit, királyi székén ülve gazdagon himzett öltönyében, illatot lehelő edényei közt roppant szolga seregtől környezve. Szivem elfordul mindenkor e képtől, mert személyesítve látom benne a hiuságot, s egész undorodásig a csapodárságot. Bámulták Cleopatrát? nem, inkább a női szemérem levetkezését; bámulták benne a hiuságot, a buja kéjelmek féktelenségét, bámulták a bünt magát. Hova nem ragad kaczerködés egy nőt, e példa mutatja.

Ő mindent tőn, hogy a nagy hőst — Aegyptus hó

ditóját szerelmébe keverje; s midőn hálójába kerítette s lealázta, eladta őt ismét, hogy Octavius is lábaihoz hulljon. Oh! bűnös hiuság, előtted nincs szent kötelék, nincs szövetség, mellyet félnél eltiporni, ha újabb reményeid nyílnak!

Ellenben Lucretia arczán a tiszta női szüzesség bájos erénye ömlik szét, s tiszteletére gerjeszt. Őt nem fényes öltözet, bársony vagy arany, hanem rendületlen női hűség jellemzi. Azt vélte a büszke Tarquinus: hogy királyi szerelmet nincs nő, ki megvetni olly hű és szerény legyen; ő hiunak hitte mindenikét nemünknek. De Lucretia ártatlanságán megtanulta jobban ismerni: mi nagy, mi magasztos a női erény, melly halni kész inkább, hogysem fogadott hűségét megsérteni. — Így van ez ma is közöttünk, hiu csapodárság állandó örömekeket nem terem, meddig kéjkalandorok repkednek körül érdekményben, addig rózsás ösvényen futjuk lepergő éltünket, de alig mulik néhány év, ritkulnak udvarlóink, az imádók elmaradnak; sőt később guny s megvetés vár. De kit női erény ékesít, ki inkább szive nemesítésében kereste maradandó kellemét, azon, ha elvonul az idő és évek terhes nyoma, s letörli az ifju kor bájait; de nem törülheti ki szive legszebb s drágább gyöngyeit, a női szerénység és hűség erényiből fakadó gyöngyöket.

VI.

VALLÁS.

Erény, erény — magasztos jelentőségű szó! általad emelkedik ki porhüvelyéből nemesb valónk, te törsz

ösvényt neki, feljuthatni oda — hova rendeltetése hívja. Az ég tudja, hogy nem birom mégis eléglezni ennek értelmét. Szabad lelkű, derült férfiatól hallám: hogy miveltebbeket a becsületesség s az erény tisztelete, mindentől, mialjas s méltóságunkat sértené, visszatartani képes; hogy az ima ajtatos érzelgés, vallási szentség csak buta s tudatlan osztályhoz illő, melly nem tud felvergődni az emberiség magasabb fogalmára, s így a hit bilincsei, mennyország vagy pokol ígérő vagy rettentő képei fékezhetik különben nem zabolázható kitöréseit. — Mahomed földi paradicsomot ígért hiveinek jutalmul. Így volt s leend a nagy tömegnél minden időben, ezt félelem s remény tarthatja egyedül korlátok között. De mivel s erős jellemek önmagáért teszik a jót s utálják a gonoszt, nem szorulnak gyermekekként édesgetésre, sem a pokol torzképeinek félelmére, hogy jók legyenek; s eljövend s tán már itt küszöbön az idő, mellyben az emberi gyarlóság nélkülözheti a vallás támaszát, s bizton haladhat siron tuli czélja felé a kifejlett s tisztán felderült ész szövétnekénél.

VII.

Mit Roma legékesebb szónoka mondott egykor Plató könyveiről, azt érzem én, ha visszavonulván a világ zajától, elfogulatlanul eszmélkedem a hallottak felett; ő, mig az említett bölcsnek olvastakönyveit, hinni látszott; a mint letette, minden hite Plató okoskodásairól ingadoz-

ni kezdett. — Én így, ha körükben találok magamat korunk bölcseinek, mintegy szégyenlek kétkedni tanaikon, s félek vallásosnak lenni, nehogy szineskedő avagy bigot rajoskodónak tartassam. Ah! de ha ők elmentek, s fontolgatom a pompás szóhalmazt, s letakarom róluk az elménczkedés, a divatos szójárás rétegeit, s mélyebben ereszkedem a horiték alá — az ég tudja — nem bírom eléglenni a merő becsületesség és erény hideg értelmét. Ugy tűnik fel előttem, mint a téli nap, fénylik s tiszta égről áradnak el sugárai, de nem melegít; hiányzik belőle az éltető hév, melly kifejtí a tavasz növényeit, s táplálékot nyújt, elevenítőt a tél fagya alatt elalélt természetnek.

Az erényt jutalom reménye s bűnhődés félelme nélkül azért követni, mert eszünk így parancsolja, valami regényiességet s föld feletti jellemet mutat. De, ha vallás nélkül jók lehetünk, s rendeltetésünket elérhetjük, mint lehet az, hogy még az erény fogalmáról sem egyezett meg a bölcs világ önmagával? Sőt egész nemzetek eltértek véleményükben? Mi oka, hogy míg Jezus iskolájába nem jártunk, ama nagy hirű férfiak még a legfőbb valóról — az Istenről sem bírtak igaz és helyes ismerettel? Ha a felderült ész a vallás támaszára ma már nem szorult, miért szorult négy s több ezer évekig? S honnét tudjuk ezt; ki jelentette ki? Midőn ép azon isteni nyilatkozatban, melly felderíté gyalró elménket ellenkező áll: „hogya a föld elmulik, de az ő szavai — t. i. Jezusé — soha el nem mulnak?”

Szomorú sors jutna nekünk, ha oly vezetőben kellene biznunk, ki ezredéveken át tévelybe vezetett, pedig ilyen az ész, mellyre hivatkoznak a vallás ellenei. — Tudatlan tömeget illet a vallás? Furcsa okoskodás, midőn épen a tudósok ma is, kik eltértek az isteni ki nyilatkoztatástól, a legfőbb pontok, az erény s vallás lényege felett meg nem egyeznek. Mellyik bölcsnek lehetünk biztosabban? — Okoknak? Szép, de ezek ki nem elégíthetők, mert ész feletti dolgok és titkokról az emberi értelem megnyugtató felvilágosítást nem adhat. Bűnös büszkeség, szerencsétlen vakoskodás! Megveti az ég nyujtotta gyöngyöket, az örök bölcsesség életigéit, hogy az eszme mérhetetlen birodalmában eltévelyedve, a legfonákabb hibákba merüljön. — Sok uj, bámulásig ragadó uj találmány, dicső lobogóként hirdeti a napról napra haladó s kifejlő emberi ész teremő erejét. Igen, ama sok roppant művek, korunk műveltségének ez elvithatlan diadalai, azt sejdíttetik, hogy mi sem fog lehetetlen lenni ma holnap az embernek. És be különös, pedig tapasztaláson épült igazság: hogy önmagára hagyatva elménk a hit dolgában eltéved, hibáz, s megnyugtató vallási rendszert alkotni tehetetlen. — Amazok t. i. érzéki s anyagi világból fejtetnek ki, mellyeket az eszmélő ész tapasztalás útján felfedezhet, tökéletesíthet. De a vallás s hit tárgyai a lélek láthatlan szellemvilágából meríthetők, hova fel nem juthat, s hol nagykorúságot emberi értelem nem érhet el soha, mert az végzetetlen, s így véges elme tökéletest nem teremthet. Isten nyug-

tathat meg egyedül, s így csak általa nyilvánított hit elégitheti ki sziveinket, s deritheti fel kellőleg elménket.

Anyagi világunkban kézzel fogható okokat követelhetünk, de a szellemiben csak tekintély adhat meggyőződést — ez pedig egyedül isteni — mert gyarló halandónak hinnem nem lehet, a józan ész tiltván illyestől. A legbölcsebbnek is tehát isteni kinyilatkoztatásra, következőleg hit s vallásra van szüksége, e nélkül habozni, tévelyedni fog önmaga, s elmeríteni saját hibáiba mind azokat, kik hinnének neki. O! hit, boldogító hit, nem hagylak szivemből kipárologni, s elszédíttetni nem engedem magam a hiu szavak külpompájától, sem a dagályos bölcselők elménczségeitől. Mig napfénynél folytathatom pályámat, gyertyavilágot nem keresek. Mig Isten kinyilatkoztatott tanítását követhetem, emberi bölcssek véleményárjától soha elsodortatni nem fogok; mig az örök bölcsesség mennyei forrását izlelhetem, a gyarló értelem zavaros kutjából nem meritendek.

VIII.

Ki a fenekében megrendült, szörnyen zajló tenger felháborodott hullámit látja, alig hiheti e perczben, hogy annak csendes felszínén megint játszva fognak fürödni a nap arany sugárai. Mi parányi az emberkebel a világot átölelő tenger öbléhez képest? S mégis hamarabb simulnak le hullám hegyei, hamarabb csendesül el zúgó moraja, mint keblünkben a hitetlenség szülte nyugtalanság

viharja! Hitet gyengíteni, életünk e vigasztaló virágát gyenge nő szivéből kitépni könnyű; de azt visszaadni s ismét begyökeresíteni — nem lehetetlen, igaz, mert minden pillanatban segílyt nyújt s erőt Isten malasztja — nehéz, felette nehéz!.... Most, most értem igazságát annak, mit egykor olvasva nem értettem: „hogy nagyobb ostora nincs az emberiségnek, mint ki hitét, vallásos érzelmit tépi ki ajtatos melléből; s hogy leggonoszabb elenségünk az, ki a földi lét kincseinek legdrágábbikát, hitünket rabolja el!“ Igen, gazdagság, fény, méltóság becsesek; de veszítsük el ezt bár mind, s maradjon csak hitünk meg — dus lesz a lélek, s ezer bajainak közepe a jámbor Job szerint hitében erőt s vigaszt talál. De ki hitét elvesztette, az a kincsek s kéjelmek özönében is nyomorult, mert üresen maradt a lélek, s ha az elnémitott lelkiismeret kissé elszenderül is hiu gyönyörökben, nem véljük, nem akarjuk, felzajlik, kinez, nyugtalanít, s ezer kéjelmek sem képesek lecsendesíteni nyugtalanságunkat! — Tegnap megingatott hitem már erősödni látszott, s im a kelő nappal megújultak előbbi kételyeim.

IX.

Midőn láthatárunk világa eltűnik, s az éj sötét birodalmában felállítja az éltet álomba sülyesztő trónját, nem tudom hogyan, némi ajtatosb érzelem, szelidebb hangulat lep meg, s hinni, az Istent félni hajlandó va-

gyok. Holott a bűn és gonoszság épen fátyola alatt üzi legbiztosabban előre koholt galád terveit. Ha baj nélkül eltelt éjelem, s látom a tiszta nap bibor előcsarnokát, bátorodom, ismét szabadabban lélekzem, szabadabban gondolkozom, s előjönnek kételyeim, mintegy pirulván esti ajtatosságimon. S honnét ez? — Kitalálom. A nap az életnek, a sötétség s álom az enyészetnek, a halálnak jelképe, pedig a legerősebb lelkek is a sír közelében Isten és jövőről aggódva emlékeznek. Ha a nap kél, életet, újabb erőt érzünk tagjainkban, s legalább estig mulandóságunkat feledjük, s innét a változás. Holott egyik mint másik imára intene s inti azt, kiben a kételkedés férgé nem rágódik a hit gyökerén. Elmult nappalunk a nyert jótéteményekre figyelmeztet; hiszen nem mi teremttük; hanem Isten adja jóltevő melegét napunknak, tőle tömérdek áldást veszünk, s e vett dús jótétemények hálát érdemlenek! Tehát hálaimára buzdít az est, s mert ezernyi veszély lebeg titkon s rejtekben az éj fekete országában felettünk, egyszersmind gyengeségünk érzete segélyt esdeni int és ébreszt. Ha hajnal hasadtával felébredünk, ismét annyi okunk van hálát rebegni. — S voltak idők, míg a kaczér hitetlenek társalgása ki nem sodorta szivemből religiom, melyet áldott, elhunyt anyám gyengéd kezekkel font tizenhat évemen át a hit s vallás gyöngyeiből, s mellről halálos ágyában így szólt: „Kedves, szerette Angyalkám! én elköltözöm oda, hol az öröklét várja nemesb valónkat, élted fakadó tavaszán hí el tőled a bölcs és kegyes isteni végzet, magad maradsz és árván hagylak; ah! de, ha el nem téped a lélek ve-

zér fonalát, melyet én őshitem s vallásom igazságaiból szőttem, ne félj, ez biztos partra vezet e földi lét tömkelegéből.” — Igen, voltak idők, s boldogabbak minden esetre, midőn lefekvésem előtt zsámolyomra térdelvé, imát rebegtek ajkaim a nap jótéteményiért; s alig nyiltak meg szemeim álmomból, első gondolatom az ég felé sietett, s hálát mondva esdettem: adjon borútlan napot a kegyes Isten, óvjon a büntől, óvjon bal eset és szerencsétlenségtől, vezérelje gyarló léptemet az erény tiszta ösvényin, áldjon meg engem, áldja meg önnönim, áldja meg az egész emberiséget. Ah! de most izetlen ez mind, mert hiába, nincs éltető nedv e kebelben, nincs erős hit; mert tegnapi kételyeim vivják belsőmet. Vajha küldené el ma éjjel vigasztaló angyalát, ki a mármár csirázó hit magvát erősítse, s a kétség bajtorjányait ki-tépje.

X.

Alázatos esdés kedves az ur előtt! — Meghallgatta könyörgésemet s elküldé barátomat, kit menny küldöttjekint fogadtam. — Már meggyőződtem, hogy az emberi értelem ezredéves küzdelmei csalhatlanul bizonyítják tehetetlenségét az Isten s vallás ügyében. Tévelyedett, hibázott, hibázna s tévelyedne ma is, ha Isten nem küldi földünkre szent fiát felderíteni értelmünket, s az Isten igaz ismeretére vezetni az eltévedett emberiséget. Mi a valódi jó és szent, a világhírű bölcsek könyvekben fej-

tegették, de meg nem magyarázhatták, s a nazarethi Jezus iskolájában már a kisdéd ajkairól hallhatjuk. Valóban nagy változás, a keresztény gyermekecske ma minden tartózkodás nélkül s világosan szól Istenről, a lélek hallhatatlanságáról s a jövő életről, mikről egy Cicero, előtte Plato és Aristoteles csak gyanítólag, habozva, kételkedve, s torzszmékben nyilatkozhattak. Talisman volt minden időben a szellemvilág, a hitnek titkai az ember előtt, s az maradandott ma is, ha el nem osztatja a sötétséget értelmünkről a Bethlehemben feltűnt isteni világosság! — Szerencsétlen vakoskodók! Ti a hit szent horgonyát kiemelitek sziveitekből, sőt gonosz kezekkel kiragadni törekedtek más jámborok kebléből, hogy árbocztalan hajóként hanyattassék a képtelenségek zajos tengerén, miglen őket a hitetlenség s ehhez csatlakozó kétségbeesés s kárhozat elsodorja feneketlen örvényibe. Mit adtok nekünk elrablott hitünkért? Mit az édesen nyugtató vallásos érzet és lelkiismeretért? Talán biztosb vándorbotot áttörni az élet viszontagságain? Fényesb csillagot kalauzul a lélek honába? Enyhítőbb irt, malasztot ajtatos érzélgés helyett? — Semmit! — Sőt a semminél százszorta rosszabbat. Kételkedést, habozást, legfeljebb lenge ábrándokat, a hitet nélkülözhető felvilágosodás büszke czimét! — Poklot a jámboroknak e földön, mennyet az elfajultaknak. Kétségbeesést az eltiprott jog s erénynek, vakmerő ösztönt a bünös elvetemedtnek. Valóságos viperái vagytok embertársaitoknak! — Lám a hit magasabb erényre buzdít minden okoskodásaitoknál! Ő előnkbe tüzi a szentség ösvényét, emlé-

keztetvén a véghetetlenül szent valóra: „Legyetek tökéletesek, a mint mennyei atyátok tökéletes.” Több még az, hogy üdveztünkben a szentség és erény előpéldányát tüzi ki utánzásul: „én vagyok az ut, igazság és élet;” így szólt a szent kereszten értünk elvérzett Isten fia.

XI.

Tövises az erény pályája, s főleg nehéz körülményekben az önmegtagadás áldozatját igényli. Szívünk vágyainak szabad menetét korlátok közé szorítja, s a fellázadt szenvedélyeknek ellentállani parancsol. Gyarló a mi akaratunk, s hajlik gyengébb érzései felé, s illy pillanatokban hideg eszmélet, az erény pusztá tisztelete nem nyújthat lelkesítő erőt leküzdésére a bűn csábingerinek. De hitünk a habozó küzdőt gyámolítja, e földi lét határin túl mennyet ígérve, majd a bűnnek örökké tartandó következményit előtűntetve. Jobb, százszorosa jobb lett volna nem születni, ha itt e földtekén végződnek életünk. Oh! akkor az erőszak és vétek bátran üssék fel zászlójukat, hisz dőreség lenne küzdeni és — elmulni.

Nem, többé nem fog hitem meggyengülni; gunyolódjanak bár a hitetlenek, nevezzenek szenteskedőnek, mondjanak sötétségben járónak — nem bánom; de legdrágább kincsemet, a lélek életfáját, földi létünk hajójának egyedüli árboczát, a siron tuli honba vezető keleti csillagot — szent hitemet elraboltatni nem engedem!

XII.

HAZAFIUSÁG.

Sok, felette sok köztünk a fonákság; ki vért nem ont vagy a zajos polgári pálya zsibongásaiban cselekvőleg nem működik, hiedelme szerint a hazafiuság babérját nemis érdemelheti meg. Ha ez igaz, ugy a nőnem csendes körében szende homlokára a hazafiuság érdemkoszoruját nem fűzhetné. — De ez fonákság, a legvastagabb fonákság. Pártok vitáiba ingerlőleg elegyedni, a nőt gyengédség tiltja, de veszélyes volna különben is, ha az egymás iránti pártgyűlölet még női kebelből szivná táperezét, mert ekkor a pártérdek szülte meghasonlás berágná magát, be egészen nemzetünk gyökeréig.

Azonban marad még e kívül, pedig tágas tér marad nemünknek a hazafiui erényre. Ne feledjük, az ő Roma hajdanában nem tűnendettek fel soha olly nagy polgárok, ha fiai érette dobogó anyáknak melléből nem szivják a kiolthatatlan honszeretetet! — A természet édes vonzalma ösztönöz ugyan a hont szeretni; de ez érzést megérlelni, nemesíteni s szilárdítani lelkes nők szene, hivatása. — Hajlékony viasz a serdülő gyermek szive anyja dajkakezében, s mit fogékony szivtáblájára nyom, azt ki nem irtandja egy könnyen sem az idő, sem a nagyobb kor sokféle kísértete. Bizony nagy részben rossz s gondatlan anyák vétke a hont veszélylyel fenyegető

romlottság! A vallástalanság szomorú eredményei naponta érezhetőbbek, s ennek oka az anyák megfogyatkozott vallásossága. Hideg keblen a vallásos érzet nem melegül. Oh! szeressétek a hont, szeressétek jövő reményeit, s csepegtessétek idején emőtökbe az igaz hit s erény magvait, s ekkor a női hazafiuság legnemesbik kötelességit teljesítettétek.

XIII.

Minden növénynek legédesb hona nedve, s diszlik saját földében s éghajlata alatt; a vadat kergesd fel fekvő helyéből, hol kicsinye itétette s táplálta, messze futamlik féltében, de alig szürkül az est s már visszasiel előbbi berkébe. Az Isten képére alkotott magyar az, ki unja hazáját, s futja vidékeit, idegen honban keresve elfajult örömeiket; s honnét ez? Ah! mert a nők nem nevelik e honnak magzatjaikat, mert nem élesztik fel a zsenge szívek oltárán a honszeretet szent tüzét! Kiben ez jókor fellobog, ki anyja emlőin kezdi szeretni honát, azt kergessék bár mi messzire duló elemek fergetegjei, édesgessék honában nem látott kies vidékek gyönyörjei, ő honáért fog dobogni mindig. Messzire mén — éveket töltvén külföldiek közt — még is hon van, mert szíve-
lelke oda van szegezve, s az idegen föld nevezetességeiből tapasztalási kincseket gyűjt, s rakott méhkint tér honába, azt újabb ismereteivel gazdagítandó! S ki köz-

tünk illy polgárt nevelt a honnak, nem érdemes-e a hazafiúság babérjára?

XIV.

Oh! kegyetlen sors, változó szerencse szomoru játéka! Ma felmagasztalsz, hogy holnap mélységbe sujts! Ismét szívem árja tul ragadt a higgadtabb eszmélet korlátain. A sorsot átkozzuk, szerencse ellen panaszkodunk, pedig többnyire a sorsukkal bölcsen élni nem tudók, szerencséjükben elbizottak önbüneik miatt esnek szomoru áldozatul. Sétát téve fővárosunkban — hova hosszasb távollét után térék vissza — kísérő inasomtól a város-erdő egyik ligetében átadott naplómát vevém el, mellybe feljegyzendő valék, ha mi előadná magát. De mi lenne itt nevezetes illy kora reggel, itt, ez elvonultabb környékben. Mélázva fordultam a pad felé s ott egy könyekben uszó arczot pillantok meg — ő felijedt látásomra, képe vonásai nem érdemlett szenvedéseit bizonyíták; megilletődve bánatán, bizalom és rokonérzet hangján szólítám őt: megengedi, kegyed, melléje ülhetnem s itt kissé kipihennem; ő szerényen vonult tovább, s rejtve keseredésit monda: szerencse nekem önt mellettem tisztelni, de társalgásom felvidítására nem alkalmas, szíven nagyobb bánatkő fekszik, mintsem könnyű szóváltásra számolhatna. Sőt igen — válaszoltam — épen bánatja és könnyei intettek közeledni önhez, mert édes örömim kitünőbbike letörölhetni legalább is csak egy kö-

nyűt a szenvedők arczáról. Beszélje el, kérem, mi nyomja keblét, s illy fakadó korban könyet mi sajtol ki égtiszta szemeiből, Ő elmondá: hogy egykor dús és diszlő házgyermeke volt, most pedig szegény és elhagyott — mert családját az érte, mi napjainkban több virágzó s most sinlődő nemzetségeket. Ezt naplómbe íram, s a hazafiuság czime alá jutott. Gondolkodék mint hangzik össze — fény, pompa és gazdagság; bukás, csőd és szegénység — női hazafiusággal? S ime mit alig hihettem volna, ezt a női hazafiusággal legszorosabb viszonyban találtam.

Félve, rettegve kerülöm a hirlapok hátulsó rovatjait, mert szívrázó gondolat, virágzó családoknak olvasni romlását. Mi lehet oka ennek? Igenigen sok, de egy barátom röviden így magyarázta: fényüzés s rossz gazdálkodás. Hát nem lenne-e szép hazafiuság ennyi nyomort, ennyi bukást, ennyi enyészetet akadályoztatni? Bizonyára szép virágul diszlenék a hazafiuság érdem füzérében — s lám nekünk nőknek itt a legszebb tér nyílik hazafiuságra. Ki hűn szereti férjét, gyermekeit, az boldogításukra mindent áldoz, s ez áldozatban élvezi női örömeit. Mi kezdjük önmagunk korlátozni fényüzésünket; szerenységet, takarékossgot mutassunk férjeinknek öltözetünk s egyéb kívánságunkban, s így példánkkal intsük őket is takarékoszágra. Varázs erőt adott a természet női ajkaknak, s a szelíd női kérelem képes a szilaj, vad férfiui kicsapongást fékezni. Oh! be dicső hazafiuság: megmenteni romlástól szerette férjeinket, kedves magzatainkat; óvni pirulástól barátink és rokoninkat. Pedig ezt mi megtehetnők. Férjeink pazarlanak, de

ha nejeik takarékosak, a végpusztulás többnyire elháríttatik. S ennek mi az oka? Kisdedeinket elkényeztetjük, fényüzés és pazar költségre szoktatjuk, s a mint növekedik években, úgy növekednek helytelen pazarlásai. — Miért ne egyesülhetnénk mi magyar hölgyek: hogy a nagyszerű fényüzés s pompa helyett, a tisztességes és szerény csinosítást válasszuk; miért nem fogadhatnók: mindent, mi hon is szépen készíthető, külföldről nem veendjük; miért ne tartóztathatnók vissza magunkat felesleges költségtől; miért nem határozhatnók el, hogy a feleslegesnek egy részét nemesb közcélra fordítsuk?! Tőlünk, tőlünk függ ez leginkább. Ehhez pedig csak hazafiuság kell, s mi magyar nők, e honnak védpaizsa alatt legszebb jogokkal felruházott magyar nők ne tudnánk a hon oltárára illy áldozatot tenni? Akarat s igaz honszeretet kívántatik erre s nem más — igen is, a női hazafiuságnak ez újabb mező és alkalom.

XV.

Árva lön a magyar nyelv saját hazájában! S kié a bűn, hogy az anyai szózat mostohának sorsára jutott? Közös volt mindnyájunkkal, s követ hajítani kire nem lehetne? Oh! de nagy részben mi voltunk okai, kik azt kiszorítván körünkől idegen hangok után esengtünk; sőt mint honleányok, szégyenlők nemzeti nyelvünket! S ma mentek vagyunk-e egészen? Ébredéz már, igaz, a honi nyelvhez vonzalmunk, magyarul társalgni kezdünk, ol-

vasó asztalunkon hazai műveket találhatni; de még igen sok hiányzik, körünk nem tisztán nemzeti, sőt termeinkben az idegen uralkodik. Mig a nemzet törvényhozói csüggedhetlenül buzognak, s maga a király ápoló karokkal emelte fel oda, hol nemzeti nyelvnek állnia kell, addig mi hon és szende körünkben lelkesedjünk érte. Sok, még igen sok tenni való jut ebben nekünk is. ....

Körmöczy Imre.

KÓRÁGYON.

Ég, föld hatalmas alkotója, Isten!

Feléd lebegnek bő fohászaim;

A szívimára buzgó áhitattal

Fonódnak össze lankadt karjaim:

Tudom, kegyednek nem volt s nincs határa,

Hajolj hivednek esdeklő szavára!

A kór legyőzött: eltűnt testerőmmel

Lelkem mosolygó arcza elhagyott;

A sírküszőbre néztem, melly előtttem

Megnyilni készült — s vérem megfagyott.

Hagyj élnem, oh hagyj, Istenem! sohajték;

Sok bűneim most lelkem is megölnék!

Az élet olly szép, s kedvesen tűnik fel

A férfiszemben — oh hadd élnem azt;

Ne zúzd hatalmas karral szét virágít,

Csak most virít, hadd élnem a tavaszt!

Hadd jöni a télt; hadd látnom havával,

S szívem megáld a hála hő dalával.

Majd szent gyümölcsöt gyűjtök áldozatra,
 Melly föllobogjon szent oltárodon;
 A szűz erénynek ösvényén haladva,
 Nem rettenek meg késő síromon;
 S a földi pályát jámborul megfutva,
 Készülve lépek Hozzád — a nagy utra.

Így esdekelttem: és meghallgatál Te.

Élek! s ha még kór gyötri testemet,
 Megmentve lelkem; s hittel és reménynyel
 Eltelve tűröm szenvedésemet;
 S tudlak szeretni Téged hő kebellem,
 Isten! ha versz, vagy áldasz bölcs kezedd.

C s á s z á r.

ANYÁMRÓL.

Anyámtól ismét egy forró levél,
 Miben szerelme szentirása van;
 Lángzó szerelme, mely szívében él,
 S irántam olly nagy, olly határtalan.
 A köny szememben érthetőn beszél,
 S az érzemény keblemnek lángiban:
 Hogy boldog, én igen boldog vagyok,
 Mert jó anyámmal újra szólhatok.

Küzdés az ember földi élete,
 S hány van, ki léte vad hullámain
 Küzdésiben mindig csak szenved, —
 S midőn úgy éget és úgy fáj a kin,
 Egy részvevő kebelt nem lelhet
 Gazdag reménye gyászos romjain!
 Oh! mennyivel könnyebb a harc nekem,
 Hogy jó anyám — a részvét van velem.

És hányra mért kemény csapást az ég :

Hogy a ki mint könnyelmű hitszegő

A szent erényrül elfeledkezék —

De még se lőn egészen szíve kö —

Vesztett nyugalmát visszanyerje még,

S enyhületét a megtört szenvedő :

Engem csapás helyett az Ur keze

Anyám szerelme által fékeze.

S az ég sokat kincsekkel álda meg ,

De drága pénzen aggodalmakat

Hányszor vevének már az emberek ,

Azt úgy imádva mint bálványokat ,

Bőségben is szükségét érznek , —

S ember tesz ilyen balgaságokat. . . !

Oh ! hála néked , égi végezet ,

Hogy jó anyát adál kincsek helyett. —

Ha futva áttekintek éltemen , —

Mint a malasztok égi angyalát

Sorsom felett örködve szüntelen

Anyámat látom — a legjobb anyát.

Egy sejtemény kel ekkor szívemen ,

S lelkemben egy hiteszme villan át :

Hogy jó anyámban tán őrszellemem

Van itt a földi harczokon velem.

Nincs is különben, és nem is lehet,

Meggyőződésesem lőn a gondolat;

Másképp ugyan mi módon telhetett

Ki tőle annyi s olly nagy áldozat?

S ha a fiút midőn ezek felett

Merenge, megszállá a hódolat:

Mi jól esett, miként egy szent előtt

Lehullva, áldnom a legjobb szülőt.

Még visszazeng — mint Sina ormain,

Midőn a már szabad nép Istene

Erős villámok dörgő hangjain

Törvényt adott s frigyét kötött vele.

Még visszazeng szívemnek húrjain

Mikéntha már elhangzik a zene —

Anyámtól — a leghőbb szívből szakadt

Életre szóló tizparancsolat.

Mondá: „Világba lépsz ki, gyermekem,

Hagyd itthon a fényes reményeket,

Kivül kopár az élet, higy nekem,

Ki terheket visz, messze nem mehet.

Ne függj a csillogó felületen,

Mit ott találsz hiú az éldelet;

Kövesd a rényt, habár nem csillogó,

De a mi élvet ő ad, az való.

„Ne nézd a nagy tömeg miket mivel,
 Te önmagadnak iskolája légy,
 Jőj rendbe tenszived gyengéivel,
 S mindent egy tiszta elvre vonva tégy :
 Az életet czél nélkül veszted el,
 Ha mint kalandor, minden útra mégy,
 Csak egy pontot kívána Archimed,
 Űdvet csak egy elvben talál szived.

„Légy bátor, és tanulj lemondani,
 Mert ebben áll a fő élettítok,
 Ez az, ha jól feltudtad oldani,
 Mi lelki békéhez vezetni fog,
 S minek szüksége olly mindennapi,
 Mert nem szokott mindenkor győzni ok;
 Az emberek — mi jót felette bánt —
 Szeszélyt s körülményt néznek ok gyanánt.

„Jegyezd meg végre mindezek felett :
 Hit nélkül elv, erény, csak pusztá szó,
 Őrizzed azt, mint legfőbb kincsedet,
 Religión kül nincs valódi jó;
 Nélküle nem mented ki lelkedet,
 De a hit ég föld romján is megó. —
 Tégy e szerint — s eltűröd éltedet . . . .
 A pálya int. . . . fiam, Isten veled !“

Megcsókolám az ihlett ajkakát,
 Az áldó szent kezet megcsókolám;
 De én nem úgy lelém a dolgokat,
 Mikép nekem leírta jó anyám.
 Ezren nyiták felém ki karjokat,
 Mindenki nyájasan mosolyga rám,
 Mindenfelől az édes éldelet
 Kecsegteté fogékony keblemet.

De a felébredés órája jött,
 S lerombolá tündéri váramat.
 Kigyók sziszegtek a rózsák között,
 Ördög vigyorgott a szép arcz alatt.
 Az ölyv galamb kepében üldözött, —
 S ezekre szívem majdnem megszakadt.
 Én futni kezdtem, mint midőn a zár
 Fáját kitörte a sebhedt madár.

Anyámhoz vittem vérző keblemet,
 S keblén sirattam olly keservesen:
 Mért nem követtem a szent elveket?...
 Anyám mosolyga szenvedésemem,
 S örülve hogy lelkem felébredett:
 „Okúlj, fiam, — mondá — tenesteden!”
 És átölelt és megcsókolgatott,
 S az új csatára új fegyvert adott.

Oh milly nagy istenáldás a szülő ,
 Ki méltán hordva e magas nevet , —
 Ha békőszönte a borús idő ,
 Kimentí a veszélyből lelkedet.
 Hol a szeráfajk , és a lángérő ?
 Mondjon felőle hév dicséretet :
 A pellikánt áldom , csodálhatom ,
 De hő szerelmét el nem mondhatom.

Érdemlett fényben a magas csodák
 Emléke most tűnik fel lelkemen ,
 Kiket méltán magasztal a világ
 A Makkabék s Hunyadiak szülőiben ;
 Most értem én , ők milly dicső anyák ,
 Midőn fejem szülöm keblén pihen ,
 Most tisztetem méltán a Szűzanyát ,
 Midőn anyám illy boldogságot ad. —

De íme koldús vánszorog felém ,
 S az árva Istennévben kéreget. —
 Ez árva , oh nagy Isten , és szegény ! . . . .
 Ugyan mit véthetett ő ellened ,
 Hogy szent kezed fölötte olly kemény ? !
 Hiszen ha jó anyámat elveszed ,
 A kincsözön arany- s ezüsthelyek
 Között is olly szegény koldús leszek.

Oh árvaság, kinos bürökpohár!

Milly isszonyú az árva helyzete,
Kit ember és sors mindenből kizár,
S nincs a ki hozzá jó szót ejtene.

Csalódás, fájdalom, s akármí vár
Fejemre, készen állok ellene;
De rettegek, hacsak rá gondolok,
Az árvaságra készen nem vagyok.

És mert előbb utóbb merülni kell

Sajkánknak a lét bösz hullámain;
Midőn legforróbban fog e kebel
Dobogni jó anyámnak karjain.

A test lelkünktől akkor váljon el,

Haljunk meg, ő s én, egymás csókjain.... —
Ítéletedre vár a kérelem,
Oh mondj ament reá nagy Istenem!

Tárkányi Béla.

A KERESZT.

Üdvet rebegnek ajkaim
Feléd, oh szent kereszt!
Körödben enyhül bánatom
Melly szinte megrepeszt
Szivemben minden élet-ért —
Oh! hála szent malasztidért.

Te rajtad folyt a drága vér,
Melly ég és föld között
Lerontva régi gátokat
Örök frigyét kötött;
S a vétkes embert frigyjelül,
Fogadta Isten gyermekül.

Te rajtad szelte fegyver át
 A drága sziv-eret,
 Melly, bár nem érdemeltem azt,
 Olly végtelen szeret!
 S miből Ádám árváihoz
 Malasztok árja harmatoz.

Te löl a hitnek záloga,
 Mit Jezus hirdetett;
 És szentegyháza keblibe
 Szent őrizetre tett;
 S ez éber örködés alatt,
 A hitre szeplő nem tapad.

Te löl reményem horgonya,
 Hogy túl a sírokon
 Öröklő élet vár reám
 Boldog virányokon.
 Öröklő boldog élet az,
 A szenvedőnek milly vigasz!

Oh! majdha szódra, Istenem,
 Létpályám megszakad,
 Milly édes álmam lesz nekem
 A szent kereszt alatt!
 Ott hol kereszt emelkedik,
 Isten hatalma örködik.

Oh hadd boruljak háladón
Elédbe szent kereszt;
Körödben enyhül bánatom,
Melly szinte megrepsz
Szivemben minden élet-ért —
Oh! hála szent malasztidért.

Szabó Imre.

ZARÁNDOK-ÉLET.

Láttam a bűnt törni pálczát
 A szelid erény fölött;
 Szűm vigasztalt: „nem hazánk ez“
 Itt erényünk számüzött.

Itt a bűn sötét hatalma
 Ül világítéleten,
 Vészte átkát megboszulni
 Léterős erényeken.

Itt az élet a halálnak
 Jární kénytelen nyomán,
 Látja bölcső a koporsót
 Készülőben egy tanyán.

Itt a pályacél — lelépés,
 Csak futásnak van kora;
 És a hosszú küzdelembér? —
 Egy maroknyi föld pora.

Föld porátul elszakadni

Szárnyakat ki ad nekem?

Nem hazánk ez, szűm eget kér,

Itt csalódás mindenem.

Ott — csak ott a föld porán tul,

Hol valóvá lesz hitem;

Hol reményem birtokul jut:

Üdv nekünk csak ott terem!

Csajághy.

Jézus a tengeren.

JEZUS A TENGEREN.

Zajos hullámok rengetik
 A gyöngé járművet,
 Mit a haragvó tengeren
 A szélvész meglepett.

Az ur, hatalmas Istenül,
 A habzó tengeren
 Lépdelve, hű barátait
 Bízgatni elmegyén.

S a hullám, melly zajongva, majd
 Az égig tornyosult,
 Léptére nem mozdítható
 Kemény uttá lapult.

És látva őt a vész között
 Közelgni a vizen,
 Szívökben újabb tápokát
 Talált a félelem.

De ő kiálta: „én vagyok,
 Az ur, ne féljetek;
 Csudás erőmbe szirtszilárd
 Bizalmat vessetek.“

E hangra Péter válaszol:
 „Ha, Istenem! te vagy,
 Hozzád sietni a vizen
 Nekem parancsot adj“

S parancsszavára hős gyanánt
 Elszánva, bátoran,
 A zord vihartul hányatott
 Habok közé rohan.

S a habzó tengeren néhány
 Lépést alig halad,
 A fürgeteg zugása közt
 Félelme felriad.

Melly, a vizen ringatta őt,
 Elveszti a hitet;
 S alámerülve hőn könyörg:
 „Uram! tarts engemet!“

Az ur, kinyujtva karjait,
 Ott terme a segély;
 S feddőleg szóla! „kis hitű!
 Miért kételkedél?“

S kezén ragadva , mint vele
 A hányt hajóba ült ,
 Egy pillanatban a zajos
 Vihar lecsendesült.

És látva a hajón ülők
 Jezustul e csudát ;
 Forrón imádták térdükön ,
 Mint Isten szent fiát!

* * *

Ha vész borong fejünk felett ,
 Az élet-tengeren ,
 Vezérünk a veszély között
 Az égi hit legyen.

S ha tiszta fénye lángolón
 Szivünkben felkelend ;
 A sziklaormon léthajónk
 Törést nem szenvedend.

Sujánszky Antal.

A GYÜMÖLCS.

A halálfa szép gyümölcsét
Izlelé meg ösanyánk,
Meghalt ő; s mi lett ez által? —
Hogy mi szinte meghalánk! —
De az élet szebb gyümölcsét
Meghozá, meg szűz anyánk;
És mi ebben, és ez által
Új életre támadánk!

Benőfy Soma.

HON ÉS VALLÁS MENTŐJE.

NÉPMÁMOR.

Jeruzsalem díszpiaczát hullámzó néptömeg boritá el, melly ittas elragadtatással tolongott egy fényes palota ablakai alatt, s nem szűnt meg folytonos örömjajjal üdvözölni a bennlakót. E nagy térnek, hová most a sokaságot a nyilvános örömmünnepegy caportositá, egy részét illatos olajfa-liget borította, hol, kissé távolabb a hullámzó tömegtől, három tagból álló társaságot találunk. Egy fa törzsöke mellett, karjait egymásba kulcsolva s hősi testalkatát büszke tartással fölegyenesítve, virágzó koru férfi álla; napbarnított arczán komoly határozottság jelleme ült, mellyet az állán és ajkain göndörlő fekete szakál, a magas homlok, az erőre mutató sas-orr, nem kis mértékben emeltek; tüzes fekete szemei figyelemes őrgyanánt villámoltak az elragadtan örvendő sokaságon, s ajkai körül állandóan megvető gúnymosoly lebegett. Mellette, balkarjához csak ujjjaival érintőzve, állt egy szende

szüz, kinek bájteljes halvány arcvonásiból kedélyes szent komolyság tünt ki, s tiszta sugárzatu fekete szemei tengerét tükrözék az érzetmélységnek; alakja szellő-könynyedségü volt, s szavai, melyeket a mellette álló férfihoz olykor intéze, mintha aeoli hárfa húrjain születtek volna. Harmadikul egy nyulánk vékony termetü ifju volt jelen; s finnyás öltözetével, kent hajfürteivel, édeskés beszédével és magaviseletével tette magát unalmassá... A szem, melly e három alakot megpillantá, Manil a római lovag iránt tiszteletet érze s örvendett látásán; nővérén, a bájos Lalagén, gyönyörködött és vonzódott hozzá; Andronik a görög származatu piperkőcz felett pedig könnyen indulhatott sajnálkozó mosolyra.

„Nyomorult nép!“ felszólalt a római lovag, s kihívó büszkeséggel hordozá tekintetét a sokaságon, „érdemes a járomra, mellyet annyiszor vont, s mellytől szabadulni soha sem bírand erővel.“

„Megengedj, nemes lovag!“ fordult hozzá élénk tagjártatással Andronik, „ha véleményedben még udvariságból sem osztozhatom;“ hiszen csak most kezdi e nép a valódi műveltség áldásait érezni, most van a legjobb úton, más nemzetek szokásihoz simulni, azokat a műveltség pályáján utólélni, velök egybeolvadni nyelvben, erkölcsben, művészetben és tudományban.“

„S rabszolgájává aljasulni mind azoknak, kiket utánóz, kiket majmol!“ szólt nemes ingerültséggel a lovag; „megtagadni saját nemzetiségét, hogy a kiírtó idegennek hóduljon; az ős erőt a bajnoki karból lábokba s derékba szállítani alá, hogy hajlonghasson az idegen e-

lőtt, ki nemzeti létét gyilkolja le: elfordulni az erős karu, az oltalmazó Jehováhtól, hogy idegen nemzet tapodó lábait emelje nyaka fölébe — hiszem, hogy van elég puhult férfi, ki mind ebben művelődést lát!“

A nemes lelkű római büszkén tekintte az elpuhult görögfiat; kevés símaság, kevés udvarias nyájasság volt e tekintetben, de annál több az erő, a szilárdság, a megtörhetetlenül hősi s férfias jellem, melly belőle visszatükröződött, s a görög piperkőcz szemei tétovázva meredeztek e tekintet hatalma alatt.

„Nagyon szigorú vagy, nemes lovag!“ szolt emez szünet mulva; „te csak a fegyverek becsét, a harczai dicsőséget ismered, s büszkén tekintesz a szelíd muzsák ajándokára, az élv-adó műveltségre, mellyet görög városaink, a dicső Athen, terjesztenek el a világon... Szép nővéred, a bájos Lalage, kinek arczára a kellemet, agyába az eszélyt vetélkedve hinték Venus és Minerva, e részben másképp gondolkozik,“ s a görögfi pilanata sovárogyva függött Lalage feleletén, önbizottan lesván, hogy hizelgyése tetszés mosolyát idézendí ajkaira.

„Minden embert és minden nemzetet a szerint tanultam becsülni, a mint becsüli önmagát,“ válaszolt szende hangon a római szüz.

„Bölcs felelet!“ szolt lelkesülten Andronik, „Juno vezérli eszedet, Nymphák legbájosbika! — Apoll maga sem szólhatna másképp.“ E szavak után ismét sovárgó néma szemjáték következett az ifju részéről, miből könnyen lehete következtetni, hogy nem kis mértékben válnék örömére, ha a szép szüz nem csak gondolkozásban,

de tán szíve érzelmeiben is egyeznék vele. — A szerelmes nyájas arcz azonban kissé ellenkező kifejezést ölt, midőn az olajfák közt egy férfit láta erőteljes lépésekkel közeledni. Hogy gyűlölség tárgya volt szívének e férfi, egyetlen pillanatából, melyet feléje vetett, kivehetők; de ő ha fékezni nem is, titkolni s palástolni legalább tudta indulatait, s igen örvendő hangon szólala fel:

„Ah, a mi kedves barátunk, a lelkes, az elmés Judás!... légy üdvöz, szeretett barátom!” s néhány lépést elébe haladva, kezét nyujtá az érkezőnek.

Judás, a megérkezett zsidó férfiú, gyöngén érinté az oda nyujtott puha ujakat, azután Manilhoz lépett üdvözlő sietéssel, s jobbját hatalmas szívesen megrázta. Lalage néma pillanattal üdvözlé az érkezettet, de olly bensőleg, olly ezernyi szónál értelmesben, hogy Andronik féltékenyen sápadt el s dühösen szoritá össze fogait.

„Judás, te buzgó hazafi, tudod-e, hogy csuda történik Jeruzsalembe?” kérdé az első szóváltások után Manil a zsidó férfit.

„Mi nemü volna az?” volt Judás viszonti kérdése.

„Számos hazafiak vannak a város falai közt, és pedig ott, hol nem is sejténéd,” válaszolt a római lovag, némi gúnynyal ajkai körül, „a külföldi származatu gazdag urak közt...”

Judás arczán keserű mosoly tűnt fel, tükrözője keble fájdalmas érzetének e szavak értelme felett, melly a római lovagban sajnálatot és részvétet gerjeszte. „Ismerem e hazafiságot,” szólott amaz keseredetten, mellyel Jeruzsalem e hivatal- és kincsvágyas urak nyomorgat-

ják!... s mivel te is ismered, nemes barátom, annál inkább csudálkozni fogsz, hogy legközelebb megjelenek a gyűlésen, melyet Jázon palotájában az elégedetlenek tartani fognak. Célom szentsége teszi kötelességemmé, e népet minden oldalról kiismerni.“ Aztán búcsura nyujtá kezét, s távozni készült, hogy az örvendező nép közé vegyüljön.

„Úgy téssz, barátom!“ szólt hozzá a római lovag, „mint Athén piaczn egykor a görög bölcs: embereket keressz a sokaságban.“

„És férfiakat az emberek közt,“ válaszolt Judás, kikben bízni lehessen, ha az idő erős karokat hina fel a hon szolgálatára!“

„S rólunk e foglalkozásid közt egészen megfeledekel?“ szólt hozzá Lalage némi szemrehányással.

„Nem, idegen hölgy!“ válaszolt a zsidó férfiú, „csak e mai estvét engedjétek még nekem, a holnapi hajnal villátok illatos kertjében fog rám pirosítani.“ ... Halk léptekkel távozott a tolongó nép közé, hol sokáig kísérek őt Lalage ittas pillanati.

Andronik boszus tekintettel nézett a távozó után, alakja mint nyújtózó kigyóé kihosszabbult, s ökle görcsösen szorult össze. „Ezen ember, ez utált zsidó sarjadék áll utomban!“ mormogá magában, „egy jeruzsalemi héber foglalja-e el a legszebb római hölgy szívét, míg én a művelt görög, az atheni származatu nemes úr, hátrálni vagyok kénytelen? Isteneimre! boszut fogok magamért állani!“

Jeruzsalem utcáin pedig folyvást hangzott a kiál-

tás: „Éljen Menela! Menela a férfiak legnemesbike! a dicső, a nagy hazafi!“..... Legyen multtá kevés hónap a jövődéből, és ez őrzöngve hódoló nép gyászöltözetben, szétszórt hajjal, siránkozva szállong a fényes város utczáin, panaszokkal zsarolás szülte elviselhetlen nyomor felett, átokért fohászkodva a kielégíthetlenül kincsszomjas férfiú fejére, a népajak foganatos imádságával!

FŐ URAK.

Judaea sorsa, az egykor boldog időkhöz mérve, nagyot változott. Idegen nemzetbeli emberek tolakodtak fel Jeruzsalembe, elfoglalák a főpolczokat, mellyekről az időben Isten választott népe fölött magasztos lelkű honfiak örködének, s e megnemzetesített idegenek, legkisebb gonddal sem levén a hon és nyomorgatott nép jóléte iránt, csak arra fordítottak erőt és ipart, hogy saját magukat emeljék minél magosabbra fényben és gazdagságban... Ez emberek voltak ősei azon hon- és népkorcsosító utódoknak, kiket a vallásalkotó Istenfi Jézus írástudók és farizeusok neve alatt megbélyegzett. S illy emberek vetélkedve lepték el most Jeruzsalemét, halommal hordván hivatalért, czimért pénzüket Antiokiába, — azon pénzt, melly utóbb véres háboruk viselését segíté elő Judaea fiai ellen....

Azon nap, mellynek alkonyán, mint az előbb halott beszélgetésből tudjuk, e férfiak, a hon megszabadi-

tása ürügye alatt, tanácskozni összejövendők voltak, három fő urat látunk különböző időkben megjelenni Szosztrátnál, Antiok király főkincstárnokánál, ki Jeruzselembé küldetett, hogy körülnézzen, milly forrásokat lehetne megnyitni itt is a rokkant antiokiai kincstár megtöltésére.

Először Jázon lépett be, egy zömök testalkatu, élemedett korban levő férfi, kinek rémletes fényű s mély fekvésű fekete szemei a helyen, hol állt, az emberen, kivel beszélt, élénk vizsgálódással jártak mind untalan. Kevés idő előtt Jázon még nagy hatalmu úr volt, de atyafija, Menela, bőkezűbb vásárlóul jelent meg Antiokiában, s azon ötszáz kilenczven talentet, mellyért Jázon az említett tisztséget, az iskolák, küzd-intézetek és mulatóhelyek feletti ügyelőséget megvásárolta, még bő ajándékkal toldván meg, Jázon jövedelmes tisztsége ennek jutott birtokául... S Jázon e feletti fájdalmat nem titkolható, nyíltan panaszkodott Szosztrát előtt, sőt szemrehányással is illeté őt, kinek egy időben bő ajándékokkal nyerte meg közbejárását. Szosztrát a király akaratával menté magát, azzal utasítá vissza Jázon ajánlatát, mellyel a Menela által ígért roppant összeget visszahehelyeztetése esetében megadni kínálkozott... A csalatkozott férfin sárt, megalázva érzé magát, boszusan távozott, s föltevén, hogy e bánásmódot az antiokiaiakkal éreztetni fogja...

Utána Lyzimak érkezett, Menela öcscse, korára nézve a férfiaság virágában, magas szálás testalkatu, kinek mintha bágyadt világos kék szemeiből minden tűz hajába költözött volna, melly fejdísze fényes sötét vörös

volt, s tőle a tagjait ékesítő bíboröltöny színben nem sokat különbözött. Lyzimak némi részben ellentéte volt Jázonnak; ezt mindenki nyers szenvedélyességéről, durva bánásmódjáról ismerte s félte, de Lyzimakra rettegve gondolt minden, ki elég szerencsétlen volt, e csendes kinézésű de féktelen boszuvágyas embert maga ellen föl ingerelni.

„Nagyra becsülöm, szívemből szeretem bátyámat,“ szólt ravaszul Szosztráthoz Lyzimak hosszú beszéd után, „senki nálam a törvényeket a rokon-szeretetre nézve jobban meg nem tartja! Éltesse Jehova Menelát és áraszsa el áldásával!... de — az igazság mindenek fölött! Hidd el nekem, Szosztrát! bátyám rá szed titeket, valamennyin vagytok Antiokiában; ő megígérte a talentekeket, be is szedi a néptől, de ti nem láttok belőle soha semmit... Az ünnepély, melyet e napokban a népnek adott, csak arra való volt, hogy ennek vonzalmát maga számára megnyervén, utóbb tőle terhes adókat annál könnyebben zsarolhasson.“ S a ravasz ember gúnyosan kaczagta szavainak hatását Szosztrátra.

„Bizonyossá teszek, Lyzimak!“ válaszolt Szosztrát, „ha Menela legkisebbé is késik kötelességét teljesíteni, helyét te foglalod el.“.....

„E csekélységet nem értéke, de a szíves baráti vonzalom teheti csak becsessé,“ szólt Lyzimak, mi közben öltönye bő redőiből gondos kézzel drágakövekkel díszes aranylánczot és ritkabecsű gyémántos gyűrűt vont elő, „légy szíves, kegyesen fogadni azt tőlem, ez óra s ez íg é r e t emlékeül.“

A fő kincstárnokot ajándékkal soha sem kellett kétszer kínálni... s Lyzimak elégedve s jó reménynyel távozott el tőle.

Az ajtónálló parancsot kapott, senkit többé be nem bocsátani; a főajtó bezáratott s Szosztrát egy kisebb-szerű magányos szobába vonult... Ennek rövid idő múlva egy rejtett ajtaja nyílott meg, s rajta Andronik lépett a kincstárnokhoz.

„Dolgom sietős,” szolt Andronik, bizalmasan foglalván helyet Szosztrát mellett egy széles kereveten, „röviden kell szólanom, hogy azonnal távozhassam.”

„Mint végzéd megbízatásodat, barátom?” kérdezé Szosztrát, ki sokkal inkább sietett kérdésére a választ hallani, semhogy időt vett volna, Andronik sietsége oka iránt tudakozódni; „lehet-e még e népre magasabb adót rónunk?”

„Igen, ha fegyverrel jöttök azt kicsikarni,” válaszolt Andronik.

„Miként értsem ezt?” kérdé a főkincstárnok csudálkozva.

„Úgy, hogy a lázadás Jeruzsalembe elkerülhetlen,” folytatá Andronik szavait, „a legtehetősebb fő urak szintugy mint a köznép fel vannak ingerelve; ez nyög Menela zsarolásai alatt, amazok boszúsak, mert nem ők lehetnek a zsarolók. Szyria királyát csak egy mentheti meg: ha e soha egyet nem értő nemzetben a fő urak és a köz nép közt eszélyesen táplálja a most is fenálló viszátkodást, hogy különböző érdekek mellett küzdven, a két fél egymást rontsa meg.”

„Híred aggasztó, szólt elsápadva a kincstárnok, „hogyan viseljen most hadat Antiok minden pénzforrás nélkül?”

„Ott vannak a phönici kereskedők,” válaszolt Andronik, „kik teljes biztosítás mellett bőven kölcsönöznek. Fő gondnak kell azonban lenni, Judaeában az előkelők hajlandóságát megnyerni, kikkel szövetségben a népet, ha lázadni merészelne is, könnyen elnyomhatni.”

„De fognak-e ezen előkelők saját hazájok, saját népek ellen idegen hatalomnak segéd kezét nyújtani?” kérde Szosztrát, még mindig aggodalmas arczezal.

„Hahaha!” kaczagott Ándronik, „hát van-e ezen uraknak hazája nemesebb értelemben?” Andronik arcját megvető gúnymosoly ferdíté el, azután csöndesebben, de biztos hangnyomattal szóla: „Felőlök nem lehet kétkednetek!”... Szosztrát gondolkozásba merült, miközben vendége felállott s készülöteket látszott tenni a távozásra.

„Hová indulsz olly sietve?” kérde a főkincstárnok, „szükség volna, azonnal levelet írnuuk Antiokiába s tudósítuuk a királyt a dolgok állásáról.”

„Hadd ezt éjfélig,” válaszolt Andronik, „e kése-delem csak nyereségünkre lesz; a lázongó fő urak gyűléséből, hová most megyek, bővebb tudósításokat közölhetek Antiokiába.”

Szosztrát álmélkodva nézett a görögfi-ra, előtte a hír, hogy Jeruzsalem falai közt már tanácskozások is tartatnak Antiokia ellen, egészen új és meglepő volt; Andronik bővebb adatokkal sietett eloszlatni álmélkodását, s azután folytatá:

„Igen,“ ugymond, „a dolgok már így állnak. Ma éjjélkor találkozom veled, s küldhetünk embert, vagy a mi még jobb lesz, magad siethetsz el Antiokiába.“

„A találkozás helye?“ kérdé Szosztrát, oda nyujtott kezénél fogva feltartoztatván Andronikot.

„Az olajfa-sétányon a harmadik sor végén a templom felé,“ válaszolt Andronik és elsietett. . .

A hon szent neve számtalanszor használtatott már alacsony önzés büntakarójaul; a férfiak közt is, kik Jázon a megbukott főúr lakán összegyűltek, ez volt a jel-szó, melly alá a pénzsomj, a fényvágy, dölyf, irigység és száz neme az indulatok legrutabbainak rejtőzött. Legközelbi céljok volt: Menelát megbuktatni, s egy úttal a tisztartók kinevezési jogát, mellyet az antiokiai fejedelmek magukhoz ragadtak, kicsikarni kezeikből, hogy — állításuk szerint — Isten választott népét ruházzák fel vele ismét. . . Milly hívek voltak a fogadáshoz, mellyel egymásnak ez ügy körül munkás segédkezet ígérének, tapasztalhattuk azon három főúr beszédeiből, kiket a főkincstárnok lakán megjeleneni láttunk.

A gyűlés állt. Váratlanul termett Judás ez álhazafiak társaságában, s megjelenésén annál nagyobb lön a megütközés, mert benne mindnyájan a zsidó nép által szeretett, tisztelt férfira ismertek.

„Férfiak!“ szolt Judás, a tág terem közepére lépven s lelkes tekintettel végig nézven a jelenlevőket, „ti Judaea megszabadításáról, Isten választott népe boldogításáról tanakodtok; ha férfira van szükségtek, ki buz-

gón nyújtja vállát, karjait szeretett hona emelésére, úgy fogadjátok jobbomat szövetségtekbe!”

Hosszu csönd követte szavait, melyet végre Andronik, a tanácskozó fő urak egyike, kiben az árulót senki sem sejtette, szakasztott félbe, gúnyos hangon, melyből egész gyűlölsége kitűnt a vetélytárs iránt, szólván fel:

„Hahaha! nézzétek a tolakodót!... Ugyan mit akarhat társaságunkban ez a kalapácsoló!”

A gúny szavai megkezdetvén, a többi is hasonló hangra bátorodott.

„Ez-e az ember,” kérde a jelenlevők egyike, „ki nyilván részt vesz a pogány szertartásokban, s eljár a lovagjátéokra, a testgyakorlatokra, mikkel idegen nemzetbeliek Jeruzsalemet fertőztetik?”

„Ez-e a durva zord legény,” folytatá egy másik, „ki dicsőségét helyzi benne, kerülni fényes palotáinkat, hol egyedül otthonos, a mi jó s nemes találtatik Jeruzsalembe? s kit a vak nép e makacsságaért olly tiszteletben tart?”

„Ugyan miért is neveztetik kalapácsolónak *)?” gúnyolódék tovább egy harmadik.

„Mert még eddig nem találkozott férfi, kit ő földhöz nem vert, le nem kalapált volna,” volt válasz a kérdésre.

---

*) Makkabaeus zsidó nyelven kalapácsolót jelent.

„Milly férfiak lehetnek azok — hahaha!” kaczagtak többen....

„Igy gondoltam, hogy találalak benneteket, Jeruzsalem fényes urai!” szólt Judás nemes büszkeséggel, miután e beszédeket nyugadtan végig hallgatta. „... A hont szeretitek ti? szeretitek a hon vagyonait, kövér földeit, jövedelmes hivatalait! Jeruzsalemét akarjátok megszabadítani? csak pénztáraitok meglöltése forog eszetekben, s kincsért a hont és emberét kész vagytok elárulni... Ismerlek benneteket! és megsegít Jehova szent célomban, hogy meggátolhassam gonosz szándékokat!...”

„Áruló!” kiálta fel dühösen Andronik s fegyvert ránta; „le az árulóval!” riadtak fel többen, s tíz szablya közelíte villogva a beszélő feje fölé. Judás egy vasos római kardot vont elő oldaláról s kevélyen szóla: „Feleditek-e, hogy Judás a kalapácsoló vagyok?” és három a kivont szablyák közül kihullva a gyöngé markokból hevert lábainál; — az erős kar szabad menetet nyitott neki a megtámadók rohanása előtt... Midőn Judás eljárt a pogány szertartásokra, lovagjátékokra, fegyvergyakorlatokra, mit ez urak szemére hánytanak, nagyon is tudá, miért cselekszi azt. — Lángoló arccal, nemes kebel ingerültségével távozott Judás a bűntanyárról.

Két nőalak sétált az olajfák közt sötét hosszú tunikákban: Lalage s egy szolgaleány. Amannak szíve majd hallhatólag dobogott, s benne szerelem és szüzi kevélység élethalálra küzdöttek harczott. Közelgett az idő,

mellyben Jeruzsalemet atyja s testvére társaságában oda hagyandó volt, s a távozás gondolata csüggesztőleg hatott a leány gyöngéd kedélyére... olly forró, olly önáldozó volt a szerelem, mellyel a magasztos lelkű Judás iránt első ismerkedés óta viseltetett!

Gondolatokba merülten azok felett, miket legközelebb tapasztalt, haladt végig Judás a sétány fasorai közt, midőn hirtelen forró üdvözlét édes hangjai zengettek feléje Lalage ajkairól, a magát palástolni nem tudó mély szerelem olly ömlengő hangjain, hogy Judás, ki a római hölgy iránti barátságát csak baráti érzelmekkel hitte viszonztatni, megdöbbsent azok hallatára.

S a nemes lelkű férfi első gondolata gyors visszavonulás volt. De a ki ismeri a férfisívet, tudja egyszersmind, hogy a kebel, mellyet hős erő lelkesít, melly magasztos érzelmek, hon és emberiség javát czélzó tetszomj lángjaiban leginkább edzve van, a szív lágy gerjedelmeiben is legolvadóbb szokott lenni... Judás maradt, esdő szavak és forró könnyek által visszatartóztatva. Nem hagyhatá el csüggedésben a szüzet, ki bizalmát, szerelmét olly mértékben ajándékozá neki, s ajkait vigasztalás, biztatás szózatára nyitá meg, mellyek mint égi manna hatottak Lalage lelkére. Egy márványpadra hanyatlott a meghatott lelkű hölgy, édes unszolással vonván a hön szeretett férfit maga mellé, az érzelem szavai kifogyhatlan ömlengéssel folytak ajkairól, az enyelgő elnevezések bő halmazával árasztá el a héber honfit, komolyan ollykor, ollykor viduló lélekre mutató hangokon, mely-

lyek alatt azonban egyenlően mély szilárd szívérzelem lángola.

Észre nem vétetve a boldogság édeletébe merült hölgy s a mellette olly gyöngéd kimélettel ülő Judás által, haladt el mellettök két agg férfiú; mintha fehér galamb terjesztette volna szét szárnyait e tiszteletet parancsoló ősz fejek felett, a béke olajágával szájában, olly hőszin diszesíté ez agg férfiak haját és övig függő szakálát, olly szelidség és lelki nyugalom tündöklött szemeikből. Oniás volt egyik, Jeruzsalem érdemben öszült főpapja, kit ármány és kincsszomj kiturt szent ihletséggel viselt hivatalából; mellette Eleazár lépdelt, Judaea népének egyik legtiszteltebb férfija.

„Izrael Istene!“ kiálta fel megütközve Oniás, midőn a merengő pár mellett elhaladva, a gyöngé holdfény-nél Judást és a római hölgyet megismeré, „ez e Mათիás fija, az igaz lelkű Judás, kiben mi remény-oszlopát vártuk a nemzedéknek, melly Judaeát idegen nemzetek ostorától megszabadítandja?“

„Egy római leány lábainál!“ szólalt föl hasonló hangokon Eleazár, ki megütközésében mind azt, mit Judás a római hölgy csillapítására s megnyugtatóására tőn, megelőző szerelem tetteiül vevé, „idegen bálványnak hódol, pogány nemzet leányát szoritja a kebelhez, mellynek csak Judaea szüzeiért, csak a nyomorgó hazáért volna szabad dobognia!...“

„Jehova! ne hadd el népedet!“ fohászkodott Oniás jámbor buzgalommal.

Judást a közel beszéd nesze magához ébresztette,

fölemelé fejét s körültekintett... Oniás és Eleazár már ekkor tovább vonulva tüntek el a sűrű fasorozat homályában.

Éjfél táján tért vissza lakába Judás a városvégen fekvő villából, hová Lalagét kísérte; útja Salamon fényes temploma közelében vitte el, s másodszor fordult meg az olajfák alatt, melyek Jeruzsalem fő sétahelyét tevék. Két alakot vett észre egymás felé élénken közelíteni s csakhamar egy pogány istenség szobra mellé vonulni, millyekkel idegen fő urak a szent várost fertőztetni nem átalották. Mellettök elhaladva, lehetlen volt beszédök egy részét nem hallania.

„Sietned kell Antiokiába, Szosztrát,” szólt Andronik, mert e kettő volt az éjféli találkozó, „s hírül adnod a királynak a mik itt történnek. Gyors közbelépés mindent jóra fordíthat, s jelenléte e főurakat egészen megengesztelheti, mert hatalmas keze bővelkedik az engesztelés módjaiban... De hadsereggel kell jönie!”

„Hiszed tehát, Andronik,” közbe szólt Szosztrát, „hogy a nép lecsillapítására semmi szelidebb eszköz nincs?”

„Ha volna is!” válaszolt boszusan és célzó haraggal Andronik, „gyökeres orvoslást, teljes nyugalma békét csak egy adhat: kiirtani mind azokat, kik e makacs népfajban az ellenszegülés lelkét ébresztik, táplálják; míg Oniás, Eleazár, a Matathiás gyűlölt faja, főkép a fenhéjázó Judás életben vannak, addig békés uralkodásról szó sincs; fel kell forgatni Jeruzsalemet, eltörölni törvényeit, kiirtani vallását és minden szertartást, mely

e zsidó fajt annyira idegeníti más művelt nemzetekkel összeolvadni. . .“

Judás mély gondolatokba merülten ért lakába. Bő anyagot adott neki ezekre mind az, mit e mai nap hallott, tapasztalt.

KÉT FOGHELY.

Jeruzsalem sorsa siralmas lön; Antiok király sebes gyorsan termett Judaea fővárosában erős hadsereggel, mellynek zsákmánylásra s kiméletlen öldöklésre teljes engedély adatott; tiltva lön Moyzes törvényinek gyakorlata, üldözve az egyetlen Isten tisztelői; a lakosság közül sok ezeren vitettek foglyokul idegen tartományokba, sok ezeren pedig kegyetlen meszárlással konczoltattak föl. . . . .

Sötét estve két férfi alakot látunk a város belsejéből a távolabb fekvő utczák felé tartani, külsőjökön szyr hadi öltözet díszlett, s a felállított örök mindenütt szabadon bocsáták őket, mert a jelszó birtokukban volt. A város keleti részét mulató kertek környezék, mellyek közt sűrűn emelkedtek kényelmes nyári lakok, boldog béke idején az előkelő városiak tanyái, mellyeket azonban most Jeruzsalembe időző idegenek foglaltak el, s a király hadsergében kemény parancs volt kiadva, melly e városrészt és a benlakókat tiltá bántani. — E kertek egyikénél állott meg a két férfi, s az egyik figyelmesen

körültekintvén, gyöngé hangu sípba fuvalt, melyre egy távolabb eső facsoportból hasonló válasz adatott.

„Rendben vagyunk,” szolt a férfi, ki társa ellenében a parancs-osztó úr hangján beszélt, „a szekér helyben van. Most Gorgiász,” folytatá aztán beszédét, „a kertajtón foglalj helyet és figyelj minden neszre; ha békén visszatérni hallasz, adj jelt a szekeresnek, hogy azonnal előhajtson; ha pedig sípom hangját halljátok, azonnal siessetek segítségemre... illy merénynél az embernek készen kell lenni mindenre!”

Az úr a kertbe távozott, jobbja éles tört, balja két kulcsot szorítva, melyek ez alkalomra előre látszottak készítve lenni; szolgája pedig karját kardja markolatára illesztve egy falmélyedésbe illeszkedett az ajtó mellett.

A nyári lak a kert közepén állott, lombos fáktól környezve, melyekről színes bokorvirágok függtek le, jó illattal töltvén el a levegőt. Két felső ablakból az emeleten világolt ki az éji lámpa gyöngé fénye, s a lebocsátott gazdag szövetü égszín függönyökkel pajzán szel-ő játszodozott, ez ellenzék miatt csak gyéren hathatván a szoba belsejébe. — Itt két hölgy nyugodott alacsony kereveteken, s bár órák multak, mióta a nem épen kéjesen puha vánkások közé merültek, álom még egyiknek sem jött szemeire; — Lalage nyugtalanul hánykódott fekhelyén, míg a szolgaleány, ki lábainál keresztbe tett és még alacsonyabb kereveten volt elterülve, szó- és mozdulatlanul, de sajnálkozva figyelt urnéjára.

„Chloe?” szolítá meg Lalage a leányszót, ki azon-

nal főlegyenesült e hangokra. „Maradj helyeden!” nyugtatá őt Lalage, — „ah, az álom egyre futja szemeimet!”

„Nincs mitől tarts, úrnőm!” csillapítá őt a szolgáléány, „bátyád, a vitéz Manil, hajnalra bizonyosan megterend atyáddal a legattal együtt, s azután rövid nap mulva elhagyjuk e vérben uszó várost, mert a köztársaságnak atyádra bízott ügye el lesz végezve Judaeában.”

E szavak a kellő vigasztalás helyett nehéz sohajt fakasztottak Lalage szorongatott kebléből, — az elválás gondolata szomorítá el őt.

„Ah Chloe!” felszólalt ismét, „szívem remeg félelmében. Miért is kelle bátyámnak távozni csak egy éjre is.” —

„Felejtet-e urnőm,” válaszolt Chloe, „hogyan e rövid kirándulást Antiok király szállására Judás is olly üdvösnek tartotta a jeruzsalemi népre nézve; ki tudja, milly kedvező rendelményt hozhat a királytól? Róma legatjának közbejárása nem lehet nyomaték nélküli.”

„Adnák az istenek!” sohajtott Lalage, „hogyan valahára megszűnjék a nyomor és vérontás ez üldözött városban. .... Igazíts a lámpán Chloe!”

A leány illatos olajat öntö az ezüst éjilámpába, miközben urnőjét bátoritólágon mondá: „S ugyan mi is okozhatna nekünk félelmet? E városrészt a király oltalma védi; alant az előszobában három fegyveres férfi van, kik szükség esetén azonnal őrcsapatot idéznek elő a közel tanyáról... Judás is megígérte, hogy estve meglátogat bennünket.”

„És nem tartotta szavát!” szólt hirtelen és nehezelőleg Lalage.

„Ezt ugyan rosszul tevő, mert nagyobb örömére válhatott, kedves urnóm mellett tölteni a szép est néhány óráit, mint hogy a hegyek nedves barlangaiban, az erdők sűrűjében barangoljon, a mit már napok óta cselekszik az öldöklés elől megfutamlott jeruzsalembeliekkel; bármi ok birja őt e kalandozásra, de —“

„Hallgass!” parancsolt az urnő, s néhány perczig tartó csönd követte az előbbi szóváltást, melly azonban sokáig nem tarthatott; a szoba előtt, hol a két hölgy nyugodott, nesz hallatszott. Lalage hirtelen felült kerevetén s ijedve szóla:

„Chloe! Chloe! hallottad-e? hallottad a zajt az előszobában?”

Chloe minden tagjában remegett, s alig bírta a kérdést igenlőleg megfelelni.

„Mintha az ajtó körül járna valaki,” szólt Lalage, s kezét egy bíbor vánkoston nyugvó ezüst csöngetyű után nyujtá ki, mellyet hatalmasan megráza. Azon pillanatban felpattant az ajtó, s Lalage elrémülve hanyatlott vissza kerevetén. „Andronik!” kiálta magán kívül, s mint megrezzent galamb üldöző keselyű előtt, vonult remegve a kerevet legszéleire. „Mit akarsz itt? ez órában?”

„Fölkerestelek, bájos hölgy!” szólt Andronik satyri mosolylyal, „hogy megkiséرتsem, ha vajjon magányosan kegyesben tekintesz-e rám, mint a ma zsidófi, a kalapácsoló, társaságában.”

„Utálatos söpredék! nyomorult rabszolga!” kiál-

tott Lalage, harag és félelemtől ingerülten s patyolat karát másodszor nyujtá a csöngetyű felé; Andronik feltartóztatá őt.

„Hidd el hölgyek legszebbike!“ mond most is hízelegni akarva, „hogya miután csengő szép hangodat hallottam, még az esüstit sem bír rám hatással, melly után kezedet nyujtod... Különben is képzelheted, hogy szolgálóidról czélszerűbben gondoskodtam, sem hogy őket mámoros édes álmukban most háborgathatnád.“ E közben egészen a kerevet mellett állott. „Kit szívem lángolva szeret,“ kezdé ismét beszédét, „nem akarom erőszak által sérteni; ne tagadd meg kérésemet, Lalage, s kövess engem.“

„Soha!“ szolt Lalage elhatározottan. „Chloe, oldalmazz! és ez órára mindenkor fogsz emlékeztethetni!“

Chloe közeledni akart s Andronik már karját nyujtá utána, hogy őt is megragadja; de a szolgálány hirtelen mást gondola, egy mellékajtóhoz szökölt s azonnal eltűnt, nehéz retest zárván maga után. Andronik utána akart iramodni, de kulcsának itt nem veheté hasznát s karjai hasztalan törekedtek, az ajtót kirázni sarkaiból. Gyorsan és vérfagyfaló elhatározottsággal fordult az egyedül maradt szűzhöz:

„Lalage! a pillanatok drágák... követsz-e önkint?“

„Soha!“ ismételé másodszor a római hölgy.

„Jól figyelj rám: hatalmamban vagy; a mit nem téssz önkint, tenned kell erőszakkal, mert isteneimre!“

„Oh boszuló istenek!“ kiálta fel Lalage helyzete

egész borzadalmát érezve; — de az elvetemült görögfi nem akará idejét vesztegetni; egy álarczot vont ki kebléből, s miután mézes szavakkal kért Lalagétól bocsánatot, hogy ellenében erejét használni kénytelen. arczára akará azt illeszteni. Lalage hevesen ellenszegült.

„Ki kényszerít e gaztetre, elvetemült...” A szó elhalt ajkain; a mesteri készületű álarcz, míg a léleket szabadon hagyá, a szólhatást egészen lehetlenné tette. Andronik a rémületében ellankadt testet ölébe emelte s gyors léptekkel sietett vele a kertajtó felé.

„Nem láttál senkit a kertből kijőni?” kérdé Andronik őrt álló szolgáját.

„Senkit, uram!” válaszolt Gorgiász.

„Herkulra! a gaz leány még eláruland, ha szabadon távozhatik!” szólt elfojtott haraggal Andronik. „Gorgiász!” folytatá aztán szavait, „őrizni fogod-e kert kijárásait, s ha Chloet a szolgaleányt meglátandod, gondoskodjál róla, hogy hatalmadba kerítsd őt bármi árron, vagy iparkodjál megnyerni hallgatását...” Gorgiász helyben maradt, Andronik pedig a gyöngye terhű Lalagét, kit rémület s az ocsmány bánásmód feletti boszuság egészen merevültté tön, az előállt szekérbe emelte s jelt adott az indulásra. — A szekeres előre vett utasítás szerint egy mellék-utczába Andronik lakára akart fordulni, midőn ez egy hirtelen jött ötlet sugalmát követve, parancsot adott neki, a főutcza felé kanyarulni.

A szekér Jázon laka előtt állá meg. Andronikot ez udvarban minden szolga ismeré, mint jó barátját a ház urának, s így adott parancsára vakon engedelmeskedtek,

a nélkül, hogy akár őt akár a mellette levő s földig érő bő öltönybe erőszakosan burkolt alakot tovább vizsgálták volna. Jázont belső-szolgája éjféli álomból ébreszté föl s kérte, hogy Andronikkal, sürgetős beszélgetésre jelenjen meg a szomszéd teremben.

„Barátom!” mond Andronik a belépő Jázonhoz, „a legfontosabb dologban kérem közbejárásodat, melly valaha lelkemet érdeklé...”

„Mi lehet oly fontos szolgálat, mellynek teljesítésére Androniknak Jázont még kérni kelljen?” válaszolt a ház ura, s közelebb lépett vendégéhez; „ki e társad, kit hajlékomba hozál?” kérdezé továbbad, a rejtélyes bő köpenyt vizsgálván.

„Eltakarodtak-e szolgálid az előteremből?” szolt Andronik válasz helyett. — Jázon beszólítá belső-szolgáját s parancsot adott neki, hogy mindnyájan nyugalomra távozzanak s az előterem még a fegyveres öröktől is, kiket e zajos időben tartani szükségesnek vélt, tisztán maradjon. A szolgák távoztával Andronik lekanyarítá a burkoló köpenyt Lalage vállairól, az álarcztól megszabadította őt, s Jázon szemei megütközve ismerék meg a római legát leányát; elbámulva tekintett Andronikra. Lalage zajos érzelmekkel küzdve, s szólni nem tudva hanyatlott egy kerevetre.

„E szüzet” mond gyors szavakkal Andronik, „Judas kezeiből mentém meg...”

„Elraboltál, alacsony lelkű áruló!” szolt közbe a római hölgy, „szálljon fejedre az istenek átka tettedért!”

„Szolgaleánya megszökött, mielőtt hatalmamba ke-

ríthetém,“ folytató beszédét Andronik, „s mivel Manilánál és atyjánál bizonyosan árulóm leendő, kik mindent elfognak követni, hogy az elveszettet kikutassák, lakomat nem tartám biztos helyül számára...“

„A római legát leányát!“ felkiálta Jázon csudálkozva, „meggondolatlan vakmerény!“

„Mindegy!“ folytató beszédét Andronik határozottsággal, „nem tűrhetém, hogy amaz utált kalapácsoló boldoguljon ott, hol én forrón szeretek s hol — Zeuszra eskem, nem tűröm visszautasíttatásomat!“

Lalagénak ideje volt jelenleg menthetlen körülményei meggondolására, érzelmei csillapítására, s büszkesége nem engedé, hogy kifakadásaival, mellyek csak erőtlenségét hirdetheték, még inkább nevelje rablójában a felettei hatalom érzetét; békén hallgatá a beszédet és tűrte a mit teendének vele. — S Jázon, bár átlátta e vakmerény lehető bal következéseit, nem akará a bajban hagyni hozzá folyamodó barátját; az ellen nem álló Lalagét egy szobába vivék az épület félreeső részében, s szolgálatára és őrizetül két nőcseléd rendelteték mellé, kiktől a mély titoktartást Andronik előre fizetett gazdag jutalommal vásárolta meg.

Lalage a hozzá hódolattal közeledő Andronikot büszke megvetéssel utasítá vissza... Lelkében csak egy gondolat élt, egy remény nyujta vigasztalást: hogy nagy tekintetű atyja s bátyja, a kevély lovag, és Judás a vas karu, mindnyájok buzgó barátja, egyesített munkássággal bizonyosan rövid időn kifürkészendik foghelyét.

Ugyanazon éjjel, mellyet az elrablott római hölgy

elsőül tölte a gonoszlelkű Andronik fogságában, meghatározó jelenet tanui lehetünk egy más börtönben is. . .

Antiok király mihelyt fegyveres erejét megtelepíté Jeruzsalembe, s a nagyhatalmu főurakkal mind két félnek egyiránt kedvező békét kötött, visszatávozék székesvárosába, tiszteket hagyván maga után, kik a népmozgalmaira szemesen ügyeljenek, a vallás-kiirtó rendszert erőszakosan folytassák, és kérlelhetlen bírákul zsarnokoskodjanak mind azok felett, kik Jehova törvényeiben, Judaea népének szeretetében híven, állhatatosan maradnak. Kevés ilyen találkozott a hatalmasok között, de ezen a hazához és törvényeihez hű néhányat is vagy kecsegtetéssel elámitani, vagy kiirtani vad erőszakkal, a Judaeát nehéz súlylyal nyomó külhatalom érdekében vélték lenni az idegen parancsolók.

Eleazár, Juda népéből a legvénebbik, becsületben és jámbor életben öszült férfiú, volt első, ki nyilván, az egyházban és köz helyeken, szólítá fel a népet és buzdította ékes szónoklattal: tántoríthatlanul megmaradni Juda Istenének és a honnak szent törvényei mellett. . . Lázasztóul fogatott el, s istentelen bírái a legközelebbi napra határozták az időt, mellyben vagy nyilvános helyen — népnek tántorító példát adva — járuljon pogány bálványok oltárához, áldozzék idegen nemzetek isteneinek, tagadja meg egy igaz Istenét, hitét, hazáját, becsületét, vagy — ha ezt nem teszi, további fenyegetésül kinzó hóhérok álltak háta mögött.

A nagy tiszteletű férfiú iránt közös volt a részvét, a sajnálkozás; seregestül járt a nép börtönébe, vég bú-

csut venni a hős lelkü ősztől, hálát mondani a szeretetért, mellyel a törvény és a választott nép iránt viseltetik, csudálni állhatatosságát, épülni a tántoríthatlan hű ragaszkodás lélekemelő példáján, melly őt szent hite, hona és a nagy hatalmu Jehova iránt lelkesíti, ki míg az elkorcsosult népet idegen járom alá görnyeszti, az igaz lelkekbe a hit által önt vigaszt a köz nyomor közepett.

Az éjjel, mellyen őt börtönében látjuk, számos baráti virasztának vele: Oniás a szent életü egykori főpap, egy magasztos lelkü zsidó hölgy hét hős fiával, és Judás, már darab idő óta a puszták lakosa; s míg ezek a börtön belsejében környezék Eleazárt, kün a pitvarban és az épület udvarában számos buzgó nép zsibongott, türetve a bírák és parancsolók által, kik e néptömegre nagy hatásu példát vártak, mert nagyon remélték, hogy Eleazárt a kínos halál el fogja hitétől tántorítani.

„Halálodból semmi haszon nem háramlík e népre,“ szolt hozzá hosszas rábeszélését folytatva Oniás, „élned kell, hogy vigasztalj ihlett lelkeddel, tanácsolj és vezess bennünket. Nem kívánjuk, hogy elállj Jehova törvényeitől; de gondold meg, mert íme aggódásunk életedért megismerteté velünk a helyes közép utat, mellyen megtartod életedet és híve maradsz törvényeinknek. Holnap áldozni kényszerítettél a bálványoknak és sertéshúst enni; ... mi igaz szentelt húst teszünk az áldozat oltárára, mellyből Juda minden gyermeke törvénysértés nélkül ehetik, s így életed nem lesz pogánykezek martaléka,

mert hinni fogják, hogy betöltéd kívánságukat. Neked élned kell e népért, Eleazár!”

„Élned kell, Eleazár!” mondának egy szívvel a jelenlevők.

„Élet Eleazárnak!” kiálta a néptömeg udvaron és pitvarokban.

Eleazár szilárd lelkének nem volt hosszas gondolkozásra szüksége, tisztában volt magával, hitével, Istennével. Kivánta, hogy a börtön ajtai megnyitassanak, s határzatát tudtul adja a tolongó sokaságnak.

E pillanatban szétszórt hajjal rohant a börtönbe egy szolgáléány... Chloe volt, ki rövid szavakban tudtára adá Judásnak a szerencsétlenséget, melly urnőjét érte, s gyors segélyre szólítá fel őt siránkozva. Judás távozásra inté az idegen leányt, s azonnal készült, hogy őt kövesse... a benyomás, mellyet e szomorú hír tett lelkére, egész valóján látható volt. — Eleazár kézen fogá őt, mielőtt eltávoznék.

„A te szívedbe is idegen nép szeretete fészkelte,” mondá neki, „te, ki erőteljes ifju bajnok vagy, halld az elaggott, erőtlennült ősz Eleazár határzatát, mert tanulni kell a tévelygő ifjunak a tapasztalt ősz példáján!” — Eleazár a börtön küszöbére lépett és mondá a néphez és barátihoz e szavakat, mellyeket az arany száju történetírás hagyott fel az utókornak; mert megfontolá — olvassuk ez írásban — állapotja s vénsége becsületét, méltóságát, edzett őszkora nemességét, s gyermekségétől fogva jámbor életének cselekedetét, s felszólalt az isteni törvény szent parancsolati szerint:

„Előbb nyeljen gyomrába a föld engem, semhogy vétkezzem Jehova ellen és sértsem hazám törvényeit!... Nem a mi állapotunkhoz való a tettetés, megvénült férfiak! Nem e nyomorgatott korba illő, nem hozzám való, kárhozatos példával menni elő, hogy lássák ifjaink, mint tért a kilenczven éves Eleazár az idegenek életére, s látván, tettetésem által megcsalattassanak és a mulandó élet kevés idejeért eladják keblök szent hitét, és gyalázatot szerezzenek vénségemre, szidalmakat emlékemre!... Kimulni akarok tehát az életből telve bátorsággal, ez méltó tett vén koromhoz! És erős példát hagyok hazám ifjainak, mert tudni fogják mindenkoron, hogy serény és bátor szívvel türtem halált szeretett hazám szent törvényeiért, szentül bizván Istenben, hogy a hit cselekvését nem hagyja eltűnni gyümölcstelenül.“

Illetődve hallák az erős lelkű férfiú nyilatkozatát, s nem emelkedett többé szózat barátai ajkairól, őt az élet ölelésére vonzó... S a mély látású Eleazár nem messzeható számítás nélkül mondá ez ígéket; tudta, hogy a jó példának hatni kell a becsület-szerető fiatalságra, s Judaea legerőteljesebb férfia, kiből eszes és a hont egyedül menthető népfőnök és hadvezér válhatand, halotta beszédét... a magasztos lelkű matrona, ki jelen volt, összekulcsolt kezekkel könyörgött fel Jehovához, hogy erőt öntsön az ősz férfiú tagjaiba a halál kínjai ellen; hét hős fia lelkesülést szívott tekintetéből; Oniás búcsu-öleléssel tartá agg barátját karjai közt, bátor szavai által egészen legyőzötten; Judás lábainál térdelt, és áldást kért fejére, melyet nem sokára sisak boritand,

áldást fegyverére, melyet szent esküvel fogadott Jeruzsalem szabadítására fordítani.

„Szavaidból szívta be lelkem a vég elhatározást, mely bennem még hiányzott,“ így végezte beszédét Judás az agg vértanúhoz, „s rövid időn látni fogják ellenségeink, hogy Eleazár végszavait igaz hitű férfiak keble fogadta fel. Kiirtok e percztől keblemből mindent, mi idegen nemzethez szít benne, s életem egyedül a hon szolgálatára legyen szentelve!“

Judás fölkelt, hogy eltávozzék... Mindnyájan ismerék őt, tudták, hogy a hölgyet, kit hős testvére miatt becsült, de ki iránt, ő bár szerettetett általa, viszont szerelmet soha sem engedett támadni keblében, hogy e hölgyet a hős szívű férfi nem fogja elhagyni a veszélyben... Senki sem gátolta menetében, mert csak Judás volt képes, lemosni a szennyet, mely a legát leányának elrablása által Rómában a zsidó névhez ragasztani fog, s a milly szükséges vala, az innen eredhető rossz következményeket előzőleg elhárítani, szintolly bizonyosak voltak mindnyájan, hogy a lovagi tett végeztével egyedül a nyomorgatott hon lesz a lelkes férfiu cselekvőségének nagy célja.

A SZABADÍTÓ.

E közben a hajnal kiderült, viritó fák lombjai közül ezer madártorokból bájdalokkal üdvözlöttese. Judás gyors léptekkel sietett az undok merény színhelyére

hol már megérkezve találta Manilt, derék barátját, a római köztársaság Antiokhoz küldött legátjával, Quinttel, együtt. Chloe sűrű könyvek közt adta elő szeretett urnője szerencsétlen esetét, s a legmélyebben sértett atya s a büszke lovag, Lalage testvére, alig ébredtek uj eszméletre a kábitó gyász hír hallása után s kezdének a teendők felől gondolkozni, midőn Judás közöttök terme.

A három férfi röviden tanácskozott; „Quint egyenest a városi helytartóhoz sietett, hogy számára igazságot, Andronik fejére boszuló büntetést kérjen; Judás és Manil a rabló Andronik üldözésére s fölkeresésére indultak, különböző utakon.

A helytartó nem késett a nagy tekintetű római legátnak szigorú vizsgálatot és kérlelhetlen igazság-szolgáltatást ígérni; azonnal fegyveres csapattal indultak Andronik lakára. De fáradságuk hasztalan volt; Andronikot teljes nyugalomban találták lakszobáiban egy pár barátja társaságában, s a meglepetés, mellyet színlett, a boszu és sajnálkozás e tett felett, mellyekre a helytartó előtt fakadt, olly meggyőzőleg szóltak ártatlansága mellett, hogy ez nem merészelte az igaz vádat elhinni felőle; Chloe bizonyítványai hasztalan voltak, mert ellenébe Andronik két jelenlevő barátja esküvel állította, hogy az egész éjet vele egy földél alatt töltötték. — A helytartó megígérte, hogy a legszigorubb vizsgálatot fogja tételni a városban, s a legát szomorúan távozott fja fölkeresésére.

A téres piacon Salamon fényes egyháza előtt emelt helyen oltár volt alkotva, arany nyál és ékszerek-

kel borított, s rajta pogány istenség faragott képe díszlett. Töméredek sokaság foglalt el minden helyet, feszült figyelemmel várva a nagyszerű gyászlátványra, melly következni fog, midőn Eleazár fegyveres csapat kíséretében az áldozat helyére vezetteték, hol az idegen bálvány előtt áldoznia, vagy hóhérkezek alatt meghalnia kellend.....

Andronik, Menela és sokan az előkelők közül az oltár közelében egy lombsátorban állottak, hogy lássák a mi történni fog; Oniás elválhatlanul mellette volt Eleazárnak, midőn a helytartó elé állították, szidalmakkal halmoztaték s még egyszer szólíttatott fel választásra a pogány hit befogadása vagy kínos halál között. Eleazár eltökélten az utolsót választotta... A helytartó jelt adott a kinszerekkel készen álló hóhéroknak, s a bajnok lelkü ősz férfiu a leggyalázatosabb, legfájdalmasabb halálra hurczoltaték.... Oniás e látványnak tanuja nem lehetett; ellágyultan, elkeseredetten vonult hátra a lombsátor mögé, hogy keble fájdalmát csillapítsa s csüggedő lelkét erőre buzdítsa. A sátor belsejéből a lombfüzetén keresztül beszédet halla, melly figyelmét azonnal leköté; Andronikot és Menelát ismeré meg a beszélőkben.

„Barátom,“ mond Menela a sátor fenekére vonván magával a többi jelen voltak közül Andronikot, „a merény, mellyet elkövetél, minden perczben veszélyesebb kezd lenni; a helytartó rendelkezésből fegyveres csapat jár házról-házra vizsgálatot tenni, s a tolakodókat a legfényesebb paloták ajtónállói sem képesek visszarezzeníteni. Én e római hölgyet lakomban tovább nem tarthatom.“

Nincsenek-e, házadban olly rejtek helyek,“ válaszolt Andronik, „hol öt ezerek kutatása elől is megmentheted? vagy csak barátodtól tagadod meg az illy szolgálatot a szükség sürgető esetében?“

„De a veszély...“ akart közbeszólni Menela, miközben andalogva hajlítá szét a lombsátor galyait, hogy unszoló barátja szemeit kerülve kitekinthessen. Oniás pillanatával találkozott, s e pillanat rá nézve villámcsapás volt: „El vagyunk árulva!“ kiáltott fel s jobbjaival a nyíláson keresztül Oniás ősz fejére mutatott.

Andronik elsápadt ijedtében, reszketett dühében, mint örült rohant ki a sátorból; Menela követte őt. „Leskődő hiúz,“ kiálta fel, Oniáshoz érve, „mit hallottál-e lombfalon keresztül? Add ki a mit füleid beszíttak, add ki, mielőtt mérges nyelvedre kerülnének, vagy — az istenségre, mellynek itt ez oltár emelve van, látni fogom, minőt lehelsz utoljára!“ E közben jobbjá görcsösen csukódott szablyája markolatára.

„A mit hallottam akaratlanul bár,“ válaszolt nyugodtan Oniás, „csak gyalázatok öregbitésére szolgál, s hangosan fogom azt kihirdetni, hogy ujjal mutasson rád mindenki, a gyáva lányrablóra!“ E közben számos népsereg kezdte a zaj színhelyére gyülekezni, s Oniás fölémelé szavát: „Jeruzsalem népe!“ ugymond, „halljátok a legocsmányabb gaztettet!...“

„Ne engedd szólani!“ suttogá Menela félénken Andronik füleibe, „megkövez a nép, ha tettünk értésére esik...“

Andronik kirántá rövid éles szablyáját, „Némulj

el, hogysem árulásra nyisd ocsmány ajkaidat!“ kiálta fel dühösen, s mielőtt tovább folytathatá beszédét, ketős mély sebbel mellén omlott össze Oniás a sátor közelében.

Vészjósló tompa moraj hallatszott a nép közt, melly egyre növekvőbb zugássá vált, míg kevés percz mulva hangos lármában tört ki. Andronikot kiáltozó ezer harsogó torok, s számtalan kéz sulyos éles köveket emelt, hogy halállal büntessék a közszeretetű, köztiszteletű szent ember gyilkosát... De a keresettet sehol sem találták. Andronik és Menela az általános zavar első perczeiben eltűntek a sokaságból. S a boszut kiáltó nép, mint háborgó tenger vészárasztó hullámai, tolongott Andronik lakása felé.

E közben egy daliás alkatu férfi sietett a vértett színére, a sátor felé; a nép félrevonulva utjából engedett szabad tért a sietőnek, s örömkkiáltásokkal üdvözölte őt... Kevés percz mulva a halállal vivó Oniás Judás karjaiban nyugodott, ki könnyekkel öntöze a szeretett ősz halvány arczulatát. Az ápolás rövid pillanatra magához téríté a sebesültet; midőn szemeit felüté s Judást megismerte, elhaló hangokon értesíté őt, hogy Lalage Menela házában tartatik rejtve, s egy gyöngye sohajjal megszűnt élni.

E közben a bakók és hóhérok folytaták gyászmunkájokat az oltár körül, s a két ősz férfit, Juda legtiszteltebb embere, Oniás és Eleazár, majd csak egy perczben adá ki lelkét, hogy a jobblétű túlvilágban boldogabbul találkozzanak...

Andronik és Menela remegve ültek egymás mellett ez utóbbinak lakásán, s aggodalmuk és rettegettségük fő pontját érte, midőn egy szolga sápadt arczczal hozá meg híret, hogy a fellázadt nép a ház ostromlására jő. Minden percz drága volt, s a késedelem koczkavetés élet-halál felett, mert tudta, mind kettő, hogy ha a legát leánya körükben találhatik, vagy a nép áll véres boszut rajtok, vagy ha ezt kikerülik is, a király haragjának lesznek áldozati, kik hatalmas nemzet ellen merték sérteni a népek jogát:

Hosszu tanakodás után felszólalt Menela, s arcza remény színében derült, mint midőn az elcsüggedő tengeri hajós szabadító vitorlákat pillant meg a láthatáron. „Meg vagyunk mentve! Lyzimak öcsém tőszomszédságomban lakik; e két palota egy volt atyánk idejében, s az egykori titkos átjárások most is épen vannak; néhány percz alatt Lyzimak legbensőbb szobájába rejthetjük e római hölgyet.”

„S mi lesz ebből?” kérdé éledő reménynyel Andronik.

„Egy előre csak a népdühtől kell szabadulnunk,” folytatá élénken Menela, „a király előtt kitisztítani magunkat még marad elég időnk. Jer, kövess gyorsan!” szólt eltökélten Andronikhoz, s menet közben öklével fenyegetőzve tévé hozzá: „Hahaha! öcsém Lyzimak, uzsorával fizetem vissza testvéri tettetted, mert kiturtál engem tisztségemből fondorkodásiddal!”

A nép e közben a palota elé érkezett, s kaput és ajtókat ostromolni kezdé, ezer kősujtás zúzta be az abla-

kokat... Egyszerre s meglepőleg váratlanul megnyílt az erkélyre vezető szárnyasajtó s Menela elszántan lépett a nép színe elé; szintazon perczen néhány kő zúgott feléje, mellyeket ő fölemelt széles paizzsával háritott el magáról, azután fehér lobogót emelt föl jeléül, hogy szólni akar, s midőn a lárma s zaj annyira csillapult, hogy szavát a közelállók megérthették, harsányan fölemelvé áruló szavát s ártatlanságát hirdetve a nép előtt, Lyzimak lakára mutatott, mellyben a római legát elrablott leánya rejtve tartatik.

A népcsoportból számosan tolultak be az őrizetlen tár kapukon... Kevés idő múlva öröm-üdvözlettel kiálta fel a nép, midőn a megtalált Lalagét Judás karján az erkélyen megjeleneni látta.

E pillanatban hat fehér lótól vonatott ékes szekérben érkezett haza Lyzimak az áldozat színhelyéről, hol ő, megtagadva hitét s a mindenható Jehova törvényeit, előlmegy vala példában, áldozatot nyujtván be a pogányok isteneinek... S a hiteszegettet nyomban követé a példás büntetés: ezer kar emelkedett föl a sokaságból ellene... mert vérre szomjazott a feldühödt nép, s rövid perc alatt, az agyonvert Lyzimak testét magas véres körakás borította.....

Holdvilágos este volt, szép, csöndes, tiszta este; tavaszi szellő gyöngé fuvalma sikamlott a kert fejedező virági felett, magával kapkodva az illatvegyületet s elborítva vele hódolóan a kellemdús hölgyet, ki a kert egyik lugasában ült... megtört szemében könny ragyogott, melly az ifjúkor rózsás álmainak eltűnt és soha

vissza nem szerezhető boldogságát kesergé, a sűrű sohajok félig nyílt reszketeg ajkaira egy feldult szívvilág romairól szálltak fel; és e romok alatt volt eltemetve rája nézve minden, mert szerelmében a mély érzelmű hölgy mindenét veszté!

A kert más oldalán már nagy ideje valának beszédbe merülve Judás és Manil; ők elvándorlók voltak, s búcsujok egy életre terjedt ki. — A római lovag most karon fogá hős barátját, s nővéréhez a lugas felé vezette... és Judás, az ércz testü bajnok, megtörve lépdelt barátja mellett.

„Fájdalom, hogy Lalage veled megismerkedett,“ szolt Manil menet közben, „a csalódás örökre feldulja életüdeit. De helyeslem okaidat, melyeket nemes kebled hazafias kötelességedből merít. Igen, nektek válnotok kell... Juda Istene nem engedi, hogy az igaz hitü honfi idegen nemzet szülöttével kössön örök frigyét; — s téged most egy elnyomott hon hí fel szolgálatára, a hon, melyet megszabadítani akarsz, teszi kötelességeddé, hogy ne kockáztasd a nép bizalmát, szeretetét, s hogy példával, nagygyal és hatalmassal, menj előre, megmutatva, mikép vérző sebet készebb vagy tépni tenkezeddel tenkebleden, mintsem sérteni Istened, hazád törvényeit... Lalagét előkészítém e pillanatra; rövidítsd a válás faldalmait.“

A két férfi a lugasba lépett.

Kevés idő múlva mint márványszobor állott Lalage a lugas nyílása előtt; szemei egy férfi alakján függöttek,

ki lassu léptekkel haladt tovább, míg egészen eltűnt a fák árnyában. Lalage kebléből nehéz sohaj szakadt fel. „Értelek, nagy férfit!” szolt szilárd hangon, „szeretsz, de Isten akarátja, honod jóléte szentebb előtted mindenél. Így vitte egykor, kiről beszéltél, saját gyermekét áldozatul Áhrahám Isten parancsára... Most én vagyok nagy kötelességed áldozata, s esküszöm Veszta szent tüzére, tisztán maradjon ez áldozat minden földi vágytól hamvadásomig!”

Másnap a római követ Manillal és Lalagéval együtt úton volt a héthalmu város felé.

HŐS ANYA S HŐS FIAI.

Antiok király ismét Jeruzsalembe volt. Első megjelenésekor könnyen sikerült neki, a zúgolódó nagyokat lecsillapítani, s azt hívé, hogy a személyes jelenlét szintily jó sikerrel hatand a folyvást lázongó népre is; amazokat ígérettel és ajándékkal szelidíté meg, de az elégtelen népre nézve más rendszert vélt hatóbban gyakorlandónak: kérlehetlen kegyetlenség, üldözés, ember-mészárlat volt Jeruzsalembe napi renden...

A király fényes udvarától környezetten ült egy fényes palota tág erkélyén; előtte Filep a város új tisztartója állott. Alant a téres piacon egy jelenet folyt, melly e véres korban mindennapos vala: ember végeztetett ki az életből... De most a nép, melly sűrű csoportokban lepte el a piacot, nem zúgolódott méltatlan

kegyetlenkedés felett, boszuval volt telve minden kebel s élteték a királyt, az igazság szolgáltatót... A hóhér pallosa a legelőkelőbb urak egyikének metszé életfonalát, s harsány kiáltással adá tudtul örömét a nép, midőn Andronik megszűnt élni, azon a helyen, hol vakmerő karját Oniás ellen emelte.

„Sajnálom-e férfiut,“ mond Antiok a körülállókhoz, „s szerettem volna életben tartani, csak e dühös nép boszuságára is; de a hatalmas Róma küldöttje ellen vakmerényt követett el, mellyért ha boszut állani vonakodánk, e harcias nép nem késendett maga szerezni elégtételt magának.“

A körülállók alázatosan helyeslék a király szavait, ámbár nem volt közülök egy is, ki kedvetlenül nem látta, hogy az igazság pallosa fejökig mer emelkedni... Antiok ismét folytatá beszédét, Filephez a tiszttartóhoz fordulva:

„Hiszem,“ ugymond, megvetőleg mutatván le a népsokaságra, melly a téren folyvást tolongott s olykor vészjósló tompa zúgást hallatott a királyi palota felé, „hiszem, hogy e csöcselékben szelidülve van már a lázadás lelke, s nem forduland többé tett elő, melly okot szolgáltasson elégedetlenségünkre?“

A tiszttartó tagadólag válaszolt: „Uram király!“ ugymond, „ha oly szívvel lélekkel volna mindnyája, mint mi vagyunk környezőid, békével és nyugodtan költözhetnél vissza székesvárasodba; de nyíltan kell kimondanom, hogy a rendet fentartani munkás öröködésem mellett sem sükerülend soká... óránként jutok uj lázasz-

tók nyomára, forrongásban van minden, s magas jelenléted csak nagyobb titkolózásra birta e népet, de nem fojtá el benne készségét a lázadásra.“

„Mire valók tehát fegyvereseim?“ szólt büszkén a király, „a nagy számú szyr katonaság, mellyel a várost ellepém?“

„Királyom!“ folytatá a tiszttartó, „vitézeid csak a városban tarthatják féken a népet; de e nép napról napra kevesbül; százankint tünedeznek el és vonulnak a körülfekvő hegyekre, hol Judás, Matathiás fija, trónod legveszélyesebb ellensége, fogadja őket kormánya alá s egyesíti erős hadsereggé, mellynek jelszava: Jeruzsalem megszabadítása s vész az antioki kormányra!“

A körülálló fő urak mindnyájan aggodalmasan bizonyíták a tiszttartó szavait... És valóban volt miért aggodniok; mióta Judás magasztos lelkében megért a gondolat: honát az idegen járom alól megszabadítani, s mióta Jeruzsalem puhult lelkü lakosait oda hagyva, a falvakra s pusztákra vonult, hogy a honszerető, a romlatlan, vesztegethetlen nép magvából emeljen hatalmas hadserget, melly vezérlete alatt aratandja a diadalt Juda ellenségei felett, ez időtől naponkint fejledezett a közszellem Jeruzsalemében is, és csoportosan menekültek a kegyetlen zsarolók elől Judáshoz, ki hatalmas parancsoló lön nagy sereg felett a közel hegyekben.

„El kell rettentenünk őket, szigorú kemény példát kell adnunk a népnek, ha az eddig ontott vér az elrettentésre nem elegendő,“ szólt hirtelen Antiok, és szeméit a piaczon körülkordozá. „Kik azok ottan,“ kérdé

a tisztartót, egy csoport felé mutatva, „azon matrona s ama hét férfit körülötte, kiket tisztelve környez mindenfelé a nép, merre megfordulnak?”

„A legveszedelmesebb lázítók,” válaszolt a tisztartó, „Judás közel rokonai, a nép vak buzgósággal viseltetik ez anya s a hét fiu iránt.”

„Megállottak,” szólt a király, az említett csoportot folyvást szemmel tartva, „egyik közülök magasabb helyre emelkedik; mintha beszédet tartana a néphez...”

És a beszéd fogamatát csakhamar leheté tapasztalni; a sokaság vészjósló zugással oszlott apróbb csoportokra, s nagy rész kezdé gyorsan a házakba vonulni... Kevés idő múlva egy kém hírt hoz a királyi palotába, hogy az elkeseredett nép tömegestül készül a várasból elköltözni s Judashoz a pusztákba s hegyekbe vonulni.

A tisztartó azonnal parancsot adott a városkapuk bezárására, s a fegyveres őrköt mindenütt megszaportá. A királyi palotából pedig feles számú katonaság indult a piacra, s a tisztos matrona hét fiával együtt foglyokul hurczoltattak nem igazságot csak vért szomjazó ítélőszék elé.

Alkony közelgett. Egy szűk völgy a hegyek közt, alig két órányira Jeruzsalem-től, tömérdek sokaságtól volt ellepve, titkon vonult e sereg össze Judás rendeléséből, ki ez éjjel váratlanul akará megrohanni Jeruzsalem-et... A nagy sokaság előtt hat ezer erős karu férfi állt fegyverzetten, megannyi vastag bátorságu s végsőre tökélt bajnokok, kik nyugtalanul várák vezérok parancsát az előnyomulásra.

Judás egy köszirten állá, mellette gyászöltözetben födetlen fővel, egy agg férfiú, ki csak most érkezett Jeruzsaleméből. Judás csöndre inté a népet és felszólala:

„Tanui voltatok, Juda vitézei! a kegyetlen zsarlásnak, melyet Jeruzsalem népén a szyr király elkövetett. Salamon temploma nem Jehováé többé, az olympi Jupiter képe szentségteleníti oltárát. Szombatunk nem szent ünnep többé, mert ekkor törnek házainkba az idegen nemzet bünfiai, és feldulják vagyoninkat, rabolják szüzeinket, becstelenítik véneinket, és patakot árasztanak kiontott vérünkből. Hazánk nincs többé, mert törvényeink eltiltattak, ősi szokásaink kiirtattak, lábbal tiportattak. Az önkény és zsarnokság tetőpontját érte Jeruzsalembe. És Jehova minket szabadítóul szólított fel, hogy megtisztítsuk az ígért föld választott népét a pogányok seregétől... ez éjjel harczra kelünk és megrohanjuk őket bizakodó dobzódásuk közepett...”

A harczra lelkesült nép harsány kiáltással szakasztá meg szavait. — Judás ismét csöndet intett, s a mellette álló agg férfiut szólítá fel, hogy mondaná el a sereg hallatára, a mik legujabban történtek Jeruzsalembe. Mély csönd lön, s az agg férfiú szólni kezdé, miként az írás följegyzé szavait *) eképen:

---

*) A sz. írás telve van a hazai törvények iránti hű ragaszkodás és tisztelet, a magasztos honszeretet, lelkesítő példáival. Midőn a következő sorokban forrásunk ígéihez tartjuk magunkat, hozzájuk semmi toldással, csak czélszerű rövidítéssel járulván, tiszteletből tesszük ezt a honszeretben erős lelkű nő és férfiak iránt, kiknek neveit nem jegyzé föl a történetírás.

„... Hét atyáknfija az anyjokkal együtt megfogatván, kényszerítettének a királytól sertéshúst enni a törvény ellen, ostorokkal és inakkal kínoztatván. — Egyik pedig közülök így szóla: Mit kívánsz és mit akarsz tőlünk? kész vagyunk meghalni inkább, hogy sem az Istennek hazánkbeli törvényt általhágni. — Megharagudván azért a király, parancsolá, a serpenyőket és rézfazékokat felforraltatni! — és parancsolá, hogy annak, a ki elsőben szól vala, a nyelvét elmentszenék, és feje bőrét levonván, keze s lába fejét elvágják, a többi atyafiaknak és anyjának láttára. — És mikor már mindenkép, haszontalanná lett volna, parancsolá, hogy midőn még lélekzetet venne, a serpenyőben megsütnék, mellyben midőn sokáig gyötörtetett volna, a többi az anyjokkal együtt egymást inti vala, bátorságosan meghalni. — Meghalván azért az első, illymódon csúfolák meg a másikat is: és feje bőrét hajastól levonván, kérdik vala: ha inkább ennék-e, hogy sem az egész testében minden tagonkint megbüntettetnék? — Ő pedig fellevén hazája nyelvén, mondá: Nem művelem! — És halálán lévén szóla: E világ királya minket, kik a hitért és törvényekért halunk, feltámaszt a feltámadásra. — Ez után a harmadik csúfoltaték; és mikor a nyelvét kívánnák, hamar kiveté, és a kezeit bátran kinyujtá, úgy hogy a király és a kik vele valának, csudálnák az ifju szívét, mint a ki semminek állitá a kínokat. — És ez így meghalván, a negyediket gyöttrik vala, hasonlókép kínoztván. — És mikor előállatták volna az ötödiket, gyöttrik vala őt. Ő pedig a királyra tekint-

vén, monda: Hatalmad levén az emberek közt, azt műveled a mit akarsz; ne véld pedig, hogy a mi nemzetségünk elhagyatott Istentől. — Ezután viszik vala a hatodikat; és ez is meghalt. — Fölötte igen csudálatos vala pedig az anyjok, és méltó a jóknak emlékezetére, ki hét fiját látván azon egy nap elveszni, azok közül mindeniket inti vala hazája nyelvén, bátorságosan. — Antiok pedig, mikor még a legifjabbik életben volna, nem csak beszéddel inté, de esküvel is bizonyítá neki, hogy gazdaggá s boldoggá teszi őt, és ha elállna hazája törvényeitől, barátjaul tartaná. — De midőn ezekre az ifju semmikép nem hajolna, hívá a király az anyát és tanácsul adja neki, hogy az ifjunak szabadulására lenne. — Mikor pedig sok szókkal intette volna őt, megigéré az anya, hogy fijának tanácsot adand. — Az okáért hozzá hajolván, szólt hazája nyelvén: Édes fiam, könyörülj rajtam, ki életed forrása vagyok, és tejet három esztendeig adtam, légy méltó társ rokonidhoz és fogadd el a halált! — Mikor még ő ezeket mondaná, szólt az ifju: Kit vártok? nem engedek a király parancsának, hanem a törvény parancsának, melly nekünk Moyzes által adatott. Én, miként atyámfiái is, lelkemet és testemet adom hazám törvényeiért, segítségül hívá Istent, hogy könyörüljön nemzetünkön. — Akkor a király fölgerjedvén haraggal, ez ellen mindenek felett kegyetlenebbül dühösködék. — Ez is azért tisztán

hala meg. — Utolszor pedig fiai után az anyjok is megölettették. ....“

A gyászöltönyös agg férfiú, ki Antiok e legujabb kegyetlen tettét a nép előtt elbeszélte, sűrű könyveket öntött beszéde folytában, mert sok illy esetnek volt már szemtanuja. Csüggedve emelte aztán ég felé kezeit, mint a ki földi segélyben, honfitársai erejében, nem bízik többé, s reményt és szabadulást egyedül Istenétől vár. — Nem így a nagy sokaság; e közt számosan voltak tanúi az előadott gyásztörténetnek, s a mély eszü Judás igen jól számolt, midőn harczra készülő seregét e zsarnoki tett elbeszélésével akará még elkeseredettebbé, elszántabbá edzeni; — mindenki látta, hogy veszteni mit sem veszthet, nyerhet azonban nyugalmas életet, polgári békét, megszabadithatja népét, feldicsőitheti hazáját, helyreállítja vallását. Lelkes harczvágy szállta meg a sereget, pusztító, ellenállhatlan! mintha egyetértést, ihletséget mennyei sugalom öntött volna a hősiakba, mindnyájan a völgy torkolata felé nyomultak s fegyvereiket villogtatták... Éjfél felé volt, midőn Jeruzsalem falaihoz értek; iszonyu harczy lárma adott jelt a benszorult népnek, a kapuk erőszakos feltárására... Az idegen sergeknek, a pogányoknak, nem lehetett ellenállásra gondolniok!

JERUZSALEM.

Ismét fényes népnépzés ületett Jeruzsalembe, de különböző amattól, mellyel a város lakosait Menela által

mámorosítatni láttuk beszélyünk elején; nem elpuhult, igába görnyesztett szolganép tombola most kábult önfeledésben az utczákon; öntudatra ébredtek Judaea gyermekei, hont és nemzetet szerető hölgyek hordtak csemétéket, zöld ágakat és pálmafákat az utczákon, harczban edzett hajnokok adtak imahálát Jehova kegyelmeért a megtisztított templomban; minden szemből, minden arczatról, a tetre ébredt önerővel kiküzdött diadal magasztossága lángolt.

A hont pusztító zsarnokok messzefutottak Syriába, Antiokkal a csak nehezen menekült királylyal együtt. Jázon idegen földön üldöztetve nyomorultul vészett el, tetemetlen, siratás nélkül! Menela ütközetben mult ki, hátán kapott sebbel, és testét nem fogadá be hazájabeli koporsó!

És Judásnak, a honszabaditónak; az ellenség kalapácsolójának, dicsérete hangzott ajakról ajakra, s magasztalva dallának éneket róla Juda gyermekei: „Mert kiterjeszté népe dicsőségét, és páncélba öltözék mint egy óriás; — és felövezé magára az ő hadakozó fegyverit a harczokon, és oltalmazza vala a tábort az ő fegyverével; — hasonló lön az oroszlánhoz az ő cselekedetiben, és mint az ordító oroszlánfi a vadászatban; — és üldözé a hamisakat, fölkeresvén őket, és a kik háborgatják vala az ő népét, azokat megemészté tüzvel; — és megkeserít vala sok királyokat, és az ő emléke örökké áldásban, és nevezetes lön a föld végeig!”

Judás, a honszabadító fő hadvezér, tanácsban üle a nép véneivel, mellette testvérei, Simon a bíró és Jo-

natás a főpap foglaltak helyet; szemközt a tanácstartók asztalával ékes ülőhelyeken hatalmas nemzetek és fejedelmek követei foglalának helyet, baráti üdvözlettel járulván a néphez, melly hős karával idegen járom alul önállásra küzdé magát, és Judaeát független hatalmu országul ismervén el; jelen voltak Antiok király küldöttei; edzett idegü ősz férfiak a spártabeliektől; Arzacz a persák királyának követsége; szövetséggel kínáló levélhözök az araboktól, az egyipti királytól, Ptolomaetól. Örömnap volt ez Judaeában, hosszas küzdelem, csüggedetlen harczolás által kivíva, megérdemelve...

Végül Róma követei álltak elő, bátor tekintetü s harczban edzett vitézek a férfikor legszebb virágában. Szembetűnő volt a megindulás Judás arczatán, midőn a hős Róma köldöttei a köztársaság rokonszenvétől biztosíták Judaea népét, midőn szövetséget, barátságot ajánlának a magát szabadságra küzdött népnek; szembetűnő az érző kebel megindulása, midőn a hős férfiak jobbját üdvözölve szoritotta, a hatalmas köztársaság jó akaratát hálásan köszönte és Judaea népének barátságáról harczban és békében biztosítá őket...

Az ünnepélynek vége lön; a további együttlét barátságos társalgás színét ölté magára. Most a római követek egyike bizalmasan szólítá félre Judást magányos beszédre s egy levelet adott kezeibe. A levél Maniltól, Judás barátjától, szólt... örömkéj mosolygott a szabadító hős szemében olvasás közben, midőn látta, hogy a hön és állhatatosan szeretettek hűn emlékeznek a férfira, ki távol tőlök hona szolgálatára szentelé minden

gondolatát, minden tetteirejét; — és lelke mély hálára gyuladt a hűn emlékező jó barátira, midőn sejté, hogy a köztársaságnak azon korban olly nagy hatásu elismerését, barátságát közbejárásának köszönheti. — De még nagyobb meglepetés volt számára fentartva: a követ intésére egy apród lépett elő, térdet hajtott Judás előtt és arannyal himzett bársony vánkoston drága selyemszövetet nyujta által... Judás kezeibe vette az adományt, miközben a római követ lelkesülten kiálta fel: „Fény és dicsőség kövesse a hős Judás hadi zászlóit mindenfelé!”

Az ajándék egy ritka szépségű s arannyal pazarul átvert zászló volt e fölirattal: „Kicsoda hasonló hozzád, oh Jehova!”

„Kitől e becses ajándék?” kérdezé Judás örömteljes meglepetéssel.

„Quint, az ujon választott római praetor, küldi azt leánya megmentőjének.”

„És e szavak Moyzes könyvéből — ki hímezheté azokat e zászlóra?” kérdezé tovább Judás aggályosan.

„Egy Vesztaszűz,” válaszolt a kérdezett, „ki jártaságát nagy írótok műveiben egykor Jeruzsalembe tett utjának köszönheti.”

A zászló fájdalmas visszaemlékezés könyecseppjével lön fölszentelve a honszabadító szemeiből...

Kevés idő múlva új háboru híre terjedt el Jeruzsalembe; a szomszéd tartományok fejdemei nehezen szívelheték, hogy független önállóságra vergődjék Judaea, melyet eddig minden oldalról csak zsákmányolható tárházul tekintettek.

Számos sereg gyült ismét a hős Judás zászlója alá, s szent bizalommal ragadta meg mindenki fegyverét, mert hitökért, nyelvökért, létökért küzdöttek — szent bizalommal, mert bátorságra intettek a szavak a sereg előtt a fenlobogó zászlóról: „Kicsoda hasonló hozzád, oh Jehova!”

... És ez uj harcok csak arra szolgáltak, hogy annál erősebben veté meg alapját az újra felviruló Judaeának, annál hatalmasban biztosítá gyors felvirágzását a megszabadított Jeruzsalemnek, Judás a kalapácsoló.

Kelmenfy.

A HIT EREJE.

Hol a gazdag tavasz tőn
A Mátrabérczen át
Az élőfák fejére
Sötétzöld koronát.

Lombéjelű vadonban,
Mohos topoly megül,
Az erdők réme pislog,
Titkon, szünetlenül;

Egy embervéres ingű
Embertelen zsvány,
Kinek bűn és halál leng
Minden pillantatán.

Az országút tövében
Most rablólesben áll,
Hogy meztelenre fossza,
Kit védtelen talál.

Derékszijában tartja
 Fölhúzott pisztolyát,
 Kezében zord szekerczét,
 S gyilok kifent vasát.

S vár, mint az éhes holló,
 Kémlelve zordonan;
 Szól, s száján a gyehenna
 Ördögbeszéde van:

„Ezüst, arany ha lenne,
 Csitítani vágyamot,
 Lelopnám a magasból
 A holdat és napot.

S éjjel, midőn lenézi
 Kezem műtételet,
 Kióltanám boszumban
 A csillagok tüzét.

S ha van, ki fölriasztja
 Lelkem bűnmámorát,
 Kiűzném e világból
 Az úristent magát.“ —

S alig-hogy szitkozódik,
 Az országút porán,
 Jó messze még, sietve
 Jön egy sugár leány.

E völgy vándorgalambja,
 Szentkút felé röpül,
 Áldó teljes bucsúra,
 Lelkének üdveül.

Mellén a Jézus képe,
 Nyakában olvasó,
 Szívében a szelíd hit,
 A léleknyugtató.

Ő jött. S a szörnyü rabló
 Az országútra áll,
 Elszedni a leánytól
 Mindent, a mit talál.

Ellopni a leányszív
 Legdrágább gyöngysorát:
 Szemérmét, s a szüzesség
 Egyetlen csillagát.

Mit vissza nem teremthet
 Soha nem föld, sem ég!
 És mindezért a rabló,
 Szilaj vágyakban ég.

De már, imé alighogy
 Utána lépdegel;
 A lányka, egy feszület
 Előtt letérdepel.

Keresztet vet magára,
A tiszta égre néz,
S ajkáról, az imádság,
Úgy foly mint égi méz.

Az istennel beszélget,
Arczán szent báj vala,
Talán e szendeszép hölgy,
A vallás angyla?...

Nyílt homlokán a lélek
Szentsége mosolyog,
Midőn a szörnyü rabló
Melléje sompolyog.

Titkon csodálja, nézi :
— A lány az égre int,
S szent elmerületében
Feléje sem tekint.

S a mint imája közben
Könyörgé a leány :
„Ó h ments-meg a gonosztól,
Mindenható atyám!”

— A rabló képe sápad,
Küzd, nyugtalankodik;
S szeméjelen a villám
Holdfénynyé változik.

A puszta légbe lőtte
Felhúzott pisztolyát ,
Gyilkát a földre szúrta ;
S mondott első imát.

S az első hév könyörgés
Átjárt szívet , velőt ;
S az égi hit varázsa
Megtérítette őt.

Oltárt emelt szívében ,
Istennek szentelé ;
S minden szívdobbanása
Lépés a menny felé! —

Lisznyay Kálmán.

EGY LEÁNY IMAKÖNYVÉBE.

Mellybül imádkozol, a könyvön szent Mária látszik,

S Jezus a kis csecsemő, mint repes anyja ölén.

Telj el ahítattal, valahányszor nézed a képet,

Benne az istenit értsd, benne az emberit áldd!

Illy anya, illy gyermek! Legyen a kép tükröd, o lányka!

S illyen tükör után te magad édes anya!

Garay János.

Zeichnung v. P. C. Geisler.

Maria.

MÁRIÁHOZ.

Szűz ölének rejtekében
 Hordva Isten szent fiát,
 Üdv hazánk fénycsillagául
 Hőn dicsérjük Máriát!
 Ő vezérünk a zarándok
 Élet vészes tengerén;
 Benne bízva nem foszolhat
 Lenge köddé a remény.

Ő anyánk, kinek szerelme
 Mérhetetlen mint az ég;
 Őt a bajban megnevezni —
 A segélyre már elég.
 És hol árvák elhagyatva
 Vérkönyüket öntenek,
 Szent szivéből ott az áldás
 Kegyaullámi ömlenek.

Itt, ha mindent eltiporva,
 Nagyra nőtt a bünhalom,
 Isten érdemlett haragja
 Ellen — ő az oltalom.
 Ő könyörg, s az égi villám
 Kegysugárrá változik,
 S a bünösrül Isten átka
 Messze, messze távozik.

Ő erőnk a végcsatában
 Mit velünk küzd a halál,
 Míg a lélek fölrepülve,
 A poralkat sírba száll.
 S ő jutalmunk szén fiával —
 Hogyha a forró szívet
 Égi templomul varázslá:
 „Hit, remény és szeretet.“

Sujánszky Antal.

David 121-ik Zsoltára.

Kik te benned biznak, Isten,
 Mint Sion, mint a hegyek,
 Mindörökre olly szilárdan
 Állnak, rendületlenek.

Hegy keríti bástyaképen
 Védve Jeruzsalemet;
 Isten áll őrt sziklafalként
 A körül, kit ő szeret.

Ő a jámbort elnyomatni
 A rosztól nem engedi,
 Nem, nehogy kinjában a jó
 Nyujtsa karját bűnre ki.

Istenem! tégy jót a jókkal,
 Kiknek ajka nem hazud,
 Csúszó és csalárd gonosznak
 Büntetések átka jut.

Tárkányi Béla.

H Á R O M S Z Ó

egy leányka emlékkönyvébe.

Tudni óhajtod leányka
 Boldog mint lehetsz ,
 Nyugtató vigasztalásra
 Szert mikint tehetsz ,
 Ha szived körül
 Bánat árja gyül?

Három szót írok szivedbe ,
 Tárd elémbé azt ,
 De , e három szó magasztos ,
 S bőven ad vigaszt ;
 Hogy boldog lehess :
 „Higyj, remélj, szeress.“

Szabó Imre.

SZENT MARGIT.

I.

Kimeríthetlenek a nagy természst kincsei, s illy kincsekkel hazánkat is dúsan megajándékozá az alkotó kéz, az örök hatalom keze. Hol nagyszerűségben, hol szende alakokban tűnnek fél köröttünk a léleknek e remek vigasztalói, derítői, s mindenütt azon szent igazság ragyog írva homlokukon: hogy jó az isten.

Igen, jó az úr, a világ ura, s jó különösen hozzánk magyarokhoz is, midőn áldásiban olly sokféleképen részesít, jótéteményivel annyi ezer úton módon tetézt minket; midőn nagyszerű multunkban annyi nagyszerű példát állita fel okulásunkra, annyi kitűnő jellemet, annyi magasztos egyéniséget, annyi jeles személyt ada számunkra, hogy fölemelkedve a mindennapiság salakjaiból követésökre, utánzásukra, s ha ez mindig nem sikerülne is, legalább tisztelésökre buzduljunk. Illy korszakból merítem jelen igénytelen előadásom egyszerű rajzát, illy

egyéniséget idézek fel a feledhetlen múltnak reánk nézve olly sokat jelentő távol szürkületéből, illy áldást emlétek fel hazánk történeti lapjairól; mert jeles személyekkel megáldatni — honra nézve a legnagyobb áldás. S mindezeknek színteréül olly hely szolgálанд, mellyre az alkotó kéz, szinte reá nyomá mindenható jósága szent bélyegét, — mindezeket foglalványul olly körülmények veendik körül, mellyek a képnek ha becset nem is, de legalább összefoglaló szegélyt kölcsönzendnek. —

Hol a mai budai hegyek festői láncza pompás alakváltozatosságban emelkedik: ott az ős Duna óriási medrében kies sziget nyúgoszik, mintegy ringattatva a nyájas habok ölén. A nyulak szigete ez, cserje s bokroktól körülfonva, s víruló mezőség s rétség lepelével takarva. Mintegy ezer lépésnyi távolságra fekszik a hajdan nagy jelentőségű — most ó — Buda, s alább a folyam bal partján a kisdud de ezen időben elég erős Pest.

Az idők angyalának nehéz keze vonult el nem régiben e tájak felett, s a vidék, melly most tavaszi pompában ünnepli a teremtés nagyszerűségét, csak kevésse ezelőtt — néhány év előtt — pusztulás és vérözön gyászmezeje volt. Mert úgy akará a mindenható Isten, hogy súlyos csapás józanítsa ki e nemzetet a viszálykodási korból, s egyesítse szilárdítsa jövőre erőit testvéri összhangzásra. Néhány év előtt itt a vad tatárok dúltak, öldököltek, s azért e táj még most sem viseli színét azon vidámabb élénkségnek, melly ezelőtt a már szépen felvirult hont minden vidékiben jellemzé.

De hagyjuk a szomorú visszaidézések özönét, s képzeljük, hogy elmosá azt az özönlő Duna; térjünk a nyulak szigetére, sőt lépjünk hab övezte csendes partjaira, s tekintsük meg, mit jelenthet a sürge mozgalom, melly a különben olly nyugalmas magányban mutatkozik?

Munkások nagy serge piheni ki épen fél napi fáradalmat, s egyszerű ebédjét költi el Isten ege alatt, egyes fák árnyoka alá vonulva. Földásók, napszámosok, kőművesek tarka vegyületben terülnek el a gyepen, s egyszerű észrevételekkel fűszerezik a király kegyességéből megsziporodott falatjokat. O mert elpusztult honban kétszeres áldás olly fejdelem, ki nem csak jótevő adomány s ajándék által segíti a henye ingyenélést könnyen megszokható népet, hanem folytonos munkáltatás, s munkaadás által fejleszti az önsegítés szorgalmát.

Távolabb a többiektől falatoz egy élemedett kőműves, melléje harczias tekintetű ősz ember, úgy látszik fegyvernök, települt, s közöttök így foly a meghitt beszélgetés:

„Ugyan Estván! — így szól a kőműves — már még is mit gondol hát, mit építünk mi majd itt?”

„No hát, — felel a kérdezett, — annyit csak te is tudsz Matyó, hogy szentegyházat, meg kalastromot.”

„Igen ám, — mond Matyó — isz annyit csak tünék tán én is; — de kelmed a király ur szolgálatában van, — meg aztán — az imént is hozott megint valami hirt a mi mesterünknek, annak a mogorva embernek, kinek tán csak akkor nyílik szóra a szája mikor pénzt lát; hát bizony csak úgy tartom, többet tunna kelmed,

mint az eféle szegény filkó. Mondja hát meg kelmed, miféle kalastrom lesz majd ez, különben is egy faluba valók vagyunk, aztán meg bíz én nagyon szeretném ám ezt kitunni.

„Isz a nem baj, — szóla meghitt hangon a fegyvernök; — nem is titok, — elmondhatom biz én. Hát itt apácza-kalastrom lesz, aztán azt az áldott jó Margitot, király urunk leányát, ki most a veszprémi kalastromban nevelkedik, hozzák majd ide, s ez az ő kalastroma lesz.”

Álmélkodás fogá el a kőművest, s a királyleány említésekor áhitatos tekintetet vete az égre, s el nem fojthatá csudálkozását, hogy a királyi gyermeket csakugyan apáczává akarják nevelni.

Az öreg fegyvernök beszédes lőn, s elmondá: hogy ennek tulajdonképen igen csudálatos alapja van. Mikor t. i. a zord tatárok beütöttek a természet adománytól viruló, de pártérdekek viszályaitól szétszaggatott honba, a királyné épen olly állapotban volt, miszerint várta, hogy az ég magzattal áldandja meg őt. A királyi pár vátlán a dúlakodó vészt, látván a szorultságot, melybe a vad csordák a haza népét rettegtetés és kegyetlenség által döntendők, hahogy balúl ütne ki az ellenségre induló kisdud hős sereg harcza: minden bizalmát, lelkének minden szentebb reményét egyedül a mindenható Isten kegyelmébe s jóságába helyezé, szent fogadalmat tévén az iránt, hogy, ha az úr kegyelmesen kimentendi a hazát e szörnyű veszedelemből, a születendő gyermeket egyenesen az Isten szolgálatára

ajánlandja fel. A gyermek megszületett, s már születésekor homlokon csókolá őt a mennyei kegy, a jámborság angyala; a vész elvonult, a vérengzés megszűnt; eltűntek a holtak százezreinek halmai, a pusztulás sírcsende felett ismét sátort ütött a haza enyhe felvirulása; a gyilkoló éhség nem gyötré többé a remegő népet, s a magyar nemzet üdülve emelé fel ismét fejét bizalomteli-
jesen a minden javak adójához: — IV-ik Béla király benső örömmel látá az isteni irgalom és mindenhatóság kétségtelen bizonyítványit. Ekkor a kötelesség szent érzete ihleté meg a királyi párt, a tett fogadalom teljesítésére: — s a három éves Margit a veszprémi zárdába adatott jámbor szüzek gondviselése alá, hol jelenleg kitünő isteni félelemben nevelkedék.“

A volt tartalma az ősz fegyvernök elbeszélésének, mellyet annyi honszeretet, annyi vallásos bensőség, annyi áhitat, s a kis Margit olly magasztos ünneplése jellemze, hogy a két öreg elérzékenyülten tekint egymásra, s a szemeikből kicsorduló könnyük eléggé magyarázák azt, mit szavakkal kifejezniök együgyűségök nem engede.

De nem csak ők valának meghatva, hanem egy más személy is, ki látatlanul hallgatá ki a fegyvernök előadását.

Az ősz elhallgatott, s mély csend tanyázott körülöttök, csak a bokrozat mögül tört elő gyöngesze valami nyögésnek, mellyet, senkit nem látva, nem tudának magoknak megfejtetni. Különben is emberszeretet melegítvén keblöket, jelesül pedig most az érzékenyülés

pillanatában még inkább levén könyörületre hajlandó, a két öreg felkerekedett, megtekintendő: milly szenvedő sirja el titokban bánatát? S a bokrozat mögött lágy fűvön elterülve látanak sápadt beteg asszonyt, rongyokba tekert csecsemővel sanyarogni, kinek alig lihegő melléből a kín és szenvedés fohászai gyászosan szakadoztak fel. Ég küldötteiként üdvözlé őket tört hangon a szegény teremtmény, kért és esdekelt, nem segílyt magának, hanem könyört az ápolatlan kisded számára. Az öreg fegyvernök jámborlelkü nyilatkozatai bizalmat gerjesztének benne, s neki ajánlá pártfogásába az elhagyott árvát.

„O szánd meg nyomoromat! — így zokoga a szenvedő, — szánd meg e különben velem elveszendő gyermeket! Benned emberi szív dobog, jó öreg; te ki fogsz engem engesztelni üldöző sorsommal, melyet a gonoszok embertelensége ellenem bősített. De nem, nem panaszkodom. Istennek úgy tetszett e nyomort reám bocsátni: — ő legjobban tudja, mit cselekszik. Megbocsátok ellenségemnek, kinek boszúja nem nyugszik soha, ki mivel szerelmét hajdan megvetém illy kegyetlenül üldöz. Férjemet orozva meggyilkoltatá, engem hónapok előtt betegen e szigetre tett ki ujon szülött magzatommal. Itt nyomorgok vad gyümölcsökön élődve, de most megtört erőm; nem birom már táplálni e szegény leánykát, s halálom elközelg. Te istenfélő ember vagy: — o légy irgalommal e gyermek iránt; hadd haljak meg nyúgodtan, s ellenségemmel kibékitve az által, hogy

emberi kebelre találtam, s biztosítva tudom szegény gyermekem!

Nem szükség mondanom, hogy a jó fegyvernök készséggel engedett a bizalomteljes felhívásnak. Sükeült a két öreg ápolásának a nőt némileg felüdíteni, de életéhez kevés volt a remény. Istvánt kötelessége távozásra inté, ő magával vivé a kisdedet. Az anyának gyermekétől elszakadása szívszaggató vala. Mikor másnap a jószivü kőműves ismét némit akarna hozni a beteg enyhítéseül: annak már nyomát sem találta.

II.

Ismeritek-e Veszprém kies vidékét, regényes hegyeivel s nagy nevezetességü fokával, mellynek élén a hajdani vár olly gyakran daczolt az ellenség vad rohamaival? ismeritek-e ezen környéket, melly olly ős emlékezetü hazánk történetében? Szent föld ez, hol a pogány kupa zord ereje törve lön a kereszténység szent szellemének hatalma által. S kétszerte szent föld ez mivel itt szivá lelkébe a szelid királyleány a szűz Margit azon első oktatást, melly őt honunk s a kereszténység legjelesb hölgyeinek egyikévé nevelte. S hol is emelkedhetett volna fiatal szelleme ihletesebb magasztaltságra mint épen itt, a keresztény hit első nagyszerű diadalának dicsmezején? Mintha úgy intézte volna az isteni gondviselés: hogy az első király magas erényei e helyen annál hatályosabban lebegjenek az ég kiválasz-

tottjának lelke előtt! Igen; az örök kegyelem csudálatos útakon vezérli választottait. Oktatóul is olly angyali lelkű lényt adott Margitnak, kinek élete az erények egész bensőségével tündöklött, ki a szentség szerafszárnyain emelkedett az örökkévaló trónjához, kit szentnek nevezett a nép, a hit, az általános tisztelet; s ez Ilona volt, veszprém szent Ilonája! —

Épen ezen magasztos szellemű oktatónőjével látjuk az Isten s emberek előtt kedves Margitot a zárda kertjében. Szelíd virágai közt járdal a szelid nyolcz éves leányka; arczvonalmain a királyi származás magassága ömlik el, de homlokán még dicsőbb magasság, az isteni félelem ihlettsége tündököl. Öntözi, ápolgatja virágait, s mindegyikén az isteni jószág bizonyítványa ragyog fel lelke előtt. De különösen két virág vala előtte kedves: — a fehér rózsza, s a rozmarin. Most is illyeket köt bokrétává, s tüzi szent buzgalomtól áthevült mellére.

„Mesternőm! így szólítja meg mondhatlan bájcsengesű hangjával Ilonát, — nemde te is szereted a rózsát s a rozmarint! O, én kertet sem tudok képzelni rózsza s rozmarin hijával!“

„Úgy van, kedves hugom, válaszolt amaz; — e két virágcsát illik leginkább szeretnünk; ezek diszítik homlokunkat életünk legnagyobb ünnepén, ezek kísérek át az egész életen, ezek virulnak fel sirunk hantjain. S te is készülsz ama nagy ünnepre, melly éltedet örökre a mennyek szentségéhez csatolja, melly az ég arájává avatand. Azért kedveld mindenek felett e két szende virágcsát.“

„Igen, anyám, — szóla lelkesülten Margit; — én szeretem a rózsát, a rozmarint, s még inkább te-
endem azt, ha már valóban azon köteléket tisztelhetem
bennök, melly válhatlanul oda fűz a megingathatlan e-
rény örökifju tavaszához. O, bár mielőbb felpirulna a-
zon áldott hajnal, mellyen méltóvá találánd Istenem,
hogy szolgálói sorába felvegyen. O beszélj erről ismét,
szeretett mesternő, beszélj minél többet, o hisz ilyen-
kor mindig szólasz a rózsáról, a rozmarinról is.”

„Mindinkább elközelg a nap, felele komoly szelid-
séggel Ilona, mellyen a kettős koszorú diszítendi halán-
tékidat. Igen, elközelg a nap, légy nyugodt. Bár évek
választanak el még tőle, de bizzal Isten kegyelmébe: ő
azt megérned engedendi. Mi is néhány év az ember éle-
tében, főleg, midőn olly szent cél ragyog előttünk?
Nem több, mint egy hosszú, folytonos édes reményben
töltött nap, melly akkor lángol fel déli fényében, mi-
kor az ohajtott célra eljutottunk. S mi ezen túl terjeng
az életnek többi része nem egyéb, mint a hosszú nap-
nak másik fele, mellynek hanyatlásával mindinkább kö-
zeledünk az édes esthez, melly csöndet, nyugalmat ad.
S nemde a napfény is legdicsőbb akkor, midőn leáldo-
zik? Az ember élete is legdicsőbben tündöklék erényei
fenségében, midőn e véges élet az öröklét ölébe átszen-
derül. S nemde a nap leáldozta után számtalan csillag
borítja el az ég mérhetlen boltívét? Mindannyi fényvi-
lág, mindannyi ragyogó nap ez, mellyeket a földről el-
költözött lélek egész közelségben, fényök teljes pom-
pájában látand, mikép az örök Isten trónját körülragyog-

ják. Igen gyermekem, ezt juttassa eszedbe mindig a rozmarin, hogy válni fogsz ez élettől, ezen egy hoszszúnak látszó naptól, melly véget ér, s áttérsz az örök-kévalóság mindig egyképen fénylő napjába, melly véget nem ér soha. S milly rövid ezen életnap az örök nap déli fényéhez mérve! Egy percz, egy álom, egy tűn-keny pillanat csak! Az álom eloszlik, — s a felébredés az öröklét. Az álom a halandóság, — az öröklét a halhatlanság. S a rozmarin a halandóság jelképe. Azért szeresd a rozmarint, mert eszedbe juttatja: hogy halni fogsz, hogy élj, — elszenderülni, hogy szebb valóra ébredj. De hogy ezt érdemeljük, a fénynek életét: tiszta erénnyel szenteljük meg ez élet rövid napját. S a tiszta erény jelképe a fehér rózsza. Azért kedveld a fehér rózsát, gyermekem, mert ez int, hogy érdemet tégy a fény örök életére.“

Ilona elhallgatott, s még mindig rajta csüggött a kis leány figyelme, ki áhitattal szivá lelkébe tanítónőjének minden szavát, hangját, leheletét. — „Ah, anyám, már elhagyád, — szóla fájlaló hangon a királyi magzat; — pedig úgy szeretnélek hallgatni, minél tovább, minél hosszabb időig. Lásd, mindig arra kérem az Istent, világosítsa fel eszemet és szivemet, hogy minél előbb lehessenek érdemes magas kegyelmére, szolgálójának nevezetni.“

„Kérni, könyörögni, esedezni illik és kell, — monda Ilona gyöngéden feddő hangon; — de nem illik a gondviselés bölcs végzetébe tolakodni akarni kérelmink vágyival. Az emberi sziv és lélek erényei olly összhang-

zásban legyenek, hogy mind összesen egy erényt képezzenek. Nem szabad, gyermekem, az imádság erényével a türelem s szelid alázat erényeit gyöngíteni, nem szabad, hogy az imádság túlbuzgó vágyaink tolmácsa legyen. Imádkoznunk azért szabad és illik csak, mit Isten bölcsesége üdvünkre jónak, czélszerűnek ítél, — s ezt ő meg is adja azoknak, kik bensőséggel imádják őt. De nem szabad imánkkal sürgetőleg olytat kérni, mit saját gyöngé belátásunk szerint hasznosnak vélünk, s minélelőbb elérni ohajtanánk. Az Isten rendelményeiben való megnyugvás kísérje minden imánkat. Azért mondjuk: „legyen a te szent akaratom, miképen mennyben, úgy a földön is.“ Igen, hugom, te még csak gyermek vagy, eszed még nem fejlett azon érettségre, hogy egészen felfogd szent hívattatásod jelentőségét; szívedben még nem szilárdultak meg annyira az erkölcsi érzelmények, hogy magas feladatodnak méltóképp megfelelhess: — azért be kell várnod az időt, midőn Isten szent lelke reád bocsátandja ihletése erejét. Mert nem elég a jó szándék, a föltét tisztasága az úr szolgálatában: erő, o ingadozhatlan szilárdság is kívántatik szent parancsinak változhatlan teljesítésére. Azért légy nyugodt; légy álhatatos szellemed emelkedettségében; légy erős szíved tisztaságában, Isten megadandja minden kívánatodat. Gyakorold az erényt folytonosan, hogy élet és erény egygyé olvadjon lelkedben: s az úr kegyelme körülsugározzandja, megszentelendi erényedet annak idejében.“

„O kedves mesternőm, — szóla ismét Margit,

Ilona kezeit csókolgatva, — lásd én olly gyakran gondolkozom a halhatatlanságról; álmatlan éjeimben szüntelen az örökkévalóság lebeg lelkem előtt; s mikor alszom is, a halhatatlanság képén csügg minden álmodásom. S gyakran úgy tetszik magamnak, mintha igen igen sokáig kívánnék élni, hogy minél tovább tehessek jót ügyefogyott embertársimmal, mert lásd, úgy képzelem, mintha a túlvilágon, az örök életben, hol az Isten mindenhatósága s jósága mindenkre bőven árasztandja fénye kegyelmét, nem fogok abban részesülhetni, hogy valakinek könnyűit leszárítsam, valakit inségében megvigasztaljak, vagy ápoljak, megörvendeztessek; — o nemde, mesternőm, ez vétkes gondolat volt? O, kérlek, mondd, mit tegyek, hogy Isten bocsánatát nyerjem-e bűnömért!

„Gyermequem, szóla ismét szende komolysággal a szives oktatónő, — lásd épen ez bizonyítja, hogy még soká kell járnod az istenesség útján, mig annyira egygyé válik szellemeddel az Istenség eszméje, hogy méltókép neveztesse szolgálójának. A képzelet játékaival vajmi veszélyesek, ha szinte szent tárgyak körül forognak is; — s pedig annál veszélyesbek, minél magasabb a tárgy, mellyre irányulnak. Hosszu életet ohajtasz, hogy minél több felebarátodon segíthess. A cél szép, s nemes lélekhez illő, de mégis földi vágy, mellyet alá kell rendelni mindig Isten akaratának. Az örök életről gondolkodol, s összezavarod azt a véges földi élet minőségével, bajaival, erényeivel. Milly végtelenül magasabban áll pedig a halhatatlanság, az öröklét, semmint azt szegény

emberi felfogásunkkal mérlegezhessük. De ha szinte így képzelődöl is — noha képzelődni erről mindenesetre nem helyes cselekvény, — nemde itt az életben is nem csupán annak örülsz, ha segélyeddel valakit megörvendtethetsz, nem csupán annak, ha valakinek állapotát megjavíthatod, hanem mondhatlanul jól esik lelkednek azt látni, ha másoknak jól van dolguk, ha elégedettek, ha az ég áldását békében élvezik?“

„O igen, — esék szavába élénken Margit, — ilyenkor ez lelkemnek igen igen jól esik!“

„Lásd, — folytatá a mesternő, — ha tehát azt fogod látni, milly véghetetlen boldogok a lelkek milliói az Isten szentségének fénykörében, nem lesz-e boldogságod is végtelen?“

„O igen, igen!“ kiálta fel a lelkes tanítvány.

„S ha másokon segíteni olly édes olly lélekemelő itt a földön, — nem marad-e a könnyörgés, az imádás ott túl is számodra? Ha azon szellemekre tekintesz, kik földi pályájuk után nem nyerték el mindjárt egész mértékben az Isten kegyelmét, nem fogsz-e az örök trónhoz járulni szellemi imáddal, hogy kegyelmet kérj számukra Istentől? S ha letekintesz a dicsőültek sorából hajdani honodra, a földre, s itt inséget, nyomort látsz dulakodni a földlakók között, ha letekintesz volt hazádra, hol hátrahagyád testvérid, rokonid, nemzetedet, s vészt látsz e most olly kedves hazádra közelgeni: nem viszed e esedezésidet az ur szent színe elé, hogy háritsa el a nemzetről a fenyegető vészt? Lásd így tekintve is, a szellemek örök élete, kifogyhatlan boldogsága a könnyör-

gésnek. Azért ne játszadozzál képzeményekkel; ne mérd az örökkévalóság titkaihoz szűk földi létünk működéseit. Imádd az Istent, s nyugodjál meg megfoghatlan végzésein.

Igy s hasonló módon folytak gyakran a szent szűz, s a szende lelkű tanítvány közt a beszélgetés; így nevelkedett isteni félelemben, annyira — hogy magasztos híre már gyermekkorában elterjedne széles e hazán.

A nyulak szigetén felépült e közben a zárdá s az egyház, mellyet a boldogságos szűz tiszteletére szenteltetett fel Béla király; s e zárdát Margit leányának lakhelyéül rendelte.

III.

Margit átköltözvén az új zárdába rövid idő múlva nem csak e szűk körnek, nem csak a most Mária-szigetének nevezett viruló kis környéknek, hanem az összes magyarországi nővilágnak disze lőn. Igen, az összes nővilágnak; — mert jóllehet éveire nézve még csak gyermek, de a szellemi érettségnek olly meglepő jelességeivel vala felruházva, az erények olly kitűnő magasztosságában tündökölt, hogy méltán szolgálhata követési mintapéldányul minden lelkes s egyszersmind istenfélő hölgynek. Láttuk imént, milly fejlettségre jutott már a nyolczéves leányka lelki cselekvősége; s ez napról napra növekedett. Nem is csudálhatjuk pedig ezen, első tekintetre tán korainak látszó, sajátságos, s valóban rend-

kivüli tulajdont, ha meggondoljuk egész jótékonyságát az ég áldásának, melly minden körülményt üdvözítő erővel felszentele. A királyi atya erőteljes magas lelkének bensősége átszármazott a boldog magzatra, s ezt különben emelé az isteni kegy, a szent Lélek malasztja, ki az ég szolgálatára még születése előtt felajánlott gyermeket különös szent világosodással sugározá körül. Leszállt e hatalmas sugár a gyermeki lélek mélyeibe, le a sziv legtitkosb redőibe, s nappalt teremte ott, fényeset és dicsőt, millyent különben csak a korosabbak vigaszára enged a főkegyesség felderülni. Ehez járult az olly magas emelkedettségtől átszellemített szent szűznek, Iónának, leggondosabb oktatása; ehez járult még az olly bölcs és istenfélő Umbertus vezérlete, kinek felügyelésére őt Béla király a Máriazárdában bizta volt. Így növekedett a fejedelmi magzat olly szilárd, elhatárizott, és semmi földi kénytől meg nem ingatható jellemmé, miszerint már 12 éves korában elérheté legszentebb ohajtásai célját.

Gyönyörű tavaszi nap viditá fel Buda környékét, s a Máriasziget kerti virányain enyhe szellők játszadoztak. A zárdai egyház tornyából ünnepélyesen zengtek le a harangok hangjai, s benn a szent épület talaján buzgó nép borult le a Mindenható színe előtt, s buzgó nép térdelt az ajtó küszöbén, s künn a gyepen is a falak körül. A számtalan gyertya fényétől ragyogó oltár előtt pedig feférbe öltözött leányka térdelt; — fején a rozmarinkoszorú. Zárdaszűzek áhitatos éneke s tömjénfüst tölté el a levegőt, s kevés percz mulva fejrőzsákból font

koszorú váltá fel a rozmarint. Lezengett a szent vallo-
más a szűznek égi örömtől remegő ajkiról, a királyi szü-
lők s az összes nép szemein illetődés könnyüi ragyogtak.
Umbertus áldása felavatá az ég új polgárnőjét, s fátyol
takará el menynei derűben fénylő homlokát. A tizenkét-
éves Margit felvette a fátyolt!

Nagy nap vala ez nem csak a közel vidék, de az
egész hazára nézve is. Az ország legtávolabb részeiből
tódult a sokaság, nagy, kicsin, gazdag és szegény egy-
iránt e nevezetes ünnepre. De nagy nap volt ez főleg a
zárdaszüzzé avatott Margitra nézve, ki a szent szer-
tartás végeztével kedves mesternője, Ilona keblén zoko-
gá el menynei illetődése örömét. Csókolgatá a rozmarin
s rózsa koszorút, s melléhez szorítá, s ismét csókjaival
árasztá el. Őt méltónak tartá a világok ura, hogy szolgál-
lójának neveztessek! Feltárult előtte az ég, s angyalok
mosolyogtak le örök fényhazájokból, reá, testvérökre;
feltárult az ég, Isten áldva terjeszté ki karjait fölötté,
gyermeké fölött! Ő olly boldog, olly mondhatatlan bol-
dog vala. Most meré remélni, hogy lépteit az úr áldása
kísérendi mindenha! Igen, s ennek első jeléül egy árvát
küldé ápolása alá az isteni gondviselés, hogy benne meg-
áldassanak működései!

Az ünnepélyre sereglett sokaság közt volt egy be-
teg öreg férfiú is, gyöngé kezektől vezettetve, hat éves
leányka gyöngé kezeitől. Az öreg esdeklett, hogy Mar-
git elé bocsáttassék. — Épen meghitt beszélgetésben ült
együtt Ilonával az ujon felavatott szűz, a jótékonyság és
könyörület égi kéjeiről cserélve ki ájtatos gondolataikat,

— midőn az ajtó megnyílt, s bevánszorgott roskadó térdeken az aggastyán, siránczó leánya kíséretében.

Nevezhetlen édes érzettől megkapatva terjeszté ki ápoló karjait az eléje siető szűz, baját tudakolva a betegnek. De ez térdre rogyott, s a bizalom és remény hangján így szólt hozzája:

„Legyen áldott az Isten, hogy megérnem engedte e napot, mellyet életem logohajtottabb ünnepei közé számítok. Te a kegyes királynak kegyes lyánya egészen az Úr szolgálatára szentelted magad. Oh! bizhatnám-e jobb kezekre kincsemet, mint a tiedre? s lásd e kincsem e leánya. Nem gyermekem ő, de szent kötelesség köt kozzája: egy haldokló anyának tett ígéretem. S én mint gyermekemet szerettem, ápoltam ekkorig. De most elközelg halálom órája, s nem birnám többé teljesíteni szent fogadásomat, ha csak te nem veszed az árvát testvéri s anyai szárnyad alá. Igen, te ezt tenni fogod, bizonyosan. Általad folytatom ígéretem teljesítését, s a gyermek nem lesz árva!”

Zokogva veté magát a leány az ősz mellére, ki Margit legnyájásb kérdéseire elmondá röviden a gyermek sorsát.

„Mi neve a szép kis gyermeknek?” — kérdezé édes hangon a magasztos szűz.

„Ilka” — vala az öreg válasza.

„Ilka!” — kiálta fel örömsugárzatos arczczal Margit, s áhitatos bensőséggel folytatá: „O Istenem! imádom kegyelmedet, ki így jelölöd ki a szent ösvényt, mellyen cselekvésimnek kell haladniok; Ilona volt drága

mesternőm, Ilona csepegtette szívembe az erény harmatát, — ő fejleszté érzelmim zsenge bimbait virággá, Ilona hínéte lelkembe anyai oktatásával az öntudat erejét, ő tárta ki előtte az ismeretek egész világát, hogy téged, o Istenem, fenséges valóságodban megismerjelek, hogy megismerjem felebarátim szenvedésit s örömeit, — igen Ilona tőn engem boldoggá — s íme te főkegyességű Isten, Ilona nevének rokonát bizod vezérletemre, hogy tegyem rajta, mit ő rajtam tőn, hogy tanítsam mikép ő engem tanított, ápoljam, mint ő engem ápolt, erényre vezessen, mint ő vezetett, igen, hogy boldoggá neveljem, minőnek nevelt engem az ő meghálálhatlan szelidsége. O, fogadd hálámat szent Isten, fogadd alázatos imámat e kegyelemért, mellyet meg nem érdemelt, szegény szolgálód! Imaszékére borult ekkor a szűz, s néhány perczig csendes elmerültségben engedé át lelkét soha nem érzett gyönyörének. Fölkelve, homlokon csókolá Ilonát, s gyöngyellő könyűk gördültek le liljom arczain. Azután oda lépve a leánykához megölelé és megcsókolá őt, szívéhez szorítá, és simogatá a zokogónak homlokát, s ihletettséggel szóla. „Ugy áldja Istenem minden léptimet, valamint meg nem szünöm munkálni boldogságodat, kedves gyermek. Testvéred, anyád leszek; s ha e föld földileg beldoggá tehet; örömmel nyujtom segédjobbomat; de lelkedet az erény diszkoszorujával füzendem körül, hogy méltó lehess az öröklét örömeire, hogy boldog légy a síron innen és túl!“

Ilka idülni kezdte fájdalmából, s bizalommal simult az őt ápoló szűzhez; de búsán tekintte a kimerültségében

alig pihegő öregre, s könnyűs szemeit szótlanul emelé hol Margitra, hol ismét a betegre bocsátá.

„Ne sírj, gyermekem! — vigasztalá őt Margit; — jó az Isten, bizzál benne. Ha ő üdvösnek látja, felépül újra gyámapád; ha pedig jobb neki átköltözni az örök hazába, nyugodjál meg az úr végzésein. Vigasztalódjál; te nem maradsz segély nélkül, az úr angyala öröklik fölöttünk. S ha nincs többé közöttünk a jó öreg, holta után is úgy imadkozhatol érte Istenhez, mint életében. S mivel tudnád inkább bizonyítani háládat iránta, mint az által, ha Isten kegyelmét kéred fejére, életben s halálban? — De, így szakasztá meg másra térve beszédét Margit, — most lássunk utána, hogy mennyire emberi erőnk-től függ, ápoljuk és segítsük a beteget. Az Isten kezében a hatás és siker; miénk a jó törekvés, övé az áldás!“ S legott valódi felkentséggel hozzá fogott Ilona társaságában a beteg ápolásához.

István meghatva ennyi kegy- és szelidségtől, felkiálta: „Uram! most nyugton halok meg, mert látták szemeim, hogy angyalidat küldöd mennyekből az elhagyottak gyámolául!“ —

IV.

Évek multak. Margit, a szent szűz — így nevezé őt a tisztelő jámborok serege — folyton gyakorlá s tökélyesíté magát az erényben, legfőbb ohajtása, s egyetlen törekvése az lévén, hogy, a mennyire emberileg lehetsé-

ges, elérje legnagyobb fokát az erénynek. Szelid virág vala ő, mellynek keble csak az égi harmat enyheinek nyílik meg, melly csupán az égi napfény sugáraitól vesz táplálatot legdicsőbb diszletére; virág vala ő, melly nem emeli büszkén csillogó fejét a felhők felé, hanem szerényen konyúl az anyaföld fűszálai felé, hogy az ajándokul nyert harmatot, melly jótékonyan gyöngyellik bársony természetén, jótévéleg csepegtesse alá a körötte viruló, s hasonló áldást váró növényekre. Keresztény szeretet vala a főtengely, melly körül minden működései forogtak.

Igy élt Margit, dísze a magyar hölgyvilágnak. Kedélyében olly nemes és magasztos tulajdonok gyökereztek, miknek ápoló nedve: önmegtagadás, miknek eredménye: dicsőség. Beszédben kevés szóval nyilatkozott; inkább hallgatag és csöndes vala, mint csillogó szóokban áradozó; és szereté másokban is a hallgatogságot. O, midőn a lélek folytonosan mennyekben mulat, érdekelhet-e akkor a szegény földi szó? De ha mások lelkébe vigaszt csepegtetni, vagy kedves tanítványát az üdv titkaiban kelle oktatni: közlékeny volt ő akkor, és bőbeszédű, mert hiszen illyenkor a földön valósult körötte a mennyek hona, mert Isten angyalai szólottak illyenkor nyelvéről. E komoly kedély csak ritkán mosolygott, hahota pedig soha sem viharzott fel ajkain a szűznek. Remek példa sok világi rajban gyöngörködő hölgy számára, kik minden hasztalan csekélységen felkaczagnak, legélénkebben pedig olly dolgok felett, mik vajmi távul esnek a lélek szent illedelmétől.

S emlitem-e az alázatot, melly szellemi magasz-

tosságát csak annál fényesebb világban tünteti elő, s mellynél fogva dicsértetni magát nem engedé soha, mely a dicsekvés legkisebb árnyékával sem homályosítja ajkait élte fogytaig? — Említsem e a buzgóságot, melylyel nappali s éjjeli imáit szentesíté, mely könyökkel áztatá az üdvözítő képét, a feszület sebhelyeit? — S mit jelenthetének a sűrű és mély fohászok, melyek imái közben gyöngéd kebelét dagaszták? a forró sohajok, melyek gyakran éjfélig s éjfélen túl az imazsámolyon lebbentek el töredelmes melléből, hogy szinte szüz társnéinak celláiba elhangzanának? Mi nógathatá a szent életű hölgyet e virasztásokra, mi indíthatá az ártatlan szivben e titkos bánatot, ez édes töredelmességet? O, érzé ő, hogy az erény tökélye e földön el nem érhető, hogy csak mennyekben van tökély, csak ott van teljes üdv. Oda sovárgott lelke, csak ott leend ő tökéletesen boldog. S midőn ilyenkor dicső elődeinek fényes és szent tetteit olvasgatá, leszállottak hozzá s körüllegék őt István, Imre, László, s Erzsébet szellemei, s ilyenkor ő ujabban s szilárdabbul buzdula ismét követésökre: vajha ő is olly tettekkel boldogíthatná hazáját, nemzetét! — S említsem-e a mértékletességet, az Istenszava hallgatásában fáradhatlanságot, a leggyöngédebb szemérmességet, a könyörületet, az engedelmességet és állhatatosságot, melyek által jámbor életű társnéi fölött is ki-tünt? — Ennyi s még egyéb számtalan erényekkel jeleskedett a hasonlithatlan szüz; erények, melyeknek mindegyike külön is tisztelet tárgyává emeli a hölgyi szívet; erények, miknek összegére csupán az örökkévaló

jutalmazó keze tűzhet méltó dijkoszorút. S ime, mégis illy erényfőnség közelébe is nyomúl a kísértés szelleme. De a kísértetlen erény nem teljes erény, s annál dicsőbb annál angyalibb, midőn a kísértések közepette is fényesen s homályisatlanul emeli a diadal pálmáját!

Gyönyörű délelőtt vala. Az Isten gyönyörködni látszék teremtése művén, hogy annyi szépséget s kellemet engede annak keblén felvirulni legnemesb teremtménye — az ember lelkének fölemelésére. A nap olly fölségesen aranyzá be e vidéket, mintha felhíni akarná az emberi nemzetet, hogy imádja az urat, ki illy fénytettet alkota mindennapi jótevőjeül, melly nélkül az élet szomorú sötétség, melly nélkül maga a lét is lehetlen volna. — Margit egyszerü ruhájában, melly alatt mindig szőröltönyt viselt, kertécskáját művelé, s oda olvadt a nagyszerű mindenség bámulásába. Majd meg betegait látogatá meg a zárda alsó teremeiben, kiket sajátkezüleg ápolt, s mosogatott, kik számára önmaga készíte gyógyszereket, kiket lelkileg vigasztalt s oktatott. Mert alázatának legremekebb vonása épen az vala, hogy semmi, bármi alacsonynak látszó szolgálattól vissza nem rettent, sőt abban találta legnagyobb megelégedését, ha keresztény leereszkedésében minél szegényebb sorsu, minél veszélyesb nyavalyájú betegeknek szolgálója leheté, — ebben is követni buzgózkodván az üdvözítő isteni példáját, ki leszállván fényes hazájából szegények és nyomorultaknak szentelé földi pályája dicső cselekvőségét.

Kedvencz foglalkozása közben, épen midőn ismét

imádságra készülne kamrájába visszavonulni, kellemetlenül megzavartatott. A sziget partján kürt harsant meg, vendégek érkezését jelentő. Margit ilyenkor mindig kedvetlenül emeltetett ki zajtalan életének annyira kedvelt csendéből, miért is gyakran megtörtént, hogy ily alkalommal nem tudá egészen eltakarni a lelkét megszálló komorságot, melly csak is olyankor, ha imáiban vagy egyéb szent s felebaráti munkáiban gátoltatott, lépé el a homlokán derengő szende nyájasságot.

A kürt másod s harmad ízben is harsogott; a vendégek a zárda kapúja elő állottak. Pár percz mulva belépett atyja IV-ik Béla király komoly méltóságos tekintetű férfiú, György cseh királylyal, ki a magyar fejedelmet látogatásával megtisztelé, s nem nagy de fényes csapat kíséretében.

Rendkívüli benyomást tön Györgyre a szent szüz megpillantása, de még inkább a vele társalgás. Ennyi fenség és alázat, ennyi kegy és méltóság, ennyi magasztosság és szendesség, ennyi kellem és vallásosság, női lágyság és jellemerő, kedélybensőség és öntudatlan hódító báj, szóval ennyi szépség és erény egy lényben összesítve szinte mesésnek tetszék előtte. Margit azon korban volt ekkor, hol a fiatalsági virulat az érettség jellemzetes kifejezésével testben, a leánydad könnyűség a női szilárdulással lélekben fog kezét. Legalább világi érzéknek szempontjából felfogva így vala őt tekinteni hajlandó bárki is. De benne egészen más erők működtek, hogysem ily mérfokra lehetne alkalmazni egyéniségét. Testének kellemeit a gyakori böjtölés, folytonos virasz-

tás, s majd szünteleni önsanyargatás sem birta lehevastani, noha egészségét észrevehetőleg aláásták az önmegtagadás e szigorú gyakorlatai. Hanem olly kifejezését a magasabb szellemiségnek ömleszték arczára ezeknek hatásai párosultan a legtisztább erényelet, áhitat, és buzgalom aetheri kinyomatával: hogy magyarázhatlan nemével az önkénytelen elragadtatásnak, s mégis a tiszteletteljes hódolat legszerényebb közeledésével érzé magát hozzája vonzatni mindenki. Ragyogó tündérképnek hinnéd, mellyet Isten keze világos felkők távolába helyezett, hogy nemesb vágyaid ellenállhatlanul ragadjanak csudálására, s mégis elérhetlen maradjon mindörökké! S lelki emelkedettsége, szellemi fensége? mit mondjak erről? E lélek, ha hős testébe zárta volna a teremtő kéz: a világ legünnepeltebb férfiai túlhaladandná erőben s szilárdságban, — e szellem, ha országlónak adta volna Isten sajátul: milliók boldogságát eszközzené szakadatlan munkássággal. Ám így, női kebelnek éltetőjeül rendeltetve, nem népeket, hanem szíveket hódított meg nevezhetlen varázshatalmával: — de csak, hogy e szíveket az erény foglyaiul tegye; nem országokat, hanem egyeseket tüze ki magának boldogítási tárgyul: — de csak hogy a hit és vallásosság malasztjait a túlvilági boldogság e fenséges hajnalderűjét csepegtesse dicső példájával a lelkekbe. Nem csillogó fény, nem hatalom zaja vala rendelve Margit működésinek köréül: gyöngédség és csöndes báj valának magas hivatása fegyverei.

Igy találá György fejdelem a 22 éves Margitot. Lehet-e csudálni, ha ő, ki nem levén áthatva a zárdai

élet mély jelentőségü magasztosságától, meg nem fogható: mikép leljen illy kedély, illy szellem eléggé téres s méltó mezőt cselekvőségre e szűknek látszó korlát között? ha ennyi kellemet, s ennyi dicső nőiséget a magányban elhervadni sajnált? S lehet-e csudálni, ha földi vágyak s föld boldogság késétől elmámorítva, illy nőt magáénak nevezhetni ohajta, ha első látásra s rövid társalgás után hő szerelemre gyult Margit iránt? De nem is tekintve e szempontból, ha gondolat titkait mint fejdeleméit vizsgáljuk is, s mint olly fejdeleméit, ki népét boldogítani akarja, nem természetes-e: hogy olly népanyával kívánta megajándékozni országát, kiben a fejdelmi erények veleszületett öröklő kincsekül tündököltek? s találhatott-e illy népanyát, méltóbbat, dicsőbbet Margitnál? — Illyen volt Margit, a Máriasziget elvonult mennyei rózsája! Illy csudás bájhatalommal körzi felavatottjait a mennyei kegy!

A szent szűz homlokát beárnyékoló fellegcse oszolni kezde szeretett atyja megpillantásánál, de némi sejtelemszerű idegenség fogá el kebelét, midőn az ismeretlen vendégre tekint. Ez azonban meg nem zavará lényének belső életét. Kezde beszélni ápoltságairól, betegeiről, csöndes pályájáról; s kezde szólni hazájáról, nemzetéről, és közügyekről is. S mindannyiszor magas pir lángolt fel arczain, valahányszor a hont, a népet szőtte beszédibe. A többek közt így szólt atyjához:

„O te boldognak mondhatod magadat atyám! Az Isten kegyelmesen elfordítá népedről a vész terhes napjait, s megengedte neked, hogy boldogítására munkál-

kodjál. És boldogítsd is tehetséget szerint e nemzetet, melly már annyit türt és szenvedett, annyit vérzett és háborgattatott! kezedben hatalom van fényes és nagy: de fényesebb és nagyobb legyen szivedben az emberszeretet. O, ne éreztess soha zsarnoki kénnyt e nemzettel, melly mindnyájunk vére, a mi vérünk is. Fejdelem, ki zsarnokilag uralg népe felett, nem lehet kedves Isten előtt, mert gőgösen tapodja el emberfeleit, kiket az úr mindnyájokat saját képére alkotott. Zsarnok fejdelem az emberiség eltiprásával az Istenség legszebb művét sújtja porba, s áldás soha sem lengend tettein. O vajha örökre távul tartaná az ég kegyelme a kény vad erejének igáját nemzetemtől! Csak a szabad nép emeli fel édes öntudattal lelkét az égiekhez: csak a szabadság ölén virúl a teljes emberi méltóság, melly érdemet tehet az örök szabadságra. Elnyomott népet kajánság, s gyűlölet keserít; o, s mennyi torz bűn szülője az elkeseredés és boszúvágy!“

Igy szólott a magasztos szűz. S nem csak most, de egyébkor is, igen gyakran nyilatkozott ő illy értelemben atyja, a király előtt. E közben megtekintve György király a zárdai és egyházi belsejét, kiléptek a magas vendégek a zárdai kertbe. Margitot tizenhat éves leányka kíséré, szép mint liliom, viruló mint rózsa, kedves tanítványa — az árva Ilka. A kapu küszöbén a királyi kísérettel találkoztak, melly tiszteletteljes sorozatban várá és fogadá a kilépőket. Legelől a csapat vezetője, Béla király kedvencz testőrtiszte, a deli termetű, s daliás tekintetű Imre állt. Szemei a leányka szemeivel talál-

koztak: s úgy tetszék előtte, mintha csak most értené mi az élethajnalbája, mintha csak most értené milly titok dereng lelke mélyeiben a magyarázhatlan vágyak tömkelegében. — A társaság rövid séta után visszavert az egyházba. Béla imával szokta mindenkor befejezni itteni látogatását. Hangzott a kegyes szüzek éneke, s visszazengett a mély hatásu buzgóság az egyházban térdelők sziveiben. De felzengett György keblében az áhitat hangjain kívül még más is: a szerelem titokteljes s mégis olly nyilvános hatalmu szózata, melly őt ellenállhatlanul a szűz tiszteletére sarkalá. És szerelmi szózat zengett az egyházban térdelők egy másikának is szívében, — s ez Imre volt. Ő feltaláltnak vélte eszményképei eredetiét, mert őt csak olly nő boldogíthatná, ki az erényélet illy fénykörében nevelkedik, kinek lelki szendességét illy vezérlet alatt meggyökerezett vallásos érzelem lengi át. —

A vendégek távoztak. De minél messzebbre maradt el mögöttök a zárda és a sziget, annál inkább vágyott abba vissza a cseh fejedelem. E vágya nem hagyá őt nyugodni, s nemsokára Béla elé lépett leplezetlen nyilatkozatával.

A magyar fejedelmet nem kellemetlenül érinté a derék fiatal fejdelemtársnak vallomása és szándéka. Ő nem hívé lehetetlennek, hogy Margit, ki még igen fiatal években vette fel a fátyolt, egyházi felsőbb hatalom által kora esküjétől feloldoztassék. Országlási szempontból pedig nem találá megvetendőnek az atyafisági köteleket, melly a cseh királyban szövetségest ajánlana neki, miután minél több őszinte frígyes bajtársra különben is szük-

sége volt a sebeiből üdülő honnak annyi viszontagságos, fenyegető körülmények közt, annyi irigy s pusztulását vagy legalább gyöngülését ohajtó szomszédtól köröztetve. A magyar királyi pár hajlandó vala a cseh fejedelem kívánságába egyezni, ha egyébiránt Margit nem idegenkednék egyházi esküjét házasságival felcserélni. — Illy gyarló az ember! illy gyarló az országos tetteiben dicső király is! Feledve gyermeke szent fogadalma, feledve egykori saját jámbor ígérete; s milly indító oknál fogva? Atyai szeretetből. Igen, mert Béla néha titkos szemrehányással illeté önmagát: hogy tán nem alapítá meg úgy leánya boldogságát, mint lehetne és kellene; hogy a szűz tán inkább fellelhetné rendeltetése boldog hatáskörét az anyaiság szent kötelékei közt. Pár nap mulva levél érkezett Margithoz atyjától, őt e tárgyban némileg előkészítő a várandó felszólításra. S ki volt a levél hozója? — Imre. —

Ismét látá tehát egymást — a véletlen eset titkos közremunkálása által — a szerető pár. Igen; mert nem tagadhatni, hogy nem csak a leány az ifjura, a deli levente is tön Ilónra rendkívüli benyomást, s ollyastmit érze ő ártatlan keblében, mit nem csak nem mere magának megvallani, de mit még érteni sem tudott. Imre ismételt megjelenése felzaklatá ujlag a szenderbe ringatott érzelmet, fölveré az egyhangu nyugalmat, melly minap óta már ismét a szokott jeges kéreggel kezdé bevonni a szív felfellobbanó titokteljes életét. Szótlanul mélyedtek egymásba pár perczig a szemek; s mindketten villanyozva valának. Úgy tetszék a szőke fürtü szűznek,

mintha az ifju fekete szemeiben égne azon tűz, melly alig sejtett jövőjét megvilágosítandja; Imre pedig úgy érzé, mintha a leány kék szempárjában nyilnék számára ismeretlen kéjek ege. Szemérmesen süté le szemeit Ilka, szerényen vonult el az ifju: de sziveikben megmaradt a tövis, melly tán halálra sebzendi őket, ha fölötte rózsa nem bimbózik, — hátramaradt a fulánk, melly tán gyilkoló lesz, ha mézet nem csepegtet írúl az olly édesen s majd öntudatlanul vérző seb mélyeibe. A minapi találkozás álom vala, — a mai az álom valósulásának tetszék boldog ébredés után. S a jövő? — ismét csak álmoként terült el előttök, mellybe mindegyik vágyott ellenállhatlanul. O, hiszen álom karjain ringattatni olly édes — midőn boldogságról álmodunk!

S Margit? Első érzelme meglepetés vala. Így pirulhatott el a tiszta szellemű szeráf, midőn a bűnös angyal pártütésre nógató Isten ellen! — De nem sokára fájdalom fogá el kebelét, a sajnálat, a szájalom fájdalma, hogy szülői illy gyarlóságra tévedhetének, hogy erős lelkű atyját is illy ingatagság kísértheté meg. „Oh, — így kiálta fel fojtott hangon, — ha te sem vagy biztosítva a gyöngeség káprázatai ellen, hős férfiú, nagylelkű atyám: hol vegyen erőt a nő a földi fényház csábjai ellen? De fenségesb az Isten kegyelme, hogysem martalékul adna a gyávák sorsának. Ő adand erőt, ő szentesitendi szilárdságomat!” — És sírva távozott, és elzárkozott csendes kamrájába.

V.

Esteledett, midőn Imre édes gondolatokba merülten távozott Mária szigetéből. Nem sarkalá, nem nógatá paripáját, melly inkább ösztönét mint ülője irányzását követve jó kedvvel haladt az ismert úton Székes Fehérvár felé, hol akkor a király tartózkodott.

Egyszerre zordon hang „megállj“t rivalg a cserjéből, s öt lovag rugtat Imre elé délczeg méneken.

Imre gépileg megrántá a fékszárt, s horkolva állt meg a jóvérű paripa, csak kedvetlenül engedve ura parancsának, s inkább száguldott volna, mintha bal sejtlem lepné meg ösztönszerű érzetét.

Az ifju ökölbe szorítá súlyos szablyája markolatát, s készen állt a védelemre, a hősi viadalra, mellyet a haramiák túlnyomó ereje ellen kétségesnek tartott ugyan, de koránsem lehetlennék. Hisz ő a harczokban, midőn évek előtt Stájer földet foglalák el a magyar hadak, nem egyszer vitt őt ellen egymaga, melly vitézségeért őt a király nemességre is emelte.

„Ki vagy?“ dördült meg újra az iménti hang.

„S ki kérdi?“ — riada most Imre, vágásra emelve fegyverét,

„Soh se erőködjél!“ szólt a csapatka vezére, hasztalan volna minden ficzkándozásod. S most látá Imre, hogy a lovagot négy kún környezi, s hogy a sűrüből még mintegy husz fegyveres bukkan elő —, különben is —

így folytatá a szóló — már megismertelek; te a király embere vagy.

„Annál jobb ha ismersz, — felelt boszúsan a test-
őrtiszt; — helyet tehát a király emberének!”

„Hohó, nem úgy, vitézke!” — szóla gúnyosan a lo-
vag, s mindkább közeledett, körülvéetve számos tár-
saitól. Hát nem tudod, hogy urad napja lejár, s hogy e
hazában István lesz király?”

Mintha villám rázta volna meg az ifjút, olly ször-
nyen hatott lelkére a polgárháború gondolata.

„Mit — kiálta — István a tótországi herczeg —?”

„S a rég koronázott király!” — vága szavába a lo-
vag, — s így folytatá beszédét: „Ugy van, mi nem ér-
jük be holmi mézes madzagokkal, nekünk hatalom kell.
Akár meg is viheted e víg hírt uradnak, tudom megörül,
mintha tatárok jönének.” S vad kacaj harsogott fel a tö-
megből.

„Illy káromlást csak haramják mondhatnak, kik
visszaélnék a herczeg nevével. Tágitsatok mondom! ki-
rályi hírvívő személye sérthetetlen. Helyet, mondom, a
király nevében!”

„Te vig ficzkó vagy, mondhatom, — szóla a sötét
szemű lovag; — de hidd el, nem jól illik hozzád a ber-
zenkedés. Jól tudom, minő járatban vagy; s ép azért,
mivel szerelmes leveleket hordozgatsz, nem tudod, mi
történik az országban. Ott áll az alföldön István serge, s
majd meglássuk....! Egyébiránt, hogy ne légy többé
olly vakmerő a harámja-szóval, nézz szemem közé, is-
mersz e?”

Félig meghökkenve, félig bámulva ejté ki Imre suttogó ajkain e szót: „Rőtfty!”

„Jól van, — folytatá vig kedvvel a lovag; — e szerint mi tehát ismerjük egymást; s ezen ismeretségünk-nél fogva felszólítlak egy kis viszonszolgalatra, érted: viszonszolgalatra.”

„S mi volna az!” — kérdé mohón Imre, szabadulni akarván minélelőbb e barátságtalan társaságból.

„Te ügyes legénynek látszol a levélhordozásra, — monda éles gúnynyal Rőtfty; — hát biz én is biznék rád egy kis levelkét; soh se hidd, hogy én irtam, — ilyen-féle himpellér mesterséghez én nem értek; de van szolgalatomban egy tudós ránczu diák; az írta, de természetesen az én nevemben!”

„S ezt vinném el én?!” — szóla bántódva a test-örtiszt.

„Kétségkívül!” — kiálta zordon hangon amaz; — még pedig oda vissza a klastromba.

„Én csak királyomnak szolgállok. Eressz had menjek.” Ez vala Imre megvető hideg válasza.

„Feledni látszol, kivel beszélsz, fiú!” riada a komor lovag. Te menni fogsz, parancsolom! különben üres koponyádat küldöm meg uradnak, hogy igyék belőle áldomást hirnöke s kedves Margítkája egészségeért!”

E szavakat olly vad ingerültséggel mondá Rőtfty, miszerint cseppet sem kételkedhetett Imre, hogy képes végre is hajtani, mivel fenyegetett.

„És hát kinek szólna az a levél?” — kérdé nyugodjon, de némi kereséltséggel a hirnök.

„Hát biz annak 'a szőke galambkának amott, kit Margit tán erővel szentté akarna avatni; — de lesz gondom reá, hogy még idején megtanulja, mi a szerelem s úgy hiszem váram sokkal kellemesb lakásul szolgálанд neki, mint ama fészek ott.’

Ezek hallatára forrni kezde Imrében a vér. Nem fékezhetvén tovább indulatát felkiálta: ,Tudd meg, hogy megvetem gögödet. Keress ebet magadnak szolgálul!’

A merész kifakadásra szitkozódva fogák körül őt a pártos czimborák, s még mielőtt védelemre emelhetné karját, le vala fegyverezve. Pár pillanat múlva a megköztözött Imrét a harasztba hurczolák. —

— E közben nagy volt a zavarodás Fehérvárott. Épen e napon érkezett meg a sujtoló hír, hogy István, Béla király fia, meg nem elégedvén azzal, hogy atyja utodjául már 1246-ban koronáztatott, meg nem elégedvén Tót ország herczegségével, s némelly roszakarók sugallatinak engedve, fegyvert fogott — atyja ellen, a királyi hatalomnak legalább felét kicsikarandó. E hír, a milly váratlan, szint olly sebző is vala az atyai szívnek, ki fiának e hálátlan fölkelésében az ég büntető kezét ismeré meg, őt hajdani hasonló tetteért hasonló csapással sujtva; noha Bélánk hajdan András atyjávali viszázkodásai sokkal nemesebb okból, a haza boldogságaért lángoló buzgalmából eredtek; István nyugtalanságát pedig egyedül nagyravágyó viszketeg sarkalá. De mióta az Isten súlyos keze meglátogató e hont, mindent inkább válásos szempontból volt tekinteni hajlandó a király, s így öykénytelenül is a talio ijesztő réme merült fel lelké-

ben, melyet Isten csak azért bocsát fejére, hogy érezze: milly kin atyára nézve — saját fiától magát megtámadtatva látni!

A veszély közel volt. S ha szinte bizni mert is már Béla az ő erélye által ujja alakított nemzet nagyobb részének szilárd ragaszkodásában: veszély volt az mégis, az alig üdülő hont boldogtalan pártokra szakasztó. Illy fenyegető körülmények közt minél hamarébb szeretne volna magát külső szövetség által legalább egy oldalról biztosítani, s ez vala: hogy Margit és György viszonyának megállapítását, s ha lehetséges, szerencsés eldöntését siettetni iparkodott.

Kellemetlen felszültségben tartá a királyi párt a kiküldött hírnök vissza nem érkezése, s bajt gyanítván, ismét elindula Béla és György Margit látogatására. A királynét gyöngélkedése Fehérvárott tartóztatá.

Imába merülten találák a kegyes szüzet, ki teljes nyugalommal fogadá az érkezőket. Az atya e nyugalmat kedvező előjelül magyarázván, észrevétlenül magára hagyá pár pillanatra leányát Györggyel a kert lombos árnyiban.

S megszólalt akkor reszkető hangon a szerelmes fejdelem: „Ne magyarázd kérlek angyali szüz, vakmerőségnek nyilatkozásomat. Sokat hallottam kegyességed, szent életed felől, s vágytam szemeimmal látni azon csudálatos lényt, kinek hírért fél Europa dicsőíti. Láttalak, s tapasztaltam, hogy a hír csak gyöngé árnyék lényed egész fönségéhez képest. Láttalak, s tapasztaltam, hogy nem csupán a lelki magasztosság, hanem a testi kellem

legkitünőbb tulajdonai is benned összesülnek. Épen ezt tartám én legcsudálatosbnak. Bocsáss meg tehát, ha nemes kútfőből eredő vágyaim ne tán megzavarták csöndes elvonultságodat. Nem is csupán földiek e vágyaim. O hidd, közeledben lelkem is fölnemesülend eddig alig sejtett magasságra, tarsaságodban szellemem az égiekhez közelb emelkedendik. Te fogsz tanítani engem, mint kelljen népet fejdelmileg boldogítani, és dicső erényeid példáját országom is követni induland!

„Kihallgattalak, nemes fejdelem, s köszönd a nyugalomnak, melly harmad nap óta lelkemben megállapodott, hogy így kihallgattalak. Első pillanatban tán megutált volna téged bántódott szívem. De most hallgass ki nyugton te is, és rövid szavaimra ne merj egy szót sem ellenvetni többé. — Fejdelem, ki csak földi gyönyör árán birja megvásárolni a népboldogítás, a józan kormányzás tudományát, nem érdemli a magas polczot, mellyre őt az isteni gondviselés helyezé. Fejdelemnek minden mellékes tekintet nélkül, minden önzés kizáratával, saját erejéből kell fejdelemnek lenni a szó teljes értelmében. Feledje önmagát, áldozza fel kényelmeit, gyönyöreit, s éljen népében! Munkálja a jelent, de ne feledje a jövőt, s emlékezzék, hogy van biró felette, ki megítélendi őt is, ki megítélendi minden tetteinek legtitkosb rugóit, indokait is, s legyen tudva előtte, hogy a bár legnemesbnek látszó cselekvény, ha önző, vagy önimádó érdek volt indítója, becsét veszti a mindentudó biró előtt. Ha te csak úgy tudnád valódilag boldogítani országodat, ha engem nődnek neveznél: gyöngé alapja

van önismeretenednek. Légy erős, légy férfiú. Feledd, hogy engem ismertél, hogy láttál, valaha, s költsd fel a legnemesb cselekvőség szikráját kebledben, melyet mint hívéd, csak én fognék életre szítani, ten erődből, ten férfiaságod, s akarati szilárdságod teljéből. Azonkívül nem kellene feledned: hogy nem lehetne áldás olly szövetség, melly esküszegésen alapszik. Vagy bizhatnál-e irántad kimondandó esküjében annak, ki esküjét Isten irányában sem tartá meg, ki elég gyáva volna eltántorodni a csendes ösvényről, mivel tán aranyfény vakítja szemét, ki elég vakmerő volna magával a főkegyességű Lénynyel bünyösen szembeszállani; van-e gonoszság, mit lehetlennek tartson olly személy, ki nem iszonykodik Istene kegyelmét gunyolva elvetni magától? A házasság is szentség, nagy és magasztos: de szentrégtörésen szentség nem alapulhat, s az esküszegésen épülő házasság fertelem!“ —

Elhallgatott. György leveretve, s szótlanul, csak egy kitörő mély fohászt nem fojthatva el, fordúlt el a szigorú, de most még inkább csudált szüztől; midőn Béla ismét leányához lépett. Az atya szemeik közé nézve az elválóknak eleget értett. De még meg akará tenni az utósó kísérletet, s ujabban festé Margit előtt a szövetség érdekét és hasznát országos szempontból tekintve; előadá, mennyire megörvendeztetné az őt annyira szerető szülőit, s főleg lelkiismeretét törekedett megnyugtatni az által, hogy legfelsőbb egyházi hatalom feloldozandja őt szüzességi esküjétől. Különös súlyt vélt adhatni reábeszélésének annak feltüntetése által, hogy magzato-

kat adva a világnak, kiket saját magas erényeiben fölnevelend, több lényt avatand fel Istennek kedves gyermekeiül, s így saját erényének érdemét még öregbitendi.

Margit csendesen, minden megindulás nélkül hallgatá királyi atyját; azután fölemelé reá lelkes szemeit, s roszaló, majd feddő komoly hangon így szóla hozzá:

„Ezt nem jól tevéd, atyám! Mikép mertél reményt, bármi csekélyet is adni, az idegen fejdelemnek: holott tudhatád, hogy szilárd határozatomtól eltántorodni nem fogok? Mikép merhetsz engem unszolni, holott tudnod kell, hogy leányod szentségszegő nem lesz soha! Hagyj fel kérlek, atyám, illy beszéddel, hagyj fel a földi házasság, a testi kéj ezen ajánlásával. Vagy feledtet-e, hogy legzsengőbb éveim óta engem Jezusnak jegyeztél el? S most arra intesz, hogy mennyei jegyesemet elhagyva, megfertőzve testi s lelki tisztaságomat bűnös emberhez menjek nőül! O, atyám, ezt te nem jól tevéd, ismételem. Vagy meggondoltad-e tanácsod következtetését? És meggondoltad-e saját fogadásod következményit akkor, mikor engem még születésem előtt Istennek felajánlottál? Hogyan, ha akkor a világra született gyermek kedélyében csalódtál volna? ha harczias, szilaj természetű fiú lett volna magzatod: — nem fogta-e volna el búbánat kebledet, hogy Istennek tett ígéreted teljesíteni nem sikerül? S most magad akarsz fogadalmad ellen cselekedni? s e miatt még csak bánat sem marcangolná szívedet? Nem, nem atyám! Ez nem lehet így, s hidd el, nem lesz így! Szent fogadásomat meg

nem szegem soha, és soha nem mocskolom be testi s lelki tisztaságomat!

„Feleded, mondá a meglepett atya némi szigorral — hogy gyermekem vagy, s hogy én atyád, királyod vagyok!”

„Sőt te akarod velem feledtetni! — mondá hevülettel Margit. Úgy hiszem, emlékezel, hogy hét éves koromban el akartál jegyezni a lengyel királynak, s hogy akkor ezt feleltem: mikép éltem fogytaig mátkája akarok maradni annak, kinek éltem kezdetén eljegyeztél vala. Ha akkor, mint gyermek, nem fogadtam szót az igazsággal ellenkező akaratodnak: hiszed-e, hogy most, midőn idősb, okosabb, és az Isten kegyelmének befogadására képesebb vagyok, tegyem azt? Ne gyötörj tehát atyám; mert az országnál, kincseknél, s minden egyébnél, mit a cseh ígér, többre becsülöm a mennyei országot. Inkább meghalok, hogysem gyötrelmes tanácsidnak engedjek!”

Ezen elhatározott ellenállás kiforgatá Bélát nyugalomból, s tüzzel kiálta fel: „Ismétlem, atyád vagyok! s isteni törvény parancsa: hogy a gyermek engedelmeskedjék szülőinek!”

S viszont Margit s némi tüzzel válaszolt: „Valahányszor olyasmit parancsolsz, mi Isten parancsával egyezik, engedelmeskedem mint atyámnak s uramnak; de ha olyasmire akarsz birni, mi Isten parancsával ellenkezik, úgy nem ismerlek uramnak, nem atyámnak, sőt el sem ismerem, hogy valaha uram s atyám valál!”

Ezután egy a kertben álló feszület előtt térdre rogyott, s fájdalmasan kezde zokogni.

Béla homlokon csókolá leányát, s Györggyel viszsasietett Fehérvárra.

Távozásuk után így fohászkodott fel a szende szívű erős lelkű szűz: „O istenem! most meg kelle szomorítanom atyámat! Szegény atyám, miért kényszerítél erre?! O, de tehettem-e, volt-e szabad máskép tennem, szent Istenem!”

VI.

O mi szép, a természet bájait élvezni! milly édeni, e tiszta, e szűzies élvezet szárnyain felemelkedni Isten mindenhatóságához! Hát még ez élvünket mással közleni, mást fellelkesíteni hasonló érzelmre, milly dicső, milly rokon a mennyek cherubi magasztosságával! Ezt tévé Margit egy szép este, midőn kedves tanítványát Ilkát ujabban bevezeté a természet ezer zománczu, annyiszor látott, annyiszor élvezett fénycsarnokába, s mégis új meg új oldalait tudá feltüntetni, mindig új s ismét új bájait éreztetni vele. Igen, a természetet érezni kell! — érző kebel nélkül holt betű e nagyszerű, e mondhatatlan kincs. A szellem lehell belé értelmet, érdeket; az érzés önt lelket, életet az összes mindenségbe.

S mi fájdalmas egy kedves álomból felrázatni; álomból, melly alatt lelkünkbe olvad át az egész lét legnemesb érzése, s viszont lelkünk a világösszeg fény-

parányiban olvad szét. Mennél fájdalmasb pedig még, mennél irtózatossb illy álomból durva földi kéz bűnös érintése által felrázatni, főleg, midőn e jámbor e szent álom egész az Istenség trónjáig, az ő örök csudavilágába ragadta fel érzelmünket, lelkünket, létünket!

Illy felráztatás vala pedig az, melly Margitot s Ilkát édes vizsgálódásikból s elmélkedéseikből felzaklatá.

A sétáló két szüzet a parti bokrokból hirtelen előbukkanó több burkolt férfialak támadja meg; s mielőtt Margit csak reáért volna segélyért kiáltani, Ilka már csónakra ragadtatik. De alig távozik az ájult hölgygyel a csónak, a bokrozatban rejtve volt könnyű sajka iramlík utána, mellyen két férfikar óriási erővel szeldeli a dagadozó habot, kis fiúcska vezetvén nagy ügyességgel a kormányt. Közelébe jutván a sajka a tolvajcsónoknak, hatalmas evezőlökéssel rugtatja azt a szinte burkolt arczu levente utána, s mielőtt észrevennék a haramják, kettejük a habokban fuldokol, s az alélt szüz a mentő karjain piheg. Egy merész, s mondhatni, kétségbeesett szökés visszahozza a hős ifjut sajkájába, mellyet a kormányzófiú ügyes kanyarítása azonnal elfordít az üldözők elől. A csónakban hátramaradtak annyira meghökkentek e váratlan támadáson, hogy első pillanatban inkább vízbe borított társaik mentésére, mint az elmenekült martalék visszaszerzésére fordul figyelmök. E közben a bátor evező partra ér, s villámgyorsasággal tűnik el a megmentett Ilkával. Igen, ő futott; pedig testébe néhány nyíl furódott, mellyet az ámulatukból felocsudott rablók röpitének utána. Az elillantnak nyomát veszték az üldö-

zók, ki koránsém mint hivék, a zárda felé, hanem a sziget felső vége felé, járatlan bozótok közt vevé útját. E közben megnyíltak a zárda ajtószárnyai; a szent szüzek égő szövétnekekkel kezökben, s szent dal kíséretében indultak az elveszett társnő keresésére. A szokatlan tünemény és segélykiáltástól indítatva a budaparti őrlomás harczosai, közeledtek már csónakjaikon a szigethez, miért tehát a rablók felhagyva üldözési szándékukkal sietve távoztak a pesti part felé, s ott a homályban eltűntek.

A kereső szüzek a sziget felső végén indázó növénynyel és sűrű falombozattal eltakart barlangszerű kalyibához értek, hol egy jámbor nőremete ápolá karjai közt az üdülő leánykát. Egyebet senkit sem láttak a viskóban. Tiltván szent szemérmességök egy férfiúnak — habár mentőnek is — szorgosabb tudakolását, megelégedtek a szeretett hug megtalálásával, s hő köszönetet rebegve az öreg nőnek, csendesesen távoztak zárdájukba.

Ilka eltűnt e szegény hajlékból, a nélkül, hogy istenhozzádot mondhatott volna a gallyakkal gondosan elfödött mohágyon pihegő, s a szüzek jelenlétében pihegni alig merő ifjunak, ki olly hallatlan elszántsággal szabadítá meg őt a legszörnyebb veszélyből. Igen, ő eltűnt; pedig ott vérzik a daliás levente, s érte vérzik, s áldja sebeit, hogy Ilkáért szenvedí őket; o, mert ez ifju Imre volt! Ilka eszmélése első pillanatában Imrére nyíltak szemei: — és szíve végkép veszve volt. — Csendesesen haladt csendes kamrájába, társnéitől gyámolítatva, de nem nyúghaték csendesesen, mert az ifju ujabbi látása, s

azon körülmény, hogy épen neki köszöni majd csudával határos megmentését, felverék szendergő vérének szíve rejtekében. —

Hallván e szörnyű merénnyről a király, mindenütt nyomoztatá a gonosztevőket, de süker nélkül. Jutalmat tőn felfödözésökre, de hasztalan. Titok fátyola, áthatatlan fátyol takará a gazmerény czinkosait. Jutalmat tőn a nemeslelkű, hőskarú mentő kilétének kitudására; és ismét hasztalan: mert Imre sebeiben sinylődött az öreg magánydoknő apolása alatt, s minden legcsekélyebb felfödözést legszigorúbban tiltott. — Azonban jónak látá Béla e zavaros időkben az őrállomás vitézeinek számát megkettőztetni, sőt a pesti pusztá parton is állított fel illy őrséget, hogy leánya szent nyugalma annál inkább biztosítva legyen. —

Elhatott a királyi rendelet híre a zárda falai közé is. O milly szívesen vallotta volna meg Ilka, hogy a szabadító ama deli ifju a minapi királyi kíséretből. De rettegett egyetlen szóval is elárulni e tudomását, rettegett az ifjúra gondolni is: nehogy ingadozóvá legyen azon feltételében, mellyet már néhányszor nyilvánított Margit előtt: hogy zárdaszüzzé ohajt lenni. Rettegé az ég büntetését, ha szent szándékát megszegni csak gondolattal is bátorzkodnék. — E közben Margit, a szent szüz, változást, miről tán Ilka maga sem tudott, vön észre a leánykán; és éles látása mélyen hatott a titkon bánkodó kebelbe! —

VII.

Hetek mulva szörnyű zivatar dühöngött a vidéken. A Duna úgy látszék, mintha túlradni akarna partjain, annyira hánykolódtak fel medre mélyeiből a nyugtalan hullámok, s irtózatosan csapkodva torlódtak koronként a sziget párkányára. Vadul süvöltözött a szél végig a zárda sikátorain, s rémitő dörrenések, vakító villámok magát a természetet látszának kiemelni akarni sarkaiból. — Ilka remegve simult szeretett mesternőjéhez, s arczáról leste a lélekvidító derűt, mit künn a felzavart világalkatban fel nem találhata.

Margit angyali nyugalommal térdelt zsámolyán, s dicsőíté Istent imájában. Majd fölállt, s nemével a magyarázhatlan ihlettségnek mondá a reszkető lányhoz: „Mit remegsz, gyermekem? Mitől félsz? — Zivatarban legnagyobbszerű a természet, vészben legnagyobb, leg-hatalmasb annak alkotója, az Isten! Ő nem az emberek rettegtesítésére bocsátja földünkre e tüneményeket, hanem inkább megkisértésére annak: vajjon biznak-e benne, mint illik, az ő teremtményei. Csak a bűnös rettegi a vészt, mert rettegi annak küldőjét, az örök hatalmu urat. Kinek lelkiismerete tiszta és nyugodt, annak nincs oka félni az ő hatalmától.”

„Ah!” sohajtozék gyöngén Ilka, önkénytelenül megrázatra attól, hogy jelen bátortalanságának okát talán lelkiismerete alapjain kell keresnie.

„Igen, gyermekem, — folytatá a szent szűz, — az igazak nem rettegik az Isten ítéletét. Illy természeti harcok pedig milly gyöngé, milly csekély előképei azon általános felbomlásnak, melly semmivé teend mindent, mi mulandó; melly e világot vissza lökendi a semmibe, miből teremtvé lön. Úgy van leányom, illy vészidő csak gyöngé árnyék ama világrendítő, napot, földet, csillagokat elporlasztó parancshoz képest, midőn az úr eljövend a végítélet napján. S a tiszta szellemek megállandnak akkor is bátran és nyugodtan az Isten előtt, mert ők csak az örök fényt, a dicsőséget, a kimerithetlen gyönyör szentségét látandják közelgeni: holott a bűnösök az örök sötétség vészfellegeit, a kárhozat iszonyait szemlélendik feltűnni magok előtt. Ismétlem, gyermekem, ki belsőjében tiszta és nyugodt, az nem féli Isten teremtésének erőfejeményit, sőt ezekben hódolva imádja az ős erőt, melly azokat alkotá.“

„Oh, mesternőm! — kiálta fel Ilka, — vajha én is olyan nyugodt lehetnék, vajha mindenben hasonló lehetnék te hozzád!“

„Légy jámbor és kegyes, — felelé Margit, — s az úr reád árasztandja áldását. — De, — így folytatá kis szünet mulva, bájhatalmu nyájassággal, — mi zavarhatná meg nyugalmadat itt e csendes magányban? Te olly fiatal s büntelen vagy; miért remegnél Isten szózatának hallására?“ Éles tekintetet vete ekkor az ujjal megrezzent leányra, s ünnepélyes komolysággal így szólott tovább: — „Te a zárda szenthelyében akarod tölteni éveidet, legalább így nyilatkozáál már több ízben;

de ne feledd, hogy ehhez tökéletes önismeret kívántatik. Ismétlem, mit fogadtam, mikor ápolásom alá fogadtalak: hogy ha földi boldogságodat másképp alapíthatom meg, összhangzólag kedélyeddel, mint itt e zajtalan magányban, azt is szívesen teendém. Azért vizsgáld meg jól, vondd kérdőre lelkedet és szívedet. Ezen élethez szilárd akarat, s megtörhetlen hűség kívántatik. Ha tán földi vágy lappang szívedben, ha tán néha fölmerül benned, bármi homályos sejtése is lehető más rendeltetésednek: mondj le szándékoдрól. Ott künn a zajosb életben is lehetnek s vannak számosan, kik a reájok mért kötelességeknek hiven és szentül teljesítvén, színtolly kedves gyermekei Istennek. Mert jól jegyezd meg: a mik vagyunk, legyünk egészen; félig betöltött kötelességen nem leli kedvét a Mindentudó!

Mély benyomást tőnek e szavak az ifju kedélyre. Csend állt be a két beszélő közt, melyet csak időnként zavart meg egy egy dörrenés. Egy iszonyu csattanás felijeszté ujlág Ilkát bánatos elmerültségéből; sikoltva veté magát Margit lábaihoz, s fuldokolva kiálta: „Oh, szent mesternőm! ha jól értettem szavaidat, úgy én bűnös vagyok!” És zokogva borúlt le, homlokával érintve a padlatot, s könyűivel áztatva Margit ruhája szegélyét.

A királyi szűz nem faggatá, nem erőteté nyilatkozatokra a szenvedőt; ez önkénytelen vallomásból ő eleget értett. A titok mit gyanított, fel vala fődözve előtte; nyílt könyv gyanánt látá maga előtt e fiatal szívet, melybe a természet hatalmas keze más vágyakat irt, mint az elszigeteltség kívánását, — melybe lángoló be-

tükkel vala irva a — szerelem. De hisz a szerelem is, ezen legnemesb emberi érzelem, ha tiszta irányban méltó célra törekszik, Isten örök szellemének kisugárzása, ki azt az emberi lét földi feldicsőítésére hinté teremtményei keblébe. Szeretet tartja össze a világ mindenségét, hogy össze ne bomoljon; az úr szeretete, ki teremtményit itt boldogítani akarja. Maga a teremtés megfoghatatlan csudája is szeretet kifolyása volt, mert az örök szellem lényeket akart alkotni, kik az ő tökélyeit kövessék, s e követésben üdvözüljenek. S oltaná-e az Isten a szerelem érzetét az emberi kebelbe, ha vesztét akarná az emberi nemzetnek? De ő nem akarja vesztét, mert szereti az őt imádó emberi nemzetet.

Margit nem tudá kárhoztatni magában a fiatal leányka érzelminek illy öntudatlan fejleményét, ki mint hideg éjfeli szélről megrázott feselő rózsabimbó mohón itta a vigasz édes harmatcseppjeit.

De alig kezdé némileg üdülni gyötrelmes bánkodásából Ilka, már ismét új veszély környezé őt, — s nem csupán őt, hanem az egész zárdát.

A vészharang kondulása verte fel meghitt beszélgetésökből a tanítványt és mesternőt. Menekülni kelle, ki a szabadra, mert az épület négy sarkán egyszerre fellobogott a tűz gonosz érkezőktől gyújtva. Szörnyű volt a zavar és sietés; mindenki az ajtó felé tolongott. De im az ajtó el van állva ismeretlen torz alakoktól, kik durván utasítják vissza az érkezőket, s erőszakos orditással Ilka kiadatását követelik. E közben makacs harcz keletkezett a folyam két partján; mert a segélyre sietni aka-

ró királyi őrseget a gyujtogatók számos és jól fegyverzett
 czimborái visszatartóztatni törekedtek, miből a koron-
 ként felfellobogó villámok s mindinkább elhatalmasuló
 égés fényétől világított szörnyű öldöklés fejlődött. E kép
 rémítő volt; de még rémítőbb a zárdában sikoltozók sor-
 sa, kik a bennégés veszélyétől fenyegettettek, ha a kö-
 vetelt martalékot kiadni vonakodnának. — A milly váratlan,
 szintolly elhatárázó volt e pillanatban egy mentő megjele-
 nése. S ez ismét Imre vala. Roppant bárdot villogtatva
 jobbájában rohant a sebeiből még alig kigyógyult levente
 az ajtónálló rablókra, s két társtól gyámolítatva csak ha-
 mar leteríté a czinkosokat. — Imre t. i. azon nap reg-
 gelén hirt vőn egy szegény pórfiú kémlelése nyomán az
 ujabbi hölgyragadási merénynak közeledéséről, azonnal
 két szálos legényt rendele magához a legközelbi faluból,
 mert, munkával lévén elfoglalva a nép, többet hevé-
 nyében nem kaphatott. Nem is álmodta egyébiránt Imre
 hogy a veszély illy irtózatot alakot fogna magára ölteni,
 különben bizonyosan értesítendette a parti őrsegeket.

Az égés épen legnagyobb fokát érte, midőn a zár-
 da folyosóján megjelent a szabadító. A szüzek mind ki-
 siettek a szabadra. Ez alatt sikerült a budai őrcsapat
 hősi vitézségének, a gaz támadókat megszalasztani, s
 lélekszakadva érkeztek a bátor evezők.

Mindnyájan megvalának mentve, csak két lény
 nem találtatott a remegők között: se két lény Mar-
 git, és Ilka volt. Mindenikök szívesen sietett volna a
 kedves két élet megmentésére, de győzött a női gyön-
 geség, a rettegés és irtózat elzsibbszatá tagjaikat. Pedig
 már az épület ablakaiból is kicsapott a láng, s az egy-

ház tornyát is megragadta a pusztító elem. E köz inségben Imre nem gondolván a leterített latrok egyikétől kapott újabb sebbel, elszántan nyomult be a fulasztó füsttel eltelt sikátorokba. Felkutató a férfi lábtól soha még el nem szentetlnített cellákat, felkutata minden zúgot, minden szögletet — hiába. Margit és Ilkának nyomát sem lelte sehol. Végre mintegy sugalamtól megkapatva az egyház oldalajtájának küszöbére lépett, melly a zárda földszintiből a szentélybe nyílt. S ime, ott térdelt az oltár lépcsőzetén Margit; mennyei nyugalom derengett vonalmain, s áldólag tartá kezeit a mellette álétan lerogyott Ilka szőke fejecskéjén.

Nem emlitem, mint vezeté ki őket Imre a szorongva várakozóknak kimondhatlan örömére; azt sem, mikép sikerült végre a megfeszített iparkodásnak a lán-goknak gátot vetni, s az egyházat megmenteni: csak azt tartom szükségesnek érinteni, hogy Imre magasztos örömében s legyőzve szerelme kiáradásától, szótlanul borult Ilka lábaihoz, E látmányon megindult Margit, az erős lelkű szűz, s könyűbe lábadtak szemei. Ő is szótlanul tévé áldó kezeit a fiatal párra, s a frígy lelkileg kötve volt. Mintegy álomból eszmélt fel Ilka, szerctett gyámanyja e nem remélt kegyességére, s eszméletének első érzése diadal volt. Új világ nyílt meg előtte most, midőn felszabadítva látá érzelmeit, feljogositva hajlandóságát: hogy a kedvelt ifju iránt bűn árnya nélkül ömlenghete. Lelkének ez új hajnalát szemeibe látá Margit felcsillogni, s látá Imre homlokán is a nevezhetlen boldogság felpirulását, s szinte suttogva, de ünnepélyesen

mondá: „Legyetek boldogok! Áldja meg az Isten erénye-
teket!” —

A zárda első osztályai lakhatók maradtak, s azok-
ba vonult vissza az egész gyülekezet, midőn a sziget vé-
géről az öreg magánydoknő is érkezett a közös ve-
szélytől felfergetve nyugalmaiból. Margit kedves köteles-
ségének ismeré a sebesült ifjú ápolását. Bevallá most Il-
ka, hogy a csónakbéli megmentője is Imre volt, s az if-
jú mintegy dicsőülten kiálta fel: „Most nyelvem oldva
van!” — Tudakolván Ilka szavai értelmét, Imre az ő,
Margit, s a remeteasszony jelenlétében röviden elmon-
dá eseteit.

VIII.

„Szegény férfinak születtem, — így kezdé előadá-
sát az ifjú, — és sorsom mostoha volt. Földesuram ke-
gyetlen zsarnok, sőt embertelen vérszopó vala. Senki
sem került el az ő kinszásai ostorát, kit Isten az ő jobb-
ágyául ada. Apámat a szó teljes értelmében halálra zsa-
rolá; s engem, midőn egy izben egy csikója megszö-
kött őrzésem alól, agyon akart botoztatni. Ez irtóztatos
sorstól azonban megmentett fiának könnyörgése, ki ugyan
szinte szilaj, vad természetű, de irántam némileg em-
beribb indulattal, sőt mondhatni, némi szelidséggel is
viseltetett, pedig csak azért, mivel játéki kénye néha
engem használt ohajtott játékszerül, s én azt mint nyo-
morúlt pórgyermek ellenezni nem mertem. A fiú, — aka-

rám mondani, az úrfi, már szökésre is módot és alkalmat nyújtott, látván hogy ama borzasztó kínpillanat óta egész létem folytonos rettegés és kétségbeesés vala.

„Szabadnak érezve magam, lelkem is szabadabban kezdte emelkedni, s távul a boszú és visszatorklás ohajától olly pályát akartam keresni, mellyen érdemet szerezve másokat emberibb bánásmódban részesíthessek idővel, mint minő alatt én vérzettem.“

„Isten megadá kívánságomat. A harcziás idők alkalmul szolgáltak táborhoz állani. Hatalmas úrhoz szegődtem fegyvernökül, kinek életét egyszer a stájerföldi háborúban megmentenem sikerült. Kötelességem ezen egyszerű teljesítését ő olly nagy érdememül róttta fel, hogy személyesen ajánlotta erős karomat s bátor lelkü hűségemet a királynak. A nagylelkű király ujon alakított testőrsége csapatjához fogadott, s nemességre emelt. Azótai csekély szolgálatim tudva vannak előttetek.,,

„Midőn pár hónappal ezelőtt követségemből visszatérnék e szigetről, útomat állja számos fegyveressel hajdani kinzóm fia; s ő, ki egy izben szabadítóm vala, most szinte kinzómmá, s pedig a legirtózatosbbá lőn. Ellenállásom hasztalan volt; elhurczoltatott tanyájára, hol ő, mint a király ellen zendült pártosok egyik csapatjának főnöke, vad társaival fejemre koczkát vetett, s billikomozva áldomásozott vesztémre. Már karóhoz valék kötve, s vártam, mint fogják szívembe röpíteni a gyilkos nyilakat. Már előttem állott a három vérszomjas kún, már feszültek az ifjak idegei: midőn a szilaj főnök hirtelen gondolattól megkapatva „megállj“ — riad. S itt a halál

órájában alkudozni kezdett velem. Mert mi tagadás benne, azért gyúlt fel annyira ellenem boszúja, mivel megvetém dölyfös parancsát, mellyel egykori megmentésem viszonsszolgálatát fejében kényszeríteni akart, hogy neked o szeretett Ilkám, levelkét vigyek tőle. Igen, mi verseny társak valánk. Ő is szerelemre gyúlt irántod; de az ő indulata vad, szilaj, bűnös volt. Midőn egyenesen megtagadtam követelése teljesítését, sőt jogos büszkeségem, igazságos ingerültségtől tüzeltetve saját szerelmemet szegezém az övé ellenébe: hóhéri hidegvérüsséggel rendélé ki szolgáit gyilkolásomra. De ime, mint mondtam, alkudozni kezde, mondván: hogy nekem engedi a diadalt, ha képes leszek némán és nyilatkozás nélkül, csupán tettek által megnyerni szeretett tárgyam viszonsszerelmét; mig ő kiköté magának a szabadságot, minden lehető módon, bár erőszakkal is, Ilka birására törhetni; s mindemellett nekem tiltva is legyen a kedves lényt a fenyegető veszélyről tudósítani, vagy kinzómat s terveit bárki előtt felfödözni. — O ne nevezzétek gyöngeségnek, ne hiuságnak, vagy halálfélelem eredményének, mint ekkor tevék! Igen, én elfogadtam az alkut; mert biztam Istenben, hogy megszegyenitendi a gonoszok fondorlatit, s megsemmisítendi gaz merényeiket. Elfogadtam az alkut, mert biztam, és reméltem hogy Ilka szívét megnyernem sikerülend, ha megáldja az ég tiszta szándékomat. Mind ezeket pedig esküvel kelle fogadnom. Így esküm szentsége lekövetve tartá nyelvemet, de nem karomat! Esküdtem, mert így lehetséges volt megmentésed, o kedvesem; amúgy pedig csak annál bizonyosb leendett a veszély! —

Ők röhögtek, s gúnyoltak engem; én reményteljes szívvél indultam útra. Lappangnom kelle, hogy szándékom fel ne födöztessék, s mindenütt nyomukban voltam a gazoknak. S ime, én nem csalódtam, s azért örökké hálat adandok Istenemnek!“

Végzé beszédét az ifjú, s mindnyájan megvalának illetődve egyszerű, de szíve mélyéből fakadó szavaitól.

„Te megtartád esküdet, ifjú, — így szóla Margit, — s ezt emberül férfiasan, sőt szent hitünk értelmében is erényesen cselekvéd. De már most oldva a csomó, a feltétel betöltve; ezentúl nem kötnek az esküvés bilincsei. Most már fölfödözheted a gonosztevő kilétét, hogy érdemlett büntetés érje vakmerő bűnös fejét.“

„Fájdalmas kötelességet ruházasz reám, magas hölgy, — mondá halk hangon Imre, — mert tudatnom kell, hogy ama férfiú testvérednek, az atyáddal harczoló István herczegnek nem csak egyik legtehetősb párt-hive, hanem mint mondják, személyes barátja is, — Rőtfi Bernát, kit veres hajú zord atyjáról neveztek el így.“

„Rőtfi! — kiálta fel irtózáttal a remeteasszony; — o tehát e család örökké üldözendi véretem?! Ennek atyja volt, ki férjemet hajdan meggyilkoltatá, — o íme a fiú leányom után veté ki vétkes hálót, s majd szinte gyilkosává lőn. O, de te kegyes vagy szent Istenem! megfoghatlan a te végzeményid bölcsesége!“

„Mit szólsz, asszony! — kiálta bámulva Margit, — leányod volna ő? — miközben Ilka remegve, s eddig

nem érzett kéjtől átrezegve közelgett az öreg nőhöz, és szende sohajban halt el ajkain a felkiáltás „anyám?”

Minden szemet gyöngyharmat tölte el, a legtisztább, mellyet valaha családi öröm, s viszonzlítás gyönyöre fakasztott. — Csillapodván némileg az első érzélem áradozása, mondá a remetenő: „Igen, Ilka az én gyermekem! Mindjárt sejtém ezt, mihelyt megpillantám őt e szigeten. Mintegy saját magamat, saját ifjú létemet láttam tükrözve természetén, arczán, egész valóján. De miért zavartam volna meg csendes életét e sejdítés tudatával? Hisz szentebb vezérlet alatt nem tudhatám őt mint nálad, o szent szűz! és hiszen én olly boldog valék annak sejtésében is, hogy gyermekem él. — Deminap, midőn aléltan karjaimon nyugasztam őt, ráismertem vállán a jegyre, mellyet születése óráján pillanték meg először. Ám ekkor is minek vertem volna fel kedélye nyugalmát? A bűnös asszony ápolása talán csak megrendítette volna, szilárd erényét, mellyet te angyali kezekkel hintél gyöngéd szívébe. Én pedig már most teljes boldog valék!”

Elmondá ezután a nő, hogy átadván csecsemőjét az öreg fegyvernöknek mintegy csuda hatása által fokonyként erősödött, s visszanyerte egészségét, mit leginkább Istenben helyezett bizodalmának, s azon nyugalomnak tulajdoníta, melly annak tudásából eredett, hogy magzata biztosítva, s az elveszés iszonyának többé kitéve nem volt. Azóta a sziget barlangcsájában, melly tán egyelőbb ott lakott magánydoknak volt hagyománya, elzártan a világtól s csak néha némelly jötevőktől látogatgatva, tölté

életét folytonos bűnbánatban, mert lelkét szörnyen terhelé azon képzelet: hogy férje meggyilkoltatását közvetve ő okozá az által, hogy őt az öreg Turul incselgéseire figyelmezteté; minek következése lőn, hogy férje kérdőre voná a csábitni akarót, ez pedig megszégyenítését bosszulandó, csak orgyilkolásban lelt elégtételt.

Ilka boldogsága kimondhatlan vala. Ennyi földi üdvét képzelni sem mert volna. Anyát, s férjet lelni egy órában, s ezenfelül szeretett gyámánya áldását birni, — o ez fölötte is sok szerencse a vésznek olly fenyegető ostromai után! —

IX.

Még azon évben megkötöttetett a béke Réla király és István fia közt, ki a makacs ellenszegüléssel „rex junior” azaz: „ifjabb király” czimet vivott ki magának. Rőtfit több czimborájával utól érte az Isten büntető keze, mert egy apró ütközetben Imre fegyvere oltá el életét, s így kiveszett benne a kegyetlen Turul-vér.

Margit békéltető szelleme mennyei diadalt élvezett, midőn az őt meglátagató szüleinek s István testvérének szíveit, mellyek eddig tán csak színre s világi érdeknél fogva békültek ki, végképen kiengesztelheté egymással, s pedig vallásos alapokon nyugvó legbensőbb érzelem hatalmával. Ez egyik legdicsőbb s egyszersmind lelkét legboldogítóbb tette volt Margitnak, a nem rég kinevezett új fejdelem asszonyinak, ki valamint eddig, úgy ez-

után is, s még nagyobb hátálylyal buzgózkodott a zárda-szüzek boldogításában.

Imre és Ilka is élvezék a béke áldásait, mihez az élet nagyobb kényelme is járult, miután Béla a nagylelkű király szép kis jószággal ajándékozta meg a hős szívű férfiút. S midőn magzattal is megáldá őket a főkegyességű Lény, mondhatlan bájkötelékekkel érzék magokat az életbez lánczoltatva, az élethez, igen: hogy fiacskájukban fejtsék az erény szentségét. O milly boldog volt Ilka, midőn kebléhez szorítva gyermekét szellemi sejtéssel látá fejledezni oktatása nyomán azon erényeket, melyek ismeretét s bensőségét ő szent mesternőjének, Margitnak köszöné. S milly boldognak érzé magát apai örömében Imre, midőn térdein ringatva kis csemetéjét elképzelé: mint nevelendi azt a férfias erények gyakorlatára, a hon szeretete s védelmére. Illyenkor leszállt az örökkévalónak malasztja, csendes családi körükre, ők a túlvilág üdvét előre izlelék!

De máskép vala megírva az örök végzet könyvében.

Pár év mulva, ismét fegyvert fogott István atyja ellen, s ismét megbékült vele. De a harczban a királyhoz tántorithatlanul hű Imre életét veszíté. Az özvegy Ilona e csapást keresztény türelemmel s maga megadásával viselte el. Minden gondja fia nevelésében pontosult össze, nem vadászva kínálkozó újabb gyönyöröket, s állhatatosan visszautasítva minden házassági ajánlatot. Hisz ő csak férjében s gyermekében élt! Az életérdek egyik felét elvevé tőle az úr, s az érdek másik fele csak annál hatalmasbban lángolt fel özvegyileg szüz kebelé-

ben. Mit is adhatott volna neki az élet csillama, mi veszteségét e mélyen érző kebelnek pótolhatná? S nem volt-e valószínűbb, hogy őt nem értő, s szellemi működését tisztán fel nem fogó férfiú, a gyermeke nevelésére irányzott fáradozásait is megkeserítené? —Elvonultan a világzajtól ápolá kisdedét, s emelé fel lelkét az égiekhez.

Ám az Isten gyakran igen keményeknek látszó módokon kísérti meg a jámborokat, hogy erényök annál dicsőbb fényben tündököljön. Ilona magzata, a kis László is meghalt. Az anya szívét magyarázhatlan fájdalom hasgatá; sírt, gyászolt, szenvedett: de kétségbe nem esett. Árvának látá magát ismét, árvának, minő volt élete első éveiben, s ahhoz ment vigaszt keresni, ki őt akkor olly angyali kegygyel megvigasztalá. Igen, ő Margithoz sietett, élte e vadonában enyhet találandó. —

E közben IV-ik Béla is átszenderült őseihez, s István foglalá el az annyira áhítozott királyi széket. — Margitot bensőleg meghatá atyja halála, s annál nagyobb gyász sorvaztá szívét, annál nagyobb bánat dúlta kebelét: minél kevésbé látá István testverében azon honboldogító s nemzet-nemesítő erényeket, mellyek atyját olly igen dicsőíték. Igen, a haza sorsa feletti bánkodás talán még inkább vérzé szívét, mint szeretett szülője elvesztése: hisz ezzel egyesülend ő, s tán nem sokára, túl a fényhonban; de itt a földön el leend zsibbasztva csendes s észrevétlen hatása a nép boldogítására, mert nem várható: hogy ingatag lelkü, s inkább világi fénytől elkapatott testvére hallgasson úgy vallási ihlettől átszellemitett tanácsaira, mint azt dicsőült atyja tevé. —

Szende éj vala, olyan, minő olly napokat szokott megelőzni, mellyen a természet különös ünnepélyekre készül. S ezen éjjel a jámbor remeteasszony sajátnemű szent álmodat látá feltűnni lelke egén. A Mária-zárda fejedelem asszonyát, Margitot látá szellemek fényköntösében feje felleglépcsőkön égbe szállani, számtalan angyaloktól köröztetve, s fent a dicsőültek hazájában, a zárda védszentje, s Margit legfőbb lényképe, a boldogságos szűz nyújtá mennyei mosolylyal kezét az érkező felé. Midőn elérte a legfőbb lépcsőt Margit szelleme, rózsafénybe borult az összes mindenség; Isten anyja drága gyémánt s egyéb becskövektől ragyogó s tündéri tűzben sugárzó fénykoronát tőn Margit fejére, s megrendült a cherub és szeráfsergek diadaléneke, s felzengett alulról az őt kísérő szűzek örömdala.

Ez álomlátomány arra bírta az ébredő remetenőt, hogy tüstént hajnalban a Mária zárdába sietne. S ott találá a fejdelemasszonyt, haldokolva; körötte seregelvek a zárda szűzei, kik könnyező szemekkel nézék az elgyengült porhajlékot, mellyből a szellem viasszállni készülős hazájába. S látá zokogó leányát is, ki szinte csak imént érkezett, s vigasz helyett gyászra jött. De nem, vigaszt lelt ő a szent szűz végső perczein is, ki valamin életében, úgy halálában nagy vala. Semmi jele a szenvedésnek, semmi feltűnése a fájdalomnak nem vala külsőjén észrevehető: derű hajnallott homlokán, égi mosoly virult ajkai körül, s nagyszerű volt lelki nyugalma. Bágyadt hangon így szólt a körülállókhoz: „Miért sírtok, miért gyászoltok, kedvesím? Az élet örökös tu-

sa, örökös harcz; tusája a szellemnek az érzékek ellen, harcza a jobbaknak a gonoszok ellen. Nem jobb-e innen elköltözni oda, hol béke van mindig, s meg nem szünő boldogság? Milly kegyes az Isten, hogy illy korán szólit magához, hogy illy rövid földi pályám után méltónak tartja szegény szolgálóját, hogy vele az örök dicsőségben osztozzék. Csak 28 tavaszt láttam elvirulni, — s íme már az örökké tartó tavasz virul fel előttem! O én boldog vagyok: s azért ne sírjatok! — Vagy azon bánkódtok-e, hogy közületek, hogy földi lakomból eltávozzom? S volt-e éltem olly nagy jelentőségű, hogy itt nem létem érezhető volna? Ha mi csekélyet tettem, nem az én érdemem, hanem az örök úré, kinek kegyelme engedé, hogy némit műveljek nevének dicsőítésére. E kegyelem pedig titeket is körülsugárzand, ha híven követitek intésimet, ha Isten ígéje szerint működendik szellemetek. Így épen nem lesz okos vesztéségen búsulni: mit netán személyemben veszítetek, azt bőven pótolandja munkálkodástokban a mennyei malaszt.'

Kis szünet mulva, miután ujabb erőt szedett alig pihegő melle. Ilonához s ennek anyjához fordult illy szavakkal: 'S ti különösen, mit zokogtok? Nem ismeritek-e meg abban Isten különös kegyelmét, hogy egymást annyi viszontagság után megtalálnatok engedé?

Éljetek egymásban, egymásnak ezentúl, s emlékezzetek meg néha rólam, barátotokról. Hozzád Ilkám pedig még van külön szóm. Te megizleled a földi boldogság serlegét, s az ég áldása nyúgovék élteden. De mit az úr adott, azt el is veheté. S ez leghathatósb tanulság

hogy nincs üdv semmiben, mi mulandó, hogy semmit nem nevezhetünk valóban sajátunknak; mint a mi nem veszendő, a mi örök: ez pedig szellemünk s erényünk. Légy istenfélő és kegyes, s elnyered a dicsők pálmáját!’

„Oh, kiálta fel Ilona, én példádat követendém mindenkor! Ime, mi csekely földi javam van, felajánlom e szent lak tulajdonául: fogadjatok közöttökbe szent szüzek!”

Margit dicsőülten mosolygott s felsohajta: „Uram Jézusom! kezeidbe ajánlom lelkemet!” Neme a villanyos fénynek lebbent el e pillanatban arczairól, melly vakítólag hatott a jelenlevőkre, — s az olly nemesen érező kebel lélekzeni megszűnt.

Elszállt a szellem, valamint ama csudás álomban megjelentetett. Margit végső tette is erényterjesztés, szivnemesítés vala. —

Máriaszigete a szent szüz emlékeül maiglan is Margit szigetének neveztetik.

Ney Ferencz.

ALKONYATKOR.

Nyugonni szállt a nap ,

Hűs alkonyat terül ,

Borongó szárnyakon

A térvidék körül.

Magasztos csönd lebeg

Hegyen , lapályokon ,

Madárka sem csicsereg

Viritó gallyakon.

De fönnt a menny övén

Virasztva fénylenek

A csillag-milliók ,

Mint égi őrszemek.

Míg jő a virradat ,

Míg visszatér a nap ,

S míg , most mi szendereg ,

Ujult erőre kap ! —

Igy lesz majd egykoron
Ha létnapom leszáll,
S a nagy csönd átölel
Sírom határinál.

Nem lesz ott semmi nesz,
Elnémul minden ott,
Mi életjel gyanánt
Fülembe hangozott.

Dé fönn virasztani
Fog Isten őrszeme,
Mig visszatér belém
Portestem szelleme.

Mig kél a szent korány,
Melly sírfenekre hat,
S uj létre hívja föl
A nyugvó holtakat.

Szabó Imre.

A K É P.

Ott nyugszik ősanyánk a part virányán ,
 A boldog férjnek ápoló ölén ;
 Szemében égi gyöngy , a könny ragyogván ,
 Kéjtelt szivében él a nagy remény :
 Az ember újra élni fog örökre !
 Kit kárhozatba döntö gyáva gögje.

S felnéz az újszülöttre , kit magasba
 Emelt a biztos férfikar , hogy őt ,
 Pólyák helyett takarva gyöngye galyba ,
 A fájdalomban létrejött emőt ,
 Fömláldja buzgalommal Istenének ,
 Mint hálazálogát az ő szivének.

Olly boldogok ! bár távol édenüktől
 Hol annyiszor merengtek üdvein —
 Körültök alig pár kalász inog föl ,
 A férfiarcznak véres csöpjein !
 Hogy abból áldazatra hön adnának ,
 Az ormokon szitott szent máglyalángnak.

Igy rajzotá magasztos ihletében
 A képművész e legszebb ideált,
 Melly ő szép lelke tiszta tükörében
 A hit malasztival előtte állt.
 Mit érze ő, mit érzek én szivemhen:
 O halld a lantnak ömledő dalát!
 És míg a lanton szól az érezés,
 O szállj meg engem égi ihletés! —

Kiüzte őket im az ég cherúbja,
 S a büntudat lángélű fegyvere;
 S a gögös szenvedélynek árva rabja,
 Lesujtva áll az éden embere;
 Kizárta abbul őt az urnak karja,
 És vissza többé. ah! nem térhete;
 Előtte áll a pusztá messzeség,
 S szemén a száműzött könnyűje ég.

Hogy őt az úr kegyével már nem ója,
 Szívének óriási gyöttelelem,
 És gyors ütése hangos vádolója —
 Az önvád sajtó kínja végtelen;
 S hogy mardosóbb legyen a bűn kigyója
 Lön éjsötét a pusztá téreken —
 De mint a másnap ékes hajnala,
 Fölébred a reménynek angyala.

Reményök él az úr ígéretében!
 Kinek szavára bércek rengenek,

S mint lenge por a fürgeteg dühében

A tenger izmos öble fölremeg,

S ha int a mérhetetlen rónatéren

Az égre kelnek óriáshegyek.

Igéretet tün ő, az alkotó:

A nőnek sarja lesz az üdvhozó!

És újra bűtlan él a száműzött pár,

Hisz van szívének mit reményleni!

A messze tér nem olly kietlen immár,

És völgyein merengni kél neki;

S habár a rög kitartó férfikart vár,

Elkezd a föld gyümölcsöt termeni.

Munkára alkotott a férfikar,

S a nőkebel szent üdveket takar.

Lefolyt az év, le Lúban és örömben,

A nagy reményt valóvá érlelő:

Ölén ringatja már anyáni kéjben

Az első sarjat ő, az újszülő,

S előszer hogy felejtí szent hevében,

A édenüdveket a földi nő;

Mert teljesül a nagy Jehóvaszó:

A nőnek sarja lesz az üdvhozó.

És századokba századok merültek,

S mintegyre élt a jókban e remény.

Miért is égne annyi százezernek:

Mint égi, szende kél e vágy szívéen?

S az annyi küzdés, gyász és gyötoremnek

Mi van jutalmul itt a föld ölén,

Ha nincs, ki biztosítsa majd nekünk

A hont, hol várt jutalmat érhetünk?!

Ím megjövél, Te, népek Messiása!

S betelt az üdvösédes sejtelem.

Te milliónyi keblek vágyodása,

Mióta él a szívben érzélem;

Te, a kinek nincs földön, égben mása,

Bár dísz nem öltve jöttöd éktelen,

Hosanna néked a magasban, a

Bűn s halálnak győztes bajnoka!

Mi volt az ember önmagára hagyva,

S mivé leendett egyre nélkülöd? —

Mint tél a völgyet döntve pusztaságba,

Új létre költi azt a kikelet,

S a fürgeteg vészes borúlatára

A nap sugára hoz derületet:

Ugy ő, ki nyögve bünbilincs alatt,

A rab szabad lön újra általad.

Mert úgy szeretted őt, te Istenember!

Hogy érte elhagyád a mennyi élet,

S kit évről évre fogva tart a büntetér,

Az ősi súly alól kimentenéd,

S miért örökre fogna minden ember,

Te bőven egymagad kiszenvéd —

Imádlak érte én, a porba hullt,
Kinek szivén az érzet lángra gyult.

De ő a por, e szenvedést gunyolta,
Te néki dőre lől, hogy oktatád;
S hogy szent erőd sebét meggyógyította,
Fejedre font tövisből koronát;
Te áldó kézt, ő ostorát mutatta,
Te néki mennyet, ő a Golgothát:
És mindezért halálos sóhajod,
Könyörge néki még bocsánatot!

S ah, így az ősi nagy reményt betöltve,
A számüzöttnek újra megnyitád,
Hogy ottan üdvben élne mindörökre,
A dalhatatlan éden ajtaját!
És hogy szivünkben is e szent hit élne,
Im zálogul Te önmagad hagyád:
Imádlak érte én, a porba hullt,
Kinek szivén az érzet lángra gyult!

Garay Alajos.

PÁLYA-KÉP.

I.

Midőn kicsin valék,
 S szívem kíváнатát
 Betöltve érezém —
 Látván a jó anyát.

Midőn még bútalan —
 Kies virányokon
 Sétalगतék vele
 Piczinke lábakon ;

Álmélva nézdelém
 Soká a kék eget,
 Melyről a tiszta nap
 Reánk lenézeget.

És öntudatlanul
 Kezdém az isteni
 Felséget a magas
 Egekben sejteni

Kinek — mikint anyám
 Beszélte — életem
 És mindenem, mivel
 Birok, köszönhetem.

És szűmön át e szép,
 Nagy eszme röppene,
 Hogy e magas valót
 Szeretni kellene.

És rögtön elfogott
 Az üdves érzelem,
 S szeretni kezdtelek,
 Téged, nagy Istenem.

Imám, fohászaim
 Hozzád szárnyaltanak,
 Édes szülőimért,
 Kik tápot adtanak.

Kiknek szelíd ölén
 Fellelve nyugtomat,
 Megháborítlanul
 Aludtam álmomat;

* * *

S az élet hajnalán
 Követve nap napot,
 Érezni a kemény
 Sors több csapást hagyott.

II.

Magasra felnövék,
 Gyermekből ifju lett;
 S busan tünődtem a
 Letűnt idők felett:

Mert szende tárgyai
 A szív érzelminek,
 Szülőim a halál
 Ölébe dőltenek,

Könyűzve kell vala
 Most feltekintennem
 Az égbe, hol lebeg
 Fénytrónod, Istenem!

S te hűn meghallgatád
 Az árva szenvedőt,
 Vigasztalásira
 Adál egy szende nőt.

Adál szerelmet és
 Honért verő szívet,
 Melly átölelné tán
 Száz földet és eget.

Melly átölelné tán
 Száz földet és eget,
 Csak ősi fényiben
 Látná e nemzetet.

S egy ajku népet, egy
 Érzelmet e hazán :
 E földön élve még
 Megüdvezülne tán. . . .

De tudjátok-e mit
 Tesz ottan érzeni ,
 Hol ősi fény után
 Lehet csak vérzeni ?

Hol a sötét idők
 Átkától fénytelen ,
 S mély bút teremve lejt
 Odább a gyász jelen.

S mit tesz szeretni hont? . . . .
 S tán adhat kéjeket ,
 Átok közt nemzeni
 Átokra gyermeket? . . . .

O! emberek , ha van
 Lángzó érzelmek ,
 E szív felől ti ugy
 Máskép ítéljetek.

O! nincs sötét hazán
 Miért örvideni .
 Szívnek , melly megtanult
 Mélyebben érzéni.

De, a ki hinni tud,
Mért annak a panasz?
Hitében csendesen
Meg tud nyugodni az.

Befátyolozva áll
Előttem a jövő:
Tartósabb örömet
Mért nem hozhatná ő.

III.

Nőm halva — ő vele
Halt el fél életem:
Csak tünt reményeim
Sírját ölelhetem.

Gyászolni egy segít:
Jövőmnek csilaga,
S barátaim közül
Érzelmem él maga.

O! ez hiven karol
Még mostis engemet,
S imádni kényszerít
Első szerelmemet.

Kit, mint gyermek, habár
 Nem birtam érteni,
 Kezdettem a magas
 Egekben sejteni,

S kitől zokogva kér
 E szív csak egy kegyet:
 Fonyasztná sírba ő
 E kínos életet. ....

Vagy adhat-e a föld
 Nyugalmat énnekem,
 Mig tartozásimat
 Nem látja nemzetem?

Szándékot és erőt
 A jóért küzdeni,
 S dalt a dicső erényt
 Fenhangon zengeni;

Szándékot és erőt
 Adj, o nagy ég! nekem,
 Hogy hasson a hideg
 Szivekbe énekem.

S ébresszen ott erényt,
 Nem rendülő hitet:
 Ez bir fentartani
 Hazát és nemzetet!

S hiven megértve, milly
 Dicső, milly isteni,
 Minden magyarnak a
 Magyar szót zengeni:

Ajakra egy legyen
 A sok nemzet-tömeg;
 S pályáját e varázs
 Erőben fussa meg.

Magasztos hit s erény
 Árnyalja őt körül,
 Illy nemzet életén
 Az Isten is örül.

S én is szegény magam,
 Halljátok, emberek!
 Kinek bús arczain
 Keserv könyű pereg.

Illy árván most hová
 Fordítám fejemet?
 Ha a hit érzete
 Nem lakná lelkemet.

De így bár száz nyomor
 A pályatárs velem,
 S a néma fájdalom
 Őrzendi nyughelyem.

O! lesz mi kínaim
 Közt is nyugalmat ad;
 S sebemre irt lehel
 A békés öntudat.

És lesz mit utazó
 Társul vigyek velem,
 Ha nőmhez szárnyalok
 Egedbe, Istenem!

* * *

Nincs olly kin és keserv
 Az égi bolt alatt,
 A mellyben szent hitünk
 Vigasztalást nem ad.

Szelestey László.

T A R T A L O M.

	Lep.
BENŐFY SOMA.	
Religio	104
A gyümölcs	150
CSÁSZÁR FERENCZ.	
Örangyalhoz	5
Achor völgye. — Beszély	58
Kórágyon	133
CSAJÁGHY SÁNDOR.	
Inségben	99
Zarándok élet	145
GARAY JÁNOS.	
Hit erény és szeretet	47
Egy leány Imakönyvébe	206
GARAY ALAJOS.	
A kép	274
JÁMBOR PÁL.	
Anyai kincs	57
JÓSIKA MIKLÓS.	
A két szomszéd. — Beszély	7
KELMENFY.	
Hon és vallás mentője. — Beszély	151

	Lap.
KÖRMÖCZY IMRE.	
Angyalka naplója	107
LAUKA GUSZTÁV.	
Estéli harangozáskor	106
LISZNYAI KÁLMÁN.	
A hit ereje.	201
NKY FERENCZ.	
Szsnt Margit. — Beszély	211
SUJÁNSZKY ANTAL.	
Ur Napján	53
Őrangyal	90
Jezus a tengeren	147
Máriához	207
SZABÓ IMRE.	
Isten házában	55
A kereszt	142
Három szó. — egy leányka emlékkönyvébe	210
Alkonyatkor	272
SZELESTEY LÁSZLÓ.	
Bucsura térő anyámhoz	101
Pálya-Kép	279
TÁRKÁNYI BÉLA.	
A sz. háromság titka. — Legenda	49
Dávid 33-dik Zsoltára	49
Anyámról	135
Dávid 124-dik Zsoltára	209

